

A FELSŐOKTATÁS TUDOMÁNYOS, MÓD- SZERTANI ÉS MUNKAERŐPIACI KIHÍVÁ- SAI A XXI. SZÁZADBAN

ISBN 978-615-5391-32-3

CD melléklete

Tartalom

Dobó Marianna: A tehetségfejlesztés lehetőségei a formális kereteken innen és túl	2
Erdős Ferenc – Balázs Judit: Integrált vállalatirányítási rendszerek oktatása a hazai felsőoktatási intézményekben.....	9
Egervári Dóra – Husz Mária: A tehetséggondozás tíz éve a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán (2004 -2014)	16
Lakatos István: Tehetséggondozás és új oktatási módszerek a Közúti és Vasúti Járművek Tanszéken	24
Péter Leczovics – Erzsébet Domonyi: Kihívások és a múlt értékeinek tisztelete Tudományos diákköri tevékenység az elmúlt tíz év tükrében.....	35
Maga György – Macák Miroslav: Speciális oktatási módszereket igénylő egyetemi hallgatók integrációja	45
Mócz Dóra: Az intézmény partnerségi kapcsolatainak jelentősége a KJF hallgatóinak munkaerőpiaci esélyeinek növelésében	50
Nyéki Lajos: Felsőoktatási folyamatok modellezése.....	58
Szűts Zoltán: Facebook a felsőoktatásban?.....	72
Tóbiás László: Értelmiségnevelés – nem hozott anyagból	80

Dobó Marianna: A tehetségfejlesztés lehetőségei a formális kereteken innen és túl

mariann.dobo@ektf.hu

Eszterházy Károly Főiskola Politológia Tanszék

KIVONAT

Az Eszterházy Károly Főiskola Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán több tehetségfejlesztő műhely működik, ahol a hallgatók az oktatott tananyagot túlmutató, tudományos kutatásokat végeznek. A tudományterületeknek megfelelően eltérő szakmai tartalommal, viszont hasonló módszertannal dolgoznak.

Tanulmányomban azokat a projekteket kívánom bemutatni, amelyek közvetlenül és közvetve járultak hozzá a hallgatóink tehetségtámogatásához, hiszen a hazai és a nemzetközi kutatások, a mentori, a gyakornoki programok, az önszerveződő klubok, vitakörök, a tanulmányutak, a táborok, publikációk megjelentetése egyaránt megtalálható volt az elmúlt három év történéseiben.

ENGLISH ABSTRACT

At the Esterhazy Karoly College Faculty of Economics and Social Sciences more talent development workshop operate where students could carry out several scientific researches. These groups have different interests and they are specialised in different field of science, but they work according to the same methodology. This study's aim is to present the projects that have directly and indirectly contributed to and supported the students' abilities and talent. The national and international research, mentoring, apprenticeships, self-organized clubs, discussion groups, study tours, camps and also publications could be found among the events of the past three years.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, ifjúságkutatás, informális tehetséggondozás, best practice

Bevezetés

A jelenkor egyik legfontosabb kihívása a tehetségek felismerése, támogatása és fejlesztése [1]. A kivételes képesség azonban egyszerre jelenthet az egyén számára áldást és terhet, ugyanis optimális esetekben a felismert tehetség fejleszthető, ellenkező esetben akár számos, súlyos betegség tüneteit is okozhatja. A tehetséges gyermekek gyakran aszociális tulajdonságokkal bírnak, különleges képességeik miatt a különállásuk erős, közösségi életbe történő bekapcsolásuk nehéz [2].

Az ifjúságkutatások központi kérdése, hogy milyen mértékben tud ez a generáció csoportjának önállóságot kivívni a mindennapi életben, a kultúrában, a társadalmi és politikai-közéleti érvényesülések terén. A kutatások eredményei mutatják a felnövekvő nemzedékek folyamatos átalakulását, egy újfajta viszonyulást az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, a társadalmi környezethez [3]. Nehézséget jelent a fiatalok számára az a társadalmi tény is, hogy a közösségi kapcsolatok eszközei változtak, és az információs társadalom térhódításának következtében virtuálissá váltak [4].

Az Eszterházy Károly Főiskola Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán több tehetségfejlesztő műhely működik, ahol a hallgatók az oktatott tananyagot túlmutató, tudományos kutatásokat végeznek. A tudományterületeknek megfelelően eltérő szakmai tartalommal, viszont hasonló módszertannal dolgoznak. A tehetséggondozó és kutató műhelyek munkájának alapvető célja, hogy megteremtse a tehetséges hallgatók kutatómunkájához szükséges személyi és tárgyi feltételeket intézményi keretek között nagy hangsúlyt helyezve mind az egyéni felkészítésére, mind arra, hogy a tanszéken és a főiskolán folyó kutatásokba bekapcsolódhassanak,

illetve hogy közös kutatási projekteket dolgozzanak ki és indítsanak el. Ebben nem különbözünk az intézmény többi műhelyeitől.

Előadásomban azokat a projekteket kívánom bemutatni, amelyek közvetlenül és közvetve járultak hozzá a hallgatónk tehetségátmozgatóhoz. A kutatás-módszertani szemináriumok mellett kiemelt szerepet kaptak azok a formális kereteken túli gyakorlatok, amelyek a hallgatók egyéni fejlesztését leginkább szolgálták. A Kar „jó gyakorlatai” közé tartoznak: a hazai és a nemzetközi kutatások, a hallgatói, valamint az oktatói mentori, valamint a gyakornoki programok, az önszerveződő klubok, vitakörök, a tanulmányutak, a táborok, és publikációk, hallgatói kötetek megjelentetése. Az előadásomban összefoglalom a tehetségfejlesztést támogató pályázatok tapasztalatait is az elmúlt 5 évből.

1. Tehetséggondozás formális keretekben - a Tehetséggondozó műhelyek programjai

Az EKF Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar TDK Műhelyeiben az elmúlt években rendszeres és eredményes tehetséggondozó tevékenység folyt, ahol a hallgatók az oktatott tananyagot túlmutató, tudományos igényességű kutatásokat végeztek. A Kari TDK a hallgatók tudományos munkájának koordinálását és támogatását hivatott végezni.

A GTK-n három Tudományos Műhely működik:

- a, Gazdaságtudományi Intézetben működő Gazdaságtudományi Műhely
- b, Kommunikáció Tanszéken működő Kommunikáció Tudományi Műhely
- c, Politológia Tanszéken működő Bibó István Politikatudományi Műhely (három munkacsoport - magyar és angol nyelven)

Az Eszterházy Károly Főiskola Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar tehetséggondozó tevékenysége a tudományos diákkör felkészítő munkájához kapcsolódik. A Tudományos Diákköri Műhelyek munkája jelenleg több pillérré épül. Egyrészt a tutoriális foglalkozásokon van mód a kutatással kapcsolatos konkrét kérdések megbeszélésére, a hallgatók kutatómunkájának irányítására, a publikációk vagy előadások elkészítésére. Ezen kívül a műhely munkájában résztvevő hallgatók kutatásait módszertani szemináriummal segítjük a választott témához kapcsolódóan. Ellátogatunk olyan kutatóintézetekbe, illetve archívumokba, amelyek munkájának, illetve gyűjteményeinek megismerése hasznos lehet a kutatás során. Emellett igény esetén lehetőség van arra is, hogy a hallgatók megismerkedjenek a terepmunkával. A Műhelyek munkájának az intézményben törekszünk nagyobb nyilvánosságot adni, konferenciákon, fórumokon és publikációk biztosításával.

A házi versenyeken kari szinten átlagosan évente 40-40 hallgató mutatja be saját kutatását, és közülük 10-15 fő jut tovább az országos megmérettetésre. A versenyeken kívül rendszeresen szervezünk tematikus felolvasóesteket, amikor a Kar hallgatói egy-egy téma és/vagy probléma köré építve adnak betekintést kutatásaik aktuális állásába. 2009-től érzékelhető a bekapcsolódó hallgatók létszámának folyamatos emelkedése, valamint a TDK Műhelyek kutatási területeinek specializációja is.

A kari tehetséggondozó tevékenység sikerét alátámasztja, hogy a legutóbbi OTDK-n politikatudományi, társadalomtudományi és közgazdaságtudományi szekcióiban az induló hallgatók kb. egyharmada helyezést ért el, illetve különdíjban részesült.

A versenyeken elért helyezések mellett hallgatónk több konferenciára kapnak meghívást, ahol bemutathatják kutatásaikat a szakmai közönség számára. Mindemellett sikernek tekintjük azokat a publikációkat is, amelyek magyar és idegen nyelvű szakkönyvekben és folyóiratokban jelennek meg, illetve hazai és nemzetközi kutatói ösztöndíjak megítélését is.

A kar tehetséggondozó tevékenységében fontos volt a személyes tanár-hallgató konzultáció, ami a kutatás menetének szakszerűségét biztosította. A tehetséggondozás továbbfejlesztését jelentette az egyéni konzultációk mellett a kollektív, csoportos felkészítés, illetve a vitakörök bevezetése, ami egyrészt tovább népszerűsítette a hallgatók körében a TDK munkát, így növekedett a bekapcsolódó hallgató száma, másrészt az ismeretterjesztő funkció megjelenésén túl a versenyző hallgatók vita és érvelési technikái is fejlődik.

A kar rendszeresen szervez olyan TDK-konferenciákat, melyek során a kutatóműhelyekben dolgozó hallgatók megismerhetik egymás munkáját és tapasztalatokat cserélhetnek egymással.

2. Formális kereteken túl - kutatási programokba való bekapcsolás

A Politológia Tanszék félévente indít valamely tantárgyhoz kapcsolódó kutatást, amelyben a hallgató nemcsak „kérdőbiztosként” vesz részt, hanem az általa felvett adatokból készít részelemzést. Ezzel a kutatás teljes menetét látja, a szervezéstől az elemzésen és a prezentáláson keresztül a befejezésig.

Equal chances – good chances

Az „Egyenlő esélyek – jó esélyek” program keretében az EKF Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara közreműködött az Agria Universitas Egyesülettel és a Selye János Egyetemmel egy másfél éves időtartamú nemzetközi kutatás megvalósításában.

Az Agria Universitas Egyesület Egyenlő esélyek – Jó esélyek (Equal chances – good chances) című projektjének elsődleges célja volt, hogy felhívja a figyelmet a szegény családból származó vagy nehéz anyagi körülmények között élő fiatalok beilleszkedésének nehézségeire, az anyagi háttérükből adódó egyenlőtlen esélyeikre. Munkájuk során szisztematikus kutatási módszereket alkalmaztak, amelynek alapvető eleme az adatgyűjtés volt. Az adatokat kérdőívvezéssel, interjúk készítésével, szövegek, statisztikák elemzésével vagy terepmunka által szerezték be.

A témakörök:

- többgyermekes családban élő fiatalok hátrányai
- roma fiatalok és a különböző esélyegyenlőségi programok hatásai
- migráns helyzetekből adódó hátrányok
- nemzetiségi együttélési helyzetből adódó hátrány
- hátrányos helyzetű települések fiataljainak továbbtanulása
- hátrányos helyzetűekkel foglalkozó pedagógiai programok, ebben részt vevő fiatalok

A projekt résztvevői szlovák és magyar fiatalok voltak, akik a projekt első szakaszában egy-egy kutatást végeztek, majd a második szakaszban a kutatás eredményeit megosztják egymással Egerben e négy napos program keretén belül és a meghívott szakértőkkel, döntéshozókkal olyan reális javaslatokat dolgoztak ki, melyek segíthetik a szegénység és az ebből fakadó társadalmi kirekesztés felszámolását.

Eredményeiket tudományos konferencián és egy tanulmánykötetben publikálták.

Menni vagy maradni? Középiskolás diákok jövőképe Egerben – (2008 – 2010, 2013.)

Egy városnak szüksége van a fiatalokra – akkor ez még inkább igaz, ha a város jelentős mértékben térségképző szereppel is rendelkezik. Nemcsak a jelenének a kulcsa a fiatal, hanem jövőjéhez is elengedhetetlenül fontos. A szakértők által elfogadott tény, és a kutatásunk eddigi tapasztalatai is bebizonyították, hogy azok a települések képesek a folyamatos fejlődésre, amelyek a felnövekvő ifjúságot meg tudják tartani, illetve máshonnan fiatalokat tudnak a településre vonzani. Egert méltán tekinthetjük iskolavárosnak, számos közoktatási intézménye több felsőoktatási intézménynek ad évről évre hallgatókat. Évek óta azonban az is érezhető,

hogy Eger város középiskoláiból nagy az elvándorlás más régiók (elsősorban Közép-Magyarország) és Budapest felé, csökkentve a helyi humán erőforrás megtartásának lehetőségét. Az új képzettséggel (szakképzettséggel vagy diplomával) csak ritkán tér haza a fiatal, így a magasan képzett munkaerő hiánya a továbbiakban is hátrányosan – egyre hátrányosabban – fogja érinteni a városban a munkahelyteremtést.

A kutatássorozat központi kérdése volt a fiatalok látásmódja környezetükről, saját helyzetükről. Az adatokat 2008-tól évente vettük fel és készítettük el azok éves elemzését, valamint 2010-ben a hároméves összehasonlító elemzést, és 2013-ban a kontroll vizsgálatot is.

Az elemzési cél a kutatás kontrollévében, azaz 2013-ban is sokrétű volt. Egyrészt vizsgáltuk Eger humán erőforrás-tartalékait, azok térségi összefüggéseit, másrészt elemezni kívántuk, hogy a fiatalok milyen jövőképpel rendelkeznek, mennyiben tervezik középiskolás éveik után a térségben való munkavállalást. Harmadrészt áttekintettük azt, hogy a középiskolákban jelentkező információ / információhiány milyen következményeket és követelményeket támaszt az önkormányzati tevékenységben.

A kutatásban arra kerestük a választ, hogy a diákok elképzelt életpályája honnan hová ível, a társadalmi starthelyzetükből milyen életcélok rajzolódnak ki, hogyan képzelik el jövőjüket, és azt mennyire látják optimistán vagy pesszimistán.

A kutatás igen nagy jelentőséggel bír(t) a város jövőjét illetően, ugyanis a belőle gyűjtött adatokkal a város olyan ismeretekre tesz szert a fiatalok jövőképeivel és terveivel kapcsolatban, amelyek birtokában eredményes stratégiát tud kidolgozni ezen fiatalok városban tartására.

A kutatásba a főiskolai diákok közül többen bekapcsolódtak. Évente kb. 15 hallgató végezte nemcsak a kérdőívek felvételét, hanem az adatok rögzítését és elsődleges elemzését is intézményekre bontva SPSS program segítségével.

3. Formális kereteken túl - Nemzetközi Klub

Ezt a főiskolai keretet 2006 szeptemberében hoztuk létre. Az éves munkaprogram összeállítása, megszervezése, „végrehajtása” a hallgatók feladata. Szervezetünk két fő profillal rendelkezik. Az egyik a szakmai előadások, vitaestek szervezése, amelyek szorosan a Nemzetközi tanulmányok (BA, MA) szakhoz kapcsolódnak. Szakunkon többen is sikeresen pályáztak az elmúlt félévekben az Erasmus pályázat keretében, amely által külföldön tölthettek egy vagy két szemesztert. A külföldön szerzett tapasztalatokról, élményekről is szólnak ezek az előadások, valamint általános információk is elhangzanak.

Tevékenységünk másik fő célja az EKF-en tanuló Erasmus diákok köré csoportosul. Klubunk tagjai mind részt vesznek a "tandem partner" programban, amely arról szól, hogy minden itteni külföldi hallgatónak van egy Nemzetközi Klubos mentora. Ez által még hatékonyabban működik a kapcsolatépítés, és nem utolsósorban szoros barátságok alakulnak ki a különböző nemzetek között. Eddigi tapasztalataink és a visszajelzések rendkívül pozitívak. Örömmel vesszük, hogy vannak emberek, akik kimondottan velük foglalkoznak, hiszen a hallgatók ideérkezésük pillanatától kezdve a segítségükre vannak.

4. Formális kereteken túl - Pályázatok készítése, menedzselése

A GTK támogatja és ösztönzi a hallgatók bevonását a pályázatok készítésébe, illetve azok (nyertességének esetén) megvalósításába. A pályázatok egy része önálló, hallgatói pályázat egy-egy szakmai program megvalósítására.

A nagyobb lélegzetvételű pályázatok esetén a pályázatot készítő oktató egy team-et hoz létre az érdeklődő hallgatókból, és velük végzi a munkát az előkészítéstől a pályázat beadásáig.

Természetesen ezek egy része közös munka, más része önálló feladat, amelyet minden esetben megbeszélés követ.

Több projektet készítettek már elő a hallgatók, amelyek általában a Fiatalok lendületben program keretében valósultak meg.

5. Formális kereteken túl – Szervezési és rendezési feladatok

A Politológia Tanszék félévente 3-4 konferenciát szervez. Kezdetben a hallgatóinkat a lebonyolításba (hostess) vontuk be. Pl. Politológus Vándorgyűlés 2006, 2008 nyarán. Jelenleg már a szervezésben is tevékenyen részt vesznek: a témát kiválasztják, pályázatot írnak a megvalósításra.

Ezen kívül már saját szervezésű és lebonyolítású nemzetközi konferenciákkal is büszkélkedhet néhány hallgatónk – V4 konferencia 2003 nyara.

A Politológia Tanszék támogatja és elősegíti a Nemzetközi tanulmányok szakos hallgatók önkéntesként való munkáját különböző szervezeteknél. Az elmúlt 2 évben a ICDT, és a Kárpátok Alapítványánál tevékenykedtek néhányan.

A szakmai gyakorlati helyek jegyzékét a Tanszékek állítja össze, abból választhat a hallgató. Az elmúlt évben nagyon sokszínű volt a kínálat: Svédországi Magyarok Egyesülete, Stockholm, Menekültügyi Hivatal, Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat, Külügyminisztérium, ICDT, Szonda Ipsos, EP, önkormányzatok, hazai civil szervezetek, multinacionális vállalatok.

A hallgatók köréből minden tanév végén pályázatok alapján választjuk ki a következő tanév demonstrátorait. Feladataik sokrétűek: oktatást segítő, hallgatói kapcsolattartást megteremtő feladatok. Ezen kívül: könyvtárrendezés és a könyvtári kölcsönzés biztosítása, weblap gondozása, faliújság elkészítése stb.

2012 februárjában svájci, 2013 szeptemberében USA-beli, 2014 januárjában indiai tanulmányutat szervezett a tehetséges hallgatók számára, akik az intézménylátogatások során alaposabban megismerhették azok működését és a közvetlen demokrácia intézményét. Emellett az évente megrendezett bécsi tanulmányutak során a kutatásokban részt vevő főiskolások középiskolás tanulókkal közösen nemzetközi szervezeteket látogathatnak meg és újabb ismereteket szerezhetnek tudományos munkájukhoz. A tanulmányutak programját a hallgatók állítják össze, és ők veszik fel a kapcsolatot a szervezetek képviselőivel is.

A GTK évek óta szervez tehetséggondozó programokat a középiskolai korosztálynak 2010-től minden évben. Témája nem az iskolai tananyagra épül, hanem önálló kutatásra, nemzetközi diákszervezetekkel való kapcsolatfelvételre, kreatív feladatokra (pl. a témához kapcsolódó nyílt nap megrendezése az iskolában), tárgyalások modellezésére. Kihelyezett kurzusokat tartunk a középiskolásoknak, ahol közösen megvitatjuk a történelmi múlt sorskérdéseit.

A "Fiatalok a nemzetközi kapcsolatok építésében" vetélkedő célja, hogy a középiskolás diákok ismereteket szerezzenek a nemzetközi kapcsolatok rendszeréről, a nemzetközi szervezetekről és Magyarország ezekben betöltött szerepéről. A vetélkedő során a résztvevők az alapvető történelmi, európai uniós és napi külpolitikai ismereteikből kiindulva megismerkedhetnek Magyarország külkapcsolataival és külpolitikájának alakításával is.

A történelmi múlt ismerete, a történelmi eseményekben részt vevők tetteinek, döntéseik és cselekedeteik motívumainak megértése segíti az elvont gondolkodás fejlődését, fejleszti az anyanyelvi képességet, a memóriát, a hatékony információfeldolgozási stratégiák kialakítását.

A múltból a jelenbe vezető utak feltárása segít a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértésében, a tehetséges tanulók problémaérzékenységének fejlesztésében, a történelmi összefüggések megértésében. A múlt sorskérdéseiben mai életünk problémái is megjelenhetnek. Elemzésük, megértésük megerősítheti a tehetséges egyént a nemzetért, a társadalomért, a kisebb közösségekért, az önmagáért vállalt felelős magatartásában.

A hallgatóinkat ebbe a versenysorozatba kapcsoljuk be, a nyílt napokon ők alkotják a zsűrit, természetesen lehetőség nyílik arra is, hogy beszélgessenek a diákokkal, valamint a verseny döntőjében is részt vesznek a zsűriben, és a zsűri munkáját, valamint a lebonyolítást segítve egyaránt.

Összegzés

A tehetséggondozásban a szakemberek a korai tehetségazonosítást támogatják, kevésbé kutatott terület az ifjúkorban felismert / felismerhető képességek, illetve a korábban felismert képességek ifjúkori és fiatal felnőtt támogatása, a benne potenciálisan megjelenhető új szereplőknek (települések, lokális közösségek, civil szervezetek) és módszerek változásának (tehetséggondozás helyett tehetségtámogatás).

Az iskolákban folyó tehetséggondozó munka jelentős, de nem teljes, hiszen a diákok között több a tehetséges, és jellemzően az *érdeklődő* és *szorgalmas* fiatalokat kapcsolják be jellemzően a formális keretekben. Ráadásul a fejlesztés sok esetben rövid távú célokért folyik pl. egy-egy versenyre való felkészülésért. A tehetségfejlesztés eredményesnek tekinthető, a versenyeredményeket figyelembe véve. Tehetséggondozó programjainknak egyik célja az, hogy ösztönözzük és segítsük a hallgatóinkat többféle módszerrel és tevékenységgel, amelyben önállóan tudnak szakmai munkát végezni a TDK munkákon felül, vagy attól függetlenül is. Tapasztalataink szerint a formális keretek között folyó tehetségtámogató tevékenységet jól egészítik ki azok a programok, amelyeket a fentiekben bemutatam. A programok mindenképpen megnövelték

HIVATKOZÁSOK

1. Aljughaiman M., Abdullah(2010): New dimensions: Gifted education in the 21st Century.In: Learning and Individual Differences, 2010.Vol. 20. Issue 4. pp. 285-286.
2. Czeizel Endre: Hátrány-e a kivételes szellemi képesség? URL: <http://art.pte.hu/muveszetterapia/download/laczo/czeizel-iras.rtf> (Letöltés ideje: 2014. március 10.)
3. Szabó és Bauer, 2004; Szabó és Bauer, 2008
4. Gyarmathy Éva (2010): A tehetséggondozás pszichológiája. In: Magyar Pszichológiai Szemle, 65évf. 2.sz. pp. 222.

IRODALOM

1. 1991. évi LXIV. Törvény – A gyermekek jogairól szóló Egyezmény kihirdetéséről
2. 27/2001. (V.11.)OGY határozat– A gyermek és az ifjúság helyzetéről, életkörülményeinek alakulásáról és az ezzel kapcsolatban megtett kormányzati intézkedésekről
3. Jelentés a jövő európai szociális modelljéről. (2005/2248(INI)). Foglalkoztatási és Szociális Bizottság. Előadó: José Albino Silva Peneda, Proinsias De Rossa
4. Aljughaiman M., Abdullah (2010): New dimensions: Gifted education in the 21st Century.In: Learning and Individual Differences, 2010 Vol. 20.Issue 4. pp. 285-286.
5. Czeizel Endre: Hátrány-e a kivételes szellemi képesség? URL: <http://art.pte.hu/muveszetterapia/download/laczo/czeizel-iras.rtf> (Letöltés ideje: 2014. március 10.)

6. Gyarmathy Éva(2010): A tehetséggondozás pszichológiája. In: Magyar Pszichológiai Szemle, 65évf. 2.sz. pp. 222.
7. Molnár Péter (2002): Hagyományos és modern jövőkép, mint pedagógiai érték. In: Új Pedagógiai Szemle 2002. 11.sz.
8. Pléh, Csaba (2010): Kreativitás, tehetség és gyakorlás: hangsúlyváltások a kutatásban. In: Magyar Pszichológiai Szemle, 65. évf. 2.sz. pp. 199-220.
9. Wan, Zeying–Wang, Yinglei–Haggerty, Nicole(2008): Why people benefit from learning differently: The effects of psychological process on e-learning outcomes. In: Information & Management, Vol. 45. pp. 513-521.
10. Zinnecker, Jürgen: Gyermekkor, ifjúság és szociokulturális változások a Németországi Szövetségi Köztársaságban. In: Gábor Kálmán szerk.: Civilizációs korszakváltás és ifjúság. – Szeged: Szociológiai Műhely, 1993.
11. Zinnecker, Jürgen: A fiatalok a társadalmi osztályok terében. -Szeged: Szociológiai Műhely, 1993.
12. Zsebéné Dobó Marianna: „Mert övök a jövő” önkormányzatok ifjúságpolitikája. In: Ráczné dr. Horváth Ágnes, Zsebéné Dobó Marianna szerk.: Civil hálózatok katalizátori szerepben. –Eger: 2011.

Erdős Ferenc – Balázs Judit: Integrált vállalatirányítási rendszerek oktatása a hazai felsőoktatási intézményekben

erdosf@sze.hu

Széchenyi István Egyetem, Műszaki Tudományi Kar, Informatika Tanszék

bjudith83@gmail.com

Tomori Pál Főiskola

KIVONAT

A hazai felsőoktatásban, az üzleti és gazdasági szféra munkaerőpiaci igényeit is kielégítő ismeretek átadásához mára már elengedhetetlenné vált a vállalatoknál egyre nagyobb arányban jelen lévő modern integrált vállalatirányítási rendszerek (ERP – Enterprise Resource Planning) különböző szintű és mélységű oktatása.

Hazánkban több felsőoktatási intézményben oktatnak különböző vállalatirányítási rendszereket egyetemi, főiskolai oktatók, vagy az adott rendszer (egyres esetekben a rendszereket használó vállalatok) képviselői, alapvetően vagy az egyes informatikus képzések keretében, vagy egy adott szakterülethez kapcsolódó vállalati folyamatok (pl.: pénzügy, kontrolling, logisztika) támogatásának bemutatásához.

A tanulmány kísérletet tesz a különböző ERP-rendszereket fejlesztő vagy forgalmazó vállalatok és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok és együttműködések feltárására.

ENGLISH ABSTRACT

For modern knowledge transfer in the higher education, training of different ERP software has become more and more necessity.

In Hungary, more universities teach different ERP systems. The trainers are academic lecturers or the representatives of the given system (in some cases, colleagues of companies that use the systems). The relevant fields of studies of ERPs are basically information technology, business informatics or business related specific fields (eg finance, controlling, logistics).

This study attempts to analyse the relationship and cooperation between the different ERP developers or vendors and academic institutions.

Kulcsszavak: ERP, vállalatirányítási rendszerek, felsőoktatás

1. Bevezetés

Ma már széles körben elfogadottá vált az a szemlélet, hogy a felsőoktatás olyan szolgáltatás, amelynek felhasználói elsősorban a munkaerőpiacon hasznosítható eredményeket várnak el tőle befektetésükért (tandíjukért, idejükért) cserébe [1]. A hazai felsőoktatásban, az üzleti és gazdasági szféra munkaerőpiaci igényeit is kielégítő ismeretek átadásához mára már elengedhetetlenné vált a vállalatoknál egyre nagyobb arányban jelen lévő modern integrált vállalatirányítási rendszerek (ERP – Enterprise Resource Planning) különböző szintű és mélységű oktatása. Egy egyetem oktatási minősége elsősorban a színvonalas oktatókon múlik. Minőségi igényként, a mindenkori, elvárásoknak megfelelő, éppen aktuális készségek és tudás birtoklását, elsajátítását helyezi kitűzendő célként egy egyetem a dolgozói elé - így biztosítva a folyamatos fejlődést, s a mindig időszerű - azaz pillanatról pillanatra korszerű tudás meglétét [2].

Hazánkban több felsőoktatási intézményben oktatnak különböző vállalatirányítási rendszereket egyetemi, főiskolai oktatók, vagy az adott rendszer (egyres esetekben a rendszereket használó vállalatok) képviselői, alapvetően vagy az egyes informatikus képzések keretében, vagy

egy adott szakterülethez kapcsolódó vállalati folyamatok (pl.: pénzügy, kontrolling, logisztika) támogatásának bemutatásához.

A tanulmány kísérletet tesz a hazai felsőoktatási intézményekben oktattott vállalatirányítási rendszerek elemzésére, megjelenésére, valamint a különböző ERP-rendszereket fejlesztő vagy forgalmazó vállalatok és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok és együttműködések feltárására. A kutatás során több átfogó szempont szerint komparatív módon elemzésre kerülnek a hazánkban forgalmazott nagy-, kis- és középvállalatoknak szánt ERP-rendszerek felsőoktatásban betöltött szerepe, legyen az egy demó, vagy egy jogkorlátozott teszt verzió. A kutatás során elsősorban kvalitatív jellegű módszereket használtunk, így többek között az ERP-rendszereket forgalmazó vállalatok vezetőivel, kapcsolattartóival és a modulokban, folyamatokban dolgozó alkalmazottakkal (könyvelő, elemző) végzett mélyinterjúk segítségével próbáltuk meg az egyes rendszereket összehasonlítani.

Meg kell jegyezni, hogy az egyes rendszereken keresztül folytatott kommunikációnk minősége nagyban befolyásolja azt, hogy milyen kapcsolatot tudunk kialakítani és fenntartani szűkebb és tágabb környezetünkkel, oka és eredője lehet sikereinknek éppúgy, mint sikertelenségeinknek [3].

2. ERP-rendszerek a vállalatoknál

Egy vállalatirányítási (ERP) rendszer olyan több modulból álló szoftvercsomag, amely célja és feladata összefogni a vállalat minden egyes részfolyamatait, úgy hogy a szükséges adatokat integrált módon, csak egyszer tároljuk. Egy ERP-rendszer adatbázisából a megfelelő lekérdező algoritmusokkal pontos, naprakész és a vállalati döntéseket támogató adatokat lehet kiszűrni [4].

A vállalatirányítási rendszerek moduláris felépítésűek, így az egyes részterületeket lefedő szoftvercsomagok elkülöníthetők különböző modulokra, komponensekre. Ezekben a rendszerekben egy-egy modul egy-egy vállalati folyamatot takar (pl.: humán erőforrás, beszerzés, termelés, logisztika, számvitel, pénzügy stb.). Az egyes modulok önállóan is működőképesek, így lehetőség nyílik a rendszer fokozatos bevezetésére [5]. A modulok integrációja lehetővé teszi a vállalat különböző részlegeinek teljes mértékű együttműködését, a pontos és naprakész információk áramlását a rendszerben.

A rendszerek integráltsága azért fontos, mivel az adatokat csak egyszer kell rögzíteni a munkafolyamat során, mely által növekszik a hatékonyság és megszűnik a felesleges redundáns tárolás. Egy adat módosításakor a rendszer az integritásból adódóan, az adat frissülése azonnal megjelenik az összes relevánsan kapcsolódó modulban, így a különböző szervezeti egységek munkája integrálható. Ez lehetővé teszi, hogy a különböző területeken dolgozó munkatársak összehangolják tevékenységüket és döntéseiket, ugyanis a vállalat egyes részlegei akkor lesznek hatékonyak, ha megosztják egymással a releváns információkat [6].

3. Vállalatirányítási rendszerek megjelenése a magyarországi felsőoktatásban

Jelenleg Magyarországon 82 felsőoktatási intézményt regisztrálnak a www.felvi.hu honlapon. Ebből a 82 intézményből 27 egyházi iskola, 8 művészeti iskola, 12 nyelvi képzést előtérbe helyező, külföldi intézmény magyarországi kara. 36 intézmény (állami vagy magánintézmény) verseng a hallgatókért gazdasági, közigazgatási, mezőgazdasági, jogi, orvosi, műszaki és még sok más szakterületen [7].

Hosszas kvalitatív jellegű kutatómunka során megpróbáltuk feltárni, hogy melyek azok az intézmények, amelyek oktatási célból használnak valamilyen vállalatirányítási rendszert. A kutatás során számos mélyinterjút végeztünk az egyes intézmények munkatársaival, valamint az ERP-rendszereket fejlesztő és forgalmazó vállalatok képviselőivel. Az eredményt, az 1. táblázat szemléleti.

1. táblázat: A magyar felsőoktatási intézményekben oktatott ERP rendszerek

Intézmény neve	Oktatott ERP rendszer ¹	Bevezetés éve
<i>Általános Vállalkozási Főiskola</i>	SunSystem 5 (<i>pénzügy, számvitel</i>)	2003
<i>Budapesti Corvinus Egyetem</i>	SAP R/3 (<i>FI, CO és LO modul</i>)	2006
	Libra	~2009
	Microsoft Dynamics Navision	~2007
	Unit4 CODA Financial	~2010
<i>Budapesti Gazdasági Főiskola</i>	SAP R/3 (<i>FI modul</i>)	~2010
	Libra	2008
<i>Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem</i>	SAP R/3 majd Business Suite 7	2006
	QAD	2011
	Microsoft Dynamics Nav/AX	2010
	Libra (<i>OnTime rendszer</i>)	2012
	abas	~2005
<i>Debreceni Egyetem</i>	SAP R3 (<i>MM, AM, FI, SD, KVM és CO modul</i>)	2006
<i>Dunaujvárosi Főiskola</i>	abas	2005
	Microsoft Dynamics Navision	~2005
	SAP R/3 (<i>FI, CO modul</i>)	2005
<i>Eszterházy Károly Főiskola</i>	abas Business Suit	2010
	SAP R/3	2006
<i>Eötvös Loránd Tudományegyetem</i>	SAP R/3 majd ERP 6.0	2006
<i>Gábor Dénes Főiskola</i>	Microsoft Dynamics Navision (<i>CRM</i>)	2011
<i>Közép-európai Egyetem</i>	SAP ERP 6.0	2010
<i>Kecskeméti Főiskola</i>	SAP Business One	2009
<i>Károly Róbert Főiskola</i>	abas	2010
	SAP	2013
<i>Miskolci Egyetem</i>	SAP R/3 (<i>FI, CO, MM, SD PP, PS és HR modul</i>)	2006
	Octopus8	2012
<i>Nyugat-magyarországi Egyetem</i>	SAP	2010
<i>Óbudai Egyetem</i>	SAP Business One	2005
<i>Pannon Egyetem</i>	SAP ERP 6.0	2010
<i>Pécsi Tudományegyetem</i>	SAP R/3 (<i>FI, AA, CO, MM, SD és PSM-FM modul</i>)	2006
	Libra3S	2009
<i>Széchenyi István Egyetem</i>	SAP R/3 majd ERP 6.0	2004
	abas	2014
<i>Szegedi Tudományegyetem</i>	SAP R/3	2005
	Libra3S	2009
<i>Tomori Pál Főiskola</i>	SAP Smart Enterprise (<i>FI, CO és MM modul</i>)	2006

Forrás: saját adatgyűjtés

Vannak olyan felsőoktatási intézmények, amelyekben oktatnak vállalatirányítási rendszerekkel kapcsolatos tantárgyakat, de csak elméleti szinten, azaz a rendszereket a gyakorlati oktatás során nem használják. Ilyen intézmények Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Edutus Főiskola, Eötvös József Főiskola, Kaposvári Egyetem, Károli Gáspár Református Egyetem (pl. elméletben oktat SAP-t és Peoplesoftot), Nyíregyházi Főiskola, Szent István Egyetem, Wekerle Sándor Üzleti Főiskola és a Zsigmond Király Főiskola.

Az intézményekben leginkább a gazdálkodási és informatikai szakterületekre jellemző az ERP-rendszerek valamely moduljának (pl.: pénzügy, kontrolling, logisztika) oktatása. Egyes

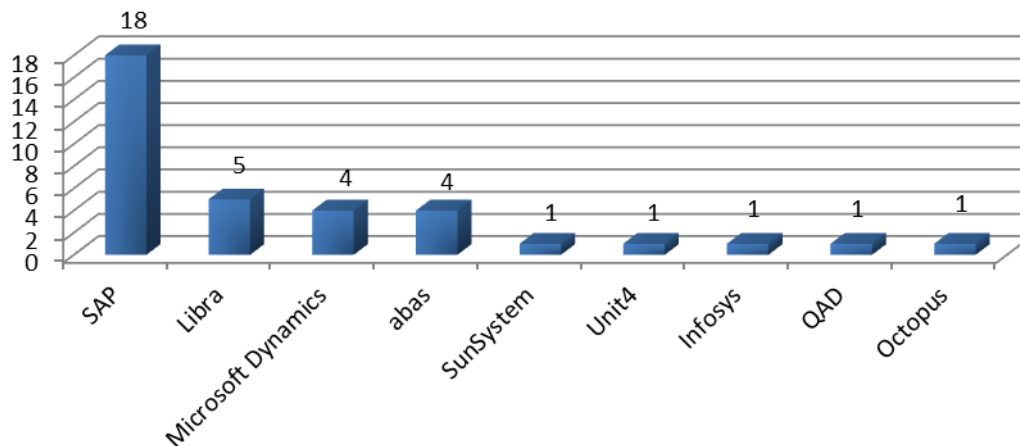
¹ Adatok hiányában nem mindegyik ERP rendszerhez tudunk pontos csomag, verziószámot írni.

informatikai képzések során az ERP-rendszereket fejlesztési oldalról is oktatják, pl. az SAP vonatkozásában az ABAP-programozást.

Egyes intézményekben a vállalatirányítási rendszerek megjelennek, de nem oktatják, csak az intézmény gazdasági folyamatainak támogatásához használják. Ilyen felsőoktatási intézmény például a Semmelweis Egyetem.

A következő összesítő táblázat egyértelműen mutatja, hogy a legtöbb intézményben az SAP-termékcsaládot oktatják, amely már 1997-től folyamatosan jelen van a hazai felsőoktatásban.

2. táblázat: A hazai felsőoktatási intézményekben megjelenő gyakorlatban oktatott ERP-rendszerek aránya (2014)

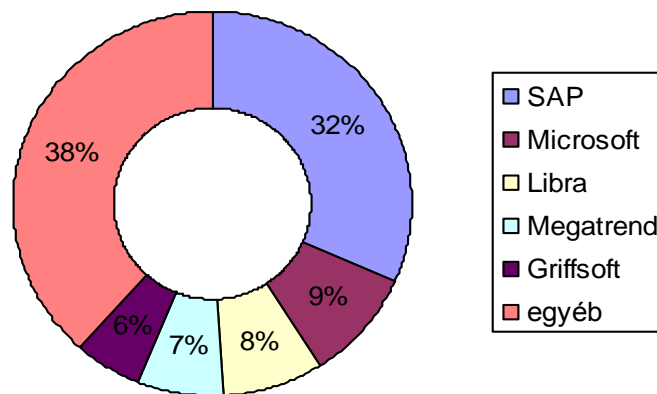
Forrás: saját adatgyűjtés

Az SAP mintavállalati rendszereit (IDES, GBI, stb.) a hazai felsőoktatási intézmények számára egy ún. UCC (University Competence Center) működteti, amelyhez távoli eléréssel, egy telepített SAP-kliens segítségével lehet csatlakozni. Jelenleg Németországban két UCC működik, egy Münchenben és egy Magdeburgban. A UCC-k alap és támogatási szolgáltatásokat nyújtanak a szerződött oktatási intézményeknek. Alapszolgáltatásnak tekinthető, a hardver, az operációs rendszerek, az adatbázisok és az SAP-rendszerek üzemeltetése és rendelkezésre bocsátása. A támogatási tevékenységek közé tartozik például a szerződések kezelése, a felhasználók támogatása vagy a képzések szervezése. Probléma esetén a szolgáltatást nyújtó UCC-vel egy megfelelő internetes ügyfélszolgálati felületen és telefonon is fel lehet venni a kapcsolatot. [8] Felméréseink alapján megállapítható, hogy jelenleg a felsőoktatási intézmények számára a legnagyobb probléma a UCC-knek fizetendő szolgáltatási díjak kigazdálkodása. Sok felsőoktatási intézmény ebből adódóan az oktatási célból ingyenesen elérhető ERP-rendszerek (pl.: Microsoft NAV, abas, Libra) felé fordul.

4. A hazai ERP-piac főbb szereplői és a hazai felsőoktatásban használt, oktatott ERP-rendszerek összehasonlítása

A vállalatirányítási rendszerek iránti kereslet 2007-ben a kormányzati megszorító intézkedések hatására nem csökkent, hanem nőtt [9]. A vállalatok törekvése a hatékonyságra és modernizációra egyre erősebb, a nehéz piaci körülmények kikényszerítik a fejlesztéseket, a verzió követéseket és az adatok napra kész tárolását, frissítését.

1. ábra: A hazai ERP-piac fő szállítói 2008-ban

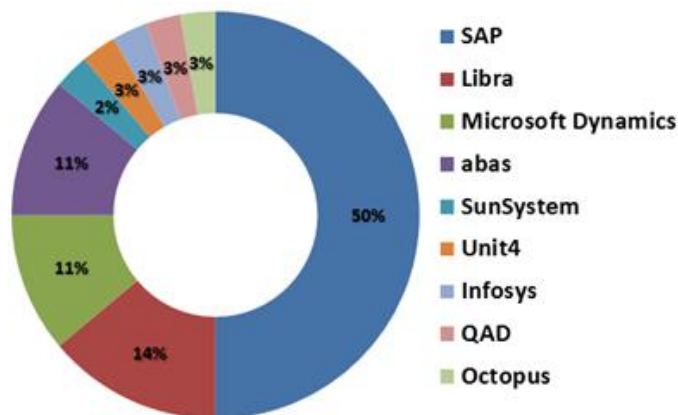

Forrás: [9]

Az SAP az üzleti szoftverek piacán ma már nemcsak a nagyvállalati, de a kkv-szegmensben és az oktatási területen is világszerte. Ezt a jelentős globális piaci előnyt az SAP többek között egy nagyon erős partnerhálózattal éri el.

A Microsoft Magyarország Dynamics üzletága a vállalatirányítási piac növekedéséhez képest is kiemelkedő teljesítményt nyújtott 2007-től. A Microsoft a stratégiai fontosságú nagy- és középvállalati szegmensben tovább növelte piaci részesedését a Microsoft Dynamics Axapta rendszerével, ugyanakkor a nagyvállalatok körében is elterjedtek a vállalatirányítási és ügyfélkapcsolat-kezelési alkalmazásai, illetve a kisvállalatok körében elsősorban a Microsoft Dynamics Navision ér el jó eredményeket.

2. ábra: A hazai felsőoktatási intézményekben megjelenő, gyakorlatban oktatott ERP- rendszerek aránya (2014)

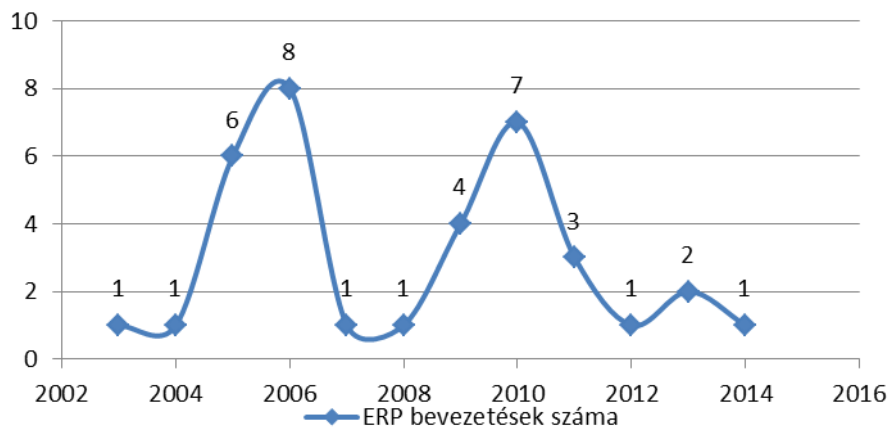

Forrás: saját adatgyűjtés

Számos hazai egyetem és főiskola az intézményi folyamatainak támogatásához vezetett be valamilyen vállalatirányítási rendszert –elsősorban SAP-t – az utóbbi években. Ezen rendszerek bevezetésére többnyire valamilyen pályázati forrásból valósult meg. Ilyen volt például a Kutatási és technológiai Innovációs Alap (KTIA) által meghirdetett Innovatív Oktatástámogató Rendszerek (IOR 2004) pályázat [10].

Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy a különböző pályázatokból finanszírozott bevezetési projektek növekedésével egyenes arányban nőtt az ERP-rendszerek oktatásba történő bevezetésének száma is.

3. ábra: Az ERP rendszerek oktatásban való megjelenése (2003-2014)

Forrás: saját adatgyűjtés

Érdekességként megemlíthető, hogy a hazai fejlesztésű Libra vállalatirányítási rendszert számos középiskolában oktatják. Elterjedését betudhatjuk a folyamatos és ingyenes terméktámogatásnak és egyszerű felhasználó felületének. Ilyen középiskola például az Eötvös József Gimnázium Szakképző Iskola és Kollégium, Kecskeméti Humán Középiskola Szakiskola és Kollégium Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskolája vagy a Veszprémi Közgazdasági Szakközépiskola.

A Libra programon kívül a Microsoft Dynamics Navision is betört a középiskolák piacára, leginkább a pénzügy/számvitel moduljának oktatása került előtérbe.

5. Összefoglalás

Összességében megállapítható, hogy a különböző ERP-rendszerek felsőoktatásban való megjelenése az utóbbi tíz évben hangsúlyossá vált. Ezeket a rendszereket alapvetően vagy az egyes informatikus képzések keretében oktatják, vagy egy adott szakterülethez kapcsolódó vállalati folyamatok (pl.: pénzügy, kontrolling, logisztika) támogatásának bemutatása során.

Léteznek olyan felsőoktatási intézmények, amelyekben oktatnak vállalatirányítási rendszerekkel kapcsolatos tantárgyakat, de csak elméleti szinten. A legtöbb intézményben gyakorlati órák keretében az SAP-termékcsaládot oktatják, amely már 1997-től folyamatosan jelen van a hazai felsőoktatásban. Ezen túlmenően jelentős a Libra, a Microsoft Dynamics és az abas felsőoktatásban való jelenléte.

Hivatkozások

1. Konczosné Szombathelyi M.(2009): Hallgatói igények és fogyasztói trendek a globális felsőoktatási piacon. In: Beszteri B. szerk.: Ifjúsági jövőképek és életstratégiák globalizálódott körünkben. –Komárom: Kodolányi János Főiskola és az MTA VTB, pp. 64-71.
2. Mészáros Attila (2013): Humán erőforrás-fejlesztés lehetőségei a felsőoktatásban két kutatás alapján. In: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar szerk.: Felelős társadalom fenntartható gazdaság. –Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, pp. 34.
3. Mészáros Attila (2014): Konfliktusmegoldó vitakezelés In: Bodó Barna szerk: Erdélyi Magyar Civil Évkönyv: Anuarul Civil Maghiar din Transilvania. -Kolozsvár: Editura Gordian Kiadó, pp. 230-242.
4. Heteyi József (2004): ERP rendszerek Magyarországon a 21. században. –Budapest: Computerbooks

5. Szilasi B, Komáromi N.(1999): Integrált vállalatirányítási rendszerek funkcionális összehasonlítása – Agrárinformatika '99 konferencia kiadvány. -Debrecen, pp. 238-241.
6. Erdős F.(2005): A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének növelése integrált vállalatirányítási rendszerek által. In: Rechnitzer J. szerk.: Széchenyi István Egyetem Jog- és Gazdaságtudományi Kara Multidiszciplináris Társadalomtudományi Doktori Iskola Évkönyv. –Győr: SZE, pp. 273-282.
7. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. felvi.hu portálja URL: <
<http://www.felvi.hu/>> (Letöltés ideje: 2014.03.15.)
8. Balázs J., Erdős F(2013).: SAP a hazai vállalkozásoknál és a hazai felsőoktatásban. In: Tompáné Dr Daubner K, Balázs szerk.: Tudományos mozaik 10.: Mindennapi tudomány. – Kalocsa: Tomori Pál Főiskola, pp. 33-41.
9. Bella A., Horváth G., Kozári B., Vincze P.(2010): KKV szektorra fókuszált ERP megoldások. –Pécs: PTE, KTK
10. KTIA – A „Kutatási és Technológiai Innovációs Alap” információs oldala URL:
<http://ktia.webnode.hu/> (Letöltés ideje:2014.05.18.)

Egervári Dóra – Husz Mária: A tehetséggondozás tíz éve a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán (2004 -2014)

egervari.dora@feek.pte.hu, husz.maria@feek.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

KIVONAT

A tehetségekről való gondoskodás országos megerősödésével kapcsolatban a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar tudományos diákköre is új erőre kapott. A folyamat párhuzamba állítható a tehetséggondozással összefüggő pályázatok megjelenésével is. Tanulmányunkban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar tudományos diákkörébe tartozó hallgatók teljesítményének fejlődését mutatjuk be és elemezzük a 2007 és 2014 közötti időszakban.

Karunkon két TÁMOP és két OKA pályázat nyújtott fedezetet arra, hogy a hallgatók az érdeklődésüknek megfelelő kutatási témát megtalálják, s ezeket különböző hazai (OTDK) és nemzetközi (BOBCATSSS) konferenciákon be is mutathassák. A pályázati forrásokból biztosítani tudtuk a regisztrációs díjat, az úti- és a szállásköltséget, valamint publikálási lehetőséget a hallgatók számára. A témavezetőket segítettük abban, hogy a tanórákon kívül megtalálják a személyre szabott tehetséggondozás legmegfelelőbb eszközeit és módszereit. A tudományos diákkör vezetői pedig motivációs tréningeken fejleszthették készségeiket, képességeiket, kompetenciáikat.

ENGLISH ABSTRACT

Scientific Students' Associations Conference is a good opportunity for university students to show their talent for the professional audience and experts. The basis of the activities of scientific students' associations is the student - professor relationship which, by surpassing the obligatory curriculum, offers possibilities for students already pursuing independent research work during their undergraduate studies. They can become acquainted with research methods and means in detail and acquire additional knowledge beyond their obligatory curriculum. Student research is supervised by professors both from our department and from other departments and institutes. Research topics are offered by the supervisors, but students can also propose topics of their own interest. Our students' general field of research is adult education, human resources management, library and information sciences. This may contribute to the successful beginning of a scientific career on one hand; on the other hand, it gives a possibility for the professors and researchers to better evaluate the knowledge of students in a given subject and their ability for its practical application and thus for a better selection of PhD students.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, tudományos diákkör, Pécsi Tudományegyetem, pályázat

1. Bevezetés

A nagy múltú tudományos diákköri mozgalom politikai támogatottsága 2008-ig csekélyebb mértékben szolgálta a tehetségek kiválogatását és fejlesztését. Az Országgyűlés tekintettel arra, hogy a tehetségek folyamatos segítése a nemzet egészének kiemelten fontos érdeke és feladata, 2008. december 4-én (a 126/2008-as számú) határozatával elfogadta a Nemzeti Tehetség Programot. A Nemzeti Tehetség Program feladatainak segítésére juttatott eszközök felhasználására a Tehetségügyi Koordinációs Fórum tesz javaslatot. A Fórum elnöke az oktatásért felelős miniszter, társelnökei: a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke, az Országgyűlés oktatási és tudományos bizottsága által delegált országgyűlési képviselő és a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. A Nemzeti Tehetség Program általános alapelvei a következők:

- Hosszú távú szemlélet
- Az értékörzés elve
- A sokszínűség elve
- Az esélyteremtés elve
- A folyamatosság és átjárhatóság elve
- A kiválasztás-kiválasztódás és önfejlesztés elve
- A hatékonyság, fokozatosság elve
- Felelősség és társadalmi felelősségvállalás elve
- A tehetségsegítők megbecsülésének elve

Az európai uniós és állami gondoskodás a tudományos diákköri munka megerősítésében, erkölcsi és anyagi elismerésekben nyilvánult meg. Különös fontossággal bír a tehetségsegítők megbecsülésének elve, amely ez idáig szemérmes elhallgatásban részesült.

A Pécsi Tudományegyetemen létrejött két munkatárssal a Tehetséggondozási Csoport, amely a tíz karú egyetem tudományos diákköreit és szakkollégiumait, valamint az egyetem vonzáskörébe tartozó középiskolások tudományos és kutatási törekvéseit katalizálja. A Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar a magyarországi felnőttképzés tudományos központja, nemzetközi szakmai kapcsolatai révén az európai felnőttképzés meghatározó szereplője. A Kar története a Pécsi Tanárképző Főiskola 1973/74-es tanévében kezdődött a „Közművelődési szakcsoport” megalakulásával. A főiskola egyetemi karrá átalakulásakor a szakcsoport Közművelődési Tanszékké vált a Janus Pannonius Tudományegyetem keretein belül. A tanszék a 90-es évek elejét a növekedés állapotában élte meg. A nappali és levelező tagozatos hallgatók számának növekedése indokoltá tette, hogy a JPTE Szenátusa és a Rector döntése alapján a tanszék önálló karközi intézetté alakuljon és 1998 szeptemberében három tanszékkal létrejöjjön a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet. Az Intézet rövidesen két újabb tanszékkal bővült ki. 1998-ban bevezették az ISO 9001-es szabvány szerinti minőségbiztosítási rendszert, mely a szervezet teljes működésének minőségét garantálja. 2001-től 2005-ig az Intézet a Természettudományi Kar önálló részeként működött. 2005 májusában megszületett a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, mely 4500 fős hallgatói létszámával a Pécsi Tudományegyetem második legnagyobb kara. A Karon jelenleg öt intézet és tizenkét tanszék működik tudományos kutatóműhelyekkel. A nemzetközileg is elismert tudományos kutatómunka, oktatói gárda, az itt oktató magas munkaerőpiaci értékű, korszerű tudást biztosító szakmák és a felnőttek elvárásaihoz igazodó szolgáltatások a FEEK-et hallgatók ezrei számára vonzó oktatási intézménnyé teszik. Az Intézet a legkorszerűbb feltételeket biztosítja nappali és levelező tagozatos andragógia, emberi erőforrások és informatikus könyvtáros alap- és mesterszakos hallgatóinak a kiemelkedő tanulmányi eredmények eléréséhez, tudományos diákköri sikerekhez és az élményekkel teli egyetemi élethez és a karrierépítéshez.

2. A FEEK Tudományos Diákköre

A Pécs Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar tudományos diákköri tevékenysége a Kar megalakulása óta folyamatos. A kezdetektől egy-egy elnök és titkár kíséri figyelemmel az andragógia és az informatikus könyvtáros BA és MA szakos hall-

gatók egyéni és csoportos munkáját. Munkájának elvi bázisa a tehetségek azonosításában rejlik. A tehetségként történő azonosítás feltétele, hogy a hallgató kreativitást tanúsít, érdeklődést mutat, tanulóképessége kiemelkedő és magas szintű nyelvi kompetenciával rendelkezik. Különös beállítódásai és karaktervonásai a következők közül minél gyakrabban jelentkeznek: szorgalom, kitartás, munkabírási, terhelhetőség, nyelvtudás, alkalmazkodó készség, rugalmasság, felelősségvállalás, kudarcátírás, elmélyülés, koncentráció képesség. A tehetséges hallgatók kiválasztásának Karunkon meghonosított gyakorlata elsősorban arra irányul, hogy el tudjuk különíteni a *pedagógiai* és a *kreatológiai* értelemben tehetségesnek tűnő jelölteket. Ebben a procedúrában arra a – belépés pillanatában kitöltött – tesztsorra támaszkodunk, amely négy területen – szocio-kulturális háttér, szövegértés, problémamegoldó gondolkodás, pszichológiai immunrendszer – értékeli hallgatóinkat. Az említett teszt eredményei természetesen nem determinálhatják a potenciális résztvevők kutató-fejlesztő munkába jelentkezését, azonban a kiemelkedő teljesítménnyel rendelkezők bekapcsolódását inspiráljuk.

A tehetséggondozás alapvető szempontja a kutatási-fejlesztési folyamatokba történő bevezetés, amely azt jelenti, hogy hallgatóinkat – különböző szerepekben, elsősorban tudományos segédszemélyzetként, vagy tudományos segédmunkatársként azonnal bekapcsoljuk a Karon futó programokba. Ez az „in vivo” gyakorlat kettős haszonnal járhat. Egyrészt intenzíven fejleszti azokat a tehetséges hallgatóinkat, akik – egyéni indíttatásaik alapján – potenciális résztvevői a tudományos diákköri munkának, illetve a Karon futó kutatások megvalósítói körének. Másrészt ezzel a megoldással folyamatosan reprodukálni tudjuk a tudománytermelés úgynevezett *dinamikus-genetikus modelljét*, amelyben a tudomány tanulása és termelése hatékonyabb és eredményesebb kontextusban működik együtt. A kreatológiai értelemben tehetséges hallgatóink ebben az utóbbi folyamatban viszonylag nagy biztonsággal azonosíthatóak, ugyanakkor a pedagógiai értelemben tehetséges hallgatóink is sokat profitálhatnak a bekapcsolódásból.

Az elmúlt időszakban szemeszterenként kari szintű versenyeket tartottunk. Innen a jó minőségű dolgozatokat folyamatosan felterjesztettük az OTDK konferenciáira. Eddigi munkánk érdemi visszacsatolásaként könyvelhettük el, hogy a három legutóbbi OTDK-n összesen 35 helyezett és díjazott hallgatónk volt.

A 2010/2011-es tanévben bővítettük a TDK-val kapcsolatos tevékenységünket és egy országos pályázat eredményeként megkezdtük a kari szintű tehetséggondozást. A résztvevőket belső pályázat úján választottuk ki, ennek segítségével a konzulens oktatók személyre szabott segítséget és támogatást nyújthattak a tudományos kutatás iránt érdeklődő és a napi feladataik mellett többletmunkát vállaló hallgatóknak.

A Pécs Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar hagyományteremtés céljából létrehozta azt a szellemi kutató és fejlesztő rendszerét, amelynek eredményeit szakesteken és házi konferenciákon teszik közzé. Ennek célja, hogy a hallgatók olyan mintáértékű előadásokat láthassanak és hallhassanak, melyeknek tudományos értékük messze túlmutat az oktatási intézmény keretein. Ugyanakkor itt kapnak lehetőséget a vállalkozó szellemű tehetséges hallgatók arra, hogy a saját érdeklődési területükkel kapcsolatos kutatásaikat prezentálják hallgatótársaik előtt. A karunkon folytatott tehetséggondozó program célja nem a hallgatók tudásbővítése, hanem a személyre szabott készségfejlesztés, ami a tehetségkibontakozás egyik záloga.

3. A pályázatok

Karunkon két TÁMOP és két OTKA pályázat nyújtott fedezetet arra, hogy a hallgatók az érdeklődésüknek megfelelő kutatási témát megtalálják, s ezeket különböző hazai (OTDK) és nemzetközi (BOBCATSSS) konferenciákon be is mutathassák. A pályázati forrásokból biztosítani tudtuk a regisztrációs díjat, az úti- és a szállásköltséget, valamint publikálási lehetőséget

a hallgatók számára. A témavezetőket segítettük abban, hogy a tanórákon kívül megtalálják a személyre szabott tehetséggondozás legmegfelelőbb eszközeit és módszereit. A tudományos diákkör vezetői pedig motivációs tréningeken fejleszthették készségeiket, képességeiket, kompetenciáikat. Minden szemeszterben házi konferenciát tartunk, ahol a hallgatók bemutatják kutatási eredményeiket. A házi konferenciák színvonalas megrendezéséhez a pályázati források nagyban hozzájárultak.

Oktatásért Közalapítvány pályázata

Az intenzív tehetséggondozó programunk egy olyan 60 órás műhelymunkára koncentrált, amely a karunkon művelt tudományterületeken elősegíti a későbbi tudományos tevékenységet módszertani és gyakorlati eszközökkel. A leendő tudósoknak egyrészt a saját kreativitásuk kommunikálása, a tudományos élet vágányaira való helyezkedésük, tudományos kompetenciáik fejlesztése szükséges. A tudományos kutatás szakfüggő, abban a tudományágban kell a hallgatónak megfelelő eszközöket juttatnunk, amelyekben a tehetsége természete megmutatkozik. Ez nagyrészt egyéni támogató foglalkozást igényel. Másrészt léteznek olyan általánosan szükséges kutatói kompetenciák, amelyek az összes tudományterületen azonosak és teamben is elsajátíthatók, gyakorolhatók. Ezen kívül ismerni és tapasztalni kell a tudományos kutatás feltételeit, forrásait, azok elérhetési módjait, a nemzetközi tudományos élet működését. A programunk a Tudományos Diákkör interdiszciplináris jellegéhez illeszkedően elsősorban kutatás-módszertani, informatikai, pedagógiai jártasságot kíván biztosítani a résztvevőknek. A hagyományos és a XXI. század követelményeinek megfelelő tudományos eszközöket, munkaformákat kell megismertetnünk. Célunk a tehetségek kreativitásának, alkotókészségének támogatása, a meglévő utaktól való eltérés bátorítása, innovatív beállítottság elérése volt. Ez azonban csak a rendelkezésre álló és a majd ezután kialakuló és kialakítandó szellemi infrastruktúra keretei között lehetséges.

I. modul: Kultúrakutatás - médiakutatás, kutatómódszertan

- Dr. Agárdi Péter: *Kultúrakutatás-médiakutatás*,
- Dr. Bajusz Klára: *Kutatási módszerek neveléstudományi aspektusai. Forrás és dokumentumelemzés*.
- Egervári Dóra: *Információkeresés felsőfokon*.
- Koller Inez: *Kutatómódszertan (kisebbségpolitika, etikai, társadalomfilozófiai kérdések)*,
- Dr. Sipos Anna Magdolna: *Az információkhoz való hozzáféréssel és az információk közlésével kapcsolatos nemzetközi szttenderdek. A hagyományos és az elektronikus tudományos publikálás jogi, etikai és formai követelményei*.
- Tóth Máté: *Tendenciák a világháló fejlődésében*.

II. modul: Gyakorlat: nemzetközi tudományos együttműködésben való tapasztalatszerzés

A pályázati program egyik meghatározó eleme a PTE FEEK és a Fachhochschule Zittau/Görlitz közötti Dual Post-Degree Programm Master of Arts együttműködési szerződés, amelynek keretében 50 német és 10 lengyel hallgató (akik a Fachhochschule Zittau/Görlitz hallgatói) érkezett a FEEK-re. A program során magyar, német, lengyel hallgatók 4–5 fős vegyes csoportokat (team) alkottak és előzetesen megadott szempontok alapján leírták, elemezték, minősítik az adott kulturális attrakciókat, majd Nemzetközi Hallgatói

Szimpozium keretében értékelték a tanulságokat, tapasztalatokat, összevetve a németországiakkal, lengyelekkel. A szimpózium referátumainak anyagát a FEEK Tudásmenedzsment című periodikájában megjelentettük.

III. modul: Kommunikációs és nyelvi kompetenciákat fejlesztő tréning

A tudományos vita módszerei, konfliktusok a tudományos életben. Kommunikáció, konfliktuskezelés a kutatói team-ekben.

A résztvevők az elméleti alapokon kívül tapasztalati tanulás útján visszajelzést kaptak

- tárgyalástechnikai és konfliktuskezelési kommunikációs készségeik jelenlegi szintjéről,
- laboratóriumi gyakorlatban kipróbálhatták a kommunikációelmélet során tanultakat,
- és megfogalmazták saját fejlődési céljaikat.

IV. modul: Választható szakmai területek, TDK dolgozatok munkálatai

Személyre szabott konzultációk az egyes hallgatókkal a saját kutatási területükön. A hallgatók felkészítésébe a FEEK témában szakmailag kompetens oktatóit vontuk be, akiknek már jelentős TDK és nemzetközi hallgatói projektekből szerzett tapasztalataik vannak.

A program lezárultával a résztvevő 20–25 hallgatót „együtt tartva“ hatékony felkészítést nyújtottunk számukra a 2011-es OTDK-ra.

Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)

A leendő tudósoknak egyrészt a saját kreativitásuk kommunikálása, tudományos kompetenciáik fejlesztése szükséges. A tudományos kutatás szakfüggő, abban a tudományágban kell a hallgatónak megfelelő eszközöket juttatnunk, amelyikben a tehetsége természete megmutatkozik. Ez nagyrészt egyéni támogató foglalkozást igényel. Másrészt léteznek olyan általánosan szükséges kutatói kompetenciák, amelyek az összes tudományterületen azonosak és teamben is elsajátíthatók, gyakorolhatók. Ezen kívül ismerni és tapasztalni kell a tudományos kutatás feltételeit, forrásait, azok elérhetési módjait, a nemzetközi tudományos élet működését. A programunk a Tudományos Diákkör interdiszciplináris jellegéhez illeszkedően elsősorban kutatás-módszertani, informatikai, pedagógiai jártasságot kíván biztosítani a résztvevőknek. A hagyományos és a XXI. század követelményeinek megfelelő tudományos eszközöket, munkaformákat kell megismertetnünk. Célunk a tehetségek kreativitásának, alkotókészségének támogatása, a meglévő utaktól való eltérés bátorítása, innovatív beállítottság elérése. Ez azonban csak a rendelkezésre álló és a majd ezután kialakuló és kialakítandó szellemi infrastruktúra keretei között lehetséges. A projektünk alapvető célja a tehetséggondozás és utánpótlásképzés.

A PTE a következő pályázatok animálásában volt érdekelt:

- TÁMOP 4.2.3. Tudományos eredmények elismerése és disszeminációja
- TÁMOP-4.2.2. B-10/1-2010-0029 Tudományos műhelyek támogatása
- TÁMOP-4.2.3.-12/1/KONV-2012-0028 (Önszerveződő és önkéntes részvételen alapuló tudományos tevékenységhez kapcsolódó kezdeményezések támogatása a Pécsi Tudományegyetemen)

A FEEK TDK tevékenységterületei a fenti pályázatokhoz kapcsolódva:

- Tehetséggondozás: a tehetségek megnyilvánulásának ösztönzése
- Képzők képzése: tréningek, személyes kompetenciafejlesztés

- Témavezetőkkel való konzultáció
- TDK konferenciák szervezése
- OTDK részvétel volumenének növelése
- Online folyóirat különszámainak megjelentetése
- Hazai és nemzetközi konferenciákon való részvétel támogatása
- konferenciákon való részvétel
- Publikációs tevékenység ösztönzése
- 10 laptop beszerzése

A FEEK TDK ezen törekvéseinek eredményeképpen a 2004-2014 közötti Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon a hallgatói arányokhoz képest kiemelkedő eredményeket értek el hallgatónk.

4. Szereplésünk az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon

A Kari Tudományos Diákköri Konferencián és az Országos Tudományos Diákköri Konferencián elért eredményeink a számok tükrében:

2006. KTDK – **11 hallgató**

2007. OTDK – Piliscsaba 2 helyezés (1 első, 1 második)

2008. KTDK – **23 hallgató**

2009. OTDK – Pécs 8 helyezés, 7 különdíj

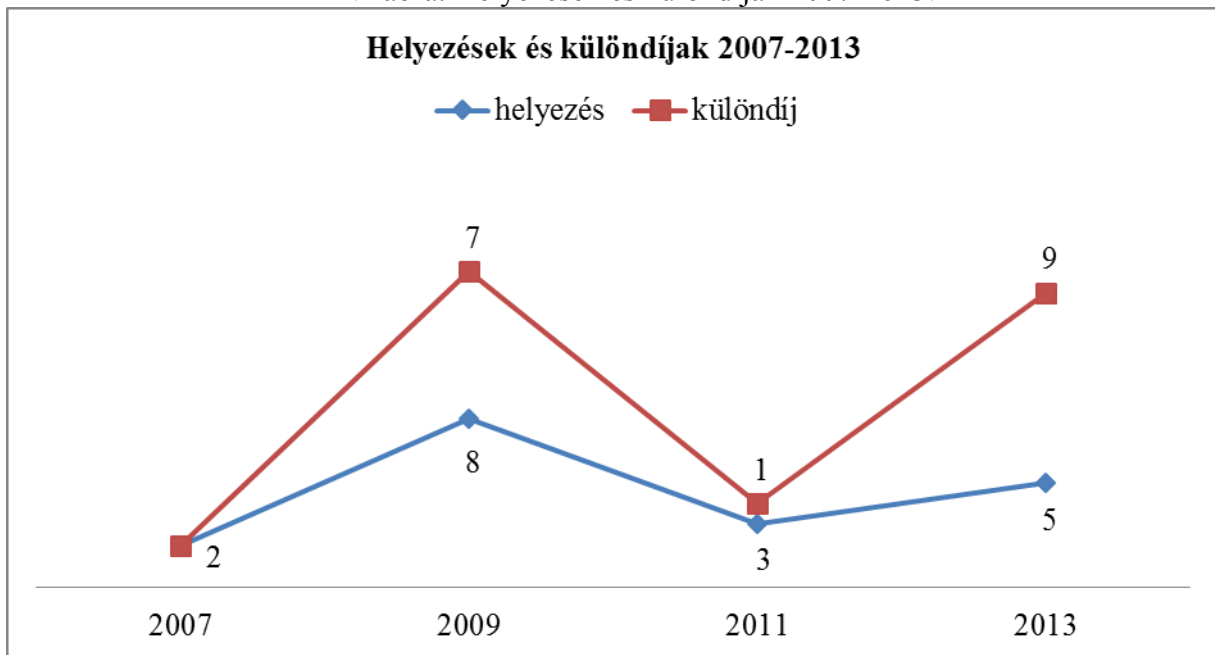
2010. KTDK – **20 hallgató**

2011. OTDK – Kecskemét 3 helyezés, 1 különdíj

2012. KTDK – **20 hallgató**

2013. OTDK – Eger 5 helyezés, 9 különdíj

1. ábra. Helyezések és különdíjak 2007-2013.

Forrás: saját szerkesztés.

Munkánk eredményét mutatja, hogy 74 helyi versenyeken indult hallgatónk közül 35 ért el helyezést és/vagy díjat az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, ami 47%-os sikeres szereplést jelent. Noha a 2011-es kecskeméti OTDK statisztikája visszaesést mutat, amely a zsűri elfogultságának tudható be, s ezt több intézmény vezetője kifogásolta is, ezt a tendenciát a 2013-as konferencia korrigálta.

5. A TDK és OTDK hallgatók pályakövetése

Kíváncsiak voltunk arra, hogy az egyetemi évek alatt kiváló tehetségek hogyan boldogulnak a diploma megszerzése után. A volt TDK-saink pályáját folyamatosan figyelemmel kísérjük. A TDK munkát végző volt hallgatók későbbi tudományos pályája is sikeresnek mondható. A következő statisztika magáért beszél:

- Köztársasági ösztöndíjas: 6 fő
- Nemzeti kiválóság ösztöndíjas: 2 fő
- Mesterszakos: 4 fő
- PhD hallgató: 7 fő
- Tanársegéd: 2 fő
- Kutató: 1 fő

6. Összegzés

A tehetségről számos elmélet látott napvilágot. Minden társadalomnak érdeke, hogy a potenciális intellektuális tőke ne kallódjon el, hanem a nemzeti értéktermelés szolgálatába állítódjon. A FEEK TDK tíz éve jó gyakorlatként mutatja, hogy a hazai és nemzetközi ösztönző légkör, a szervezeti megújulás, a pályázati források képesek ezt a potenciált szélesebb medrekbe terelni. A felsőoktatás jelenlegi tendenciái, nevezetesen a hallgatói létszám drasztikus csökkenése, valamint a bolognai rendszer adminisztratív hatásai nem kedveznek e pozitív folyama-

tok további kiszélesítésének. Bár hallgatóink nyitottak a kötelező tanulmányokat meghaladó önképzésre, az oktató kollégák pedig vállalják a tehetségekkel való foglalkozás többletterheit, a bürokrácia egyes negatív megnyilvánulásai – például néhány OTDK szervezése során tapasztalható elfogultságok – elkedvetleníthetik a diákokat és az oktatókat egyaránt. A megújulási szándékunk folyamatos, bízunk benne, hogy a további pályázati források, a szorgalom és a lelkesedés folytatni engedi a megkezdett pozitív tendenciákat.

Lakatos István: Tehetséggondozás és új oktatási módszerek a Közúti és Vasúti Járművek Tanszéken

lakatos@sze.hu
Széchenyi István Egyetem

KIVONAT

A Széchenyi István Egyetem Közúti és Vasúti Járművek Tanszékén (SZE KVJT) 2013 nyaratól számos területen megújítottuk az oktatási tevékenységet.

A cél hatékonyabb tanszéki munka mellett, eredményesebb oktatás és tehetséggondozás.

Több pilot projektet is indítottunk, amelyek eredményét elemezve folytatjuk ezt a munkát. A tanszék oktatási területén végzett 1 éves munkájáról és eredményeiről ad összefoglalást ez a tanulmány.

ENGLISH ABSTRACT

The Széchenyi István University, Department of Road and Railway Engineering (SEA KVJT) since the summer of 2013 in many areas of the renewed educational activities.

The department's goal is more effective at work, better education and talent development.

Several pilot projects were launched, which continued for analyzing the results of this work. The department of education in the area 1-year work and summarizes the results of this study.

1. Bevezetés

Három szintre soroltuk be a tehetséggondozással kapcsolatos tevékenységünket (1. ábra). A beiskolázás terén kell kezdenünk, ha elhivatott, tehetséges hallgatókkal kívánunk dolgozni a 2. szinten (BSc, MSc képzés). A legjobbak, az MSc diploma megszerzése után a doktori iskolában folytatják életútjukat, ahol immár tudományos munkát végeznek. Ez utóbbi tanszékünk utánpótlás nevelése miatt is fontos. Jelenleg 8 kollégánk folytat doktori kutatásokat, különböző kezdési időponttal. 4 éven belül – terveink szerint – kollégáink nagy része PhD. fokozattal fog rendelkezni, ami jelentősen erősíti a tanszék tudományos potenciálját. A Széchenyi István Egyetemen már 2011-től folynak olyan kutatások, képzések, melyeknek hatására az oktatók elkezdték átalakítani a saját oktatási környezetüket és tananyagaikat. Új módszertanra alapozott, hallgatóközpontú oktatási és értékelési formák jelentek meg. Ez is segíti a tehetséggondozás új formáit [1].

1. ábra: A tehetséggondozás lépcsői a KVJT-n

A 2. ábra már projekt szinten foglalja össze az elmúlt év tanszéki tehetséggondozó munkáját. Gépész hasonlattal élve, a projektek fogaskerékként együtt mozognak, egymás hatását erősítik. Persze csak akkor, ha mozgatjuk őket. Ez utóbbi a csapatmunka lényege tanszékünkön. A kollégák lelkesedése a motorja mindennek.

2. ábra: A tehetséggondozás lépcsői a KVJT-n

A továbbiakban a 2. ábrán látható projekteket mutatjuk be.

2. Beiskolázási projekt

A projekt célja, hogy középiskolás diákokat hívjunk be az egyetemre, és munkákba bevonva, ismertessük meg velük az egyetemet és tanszékünket.

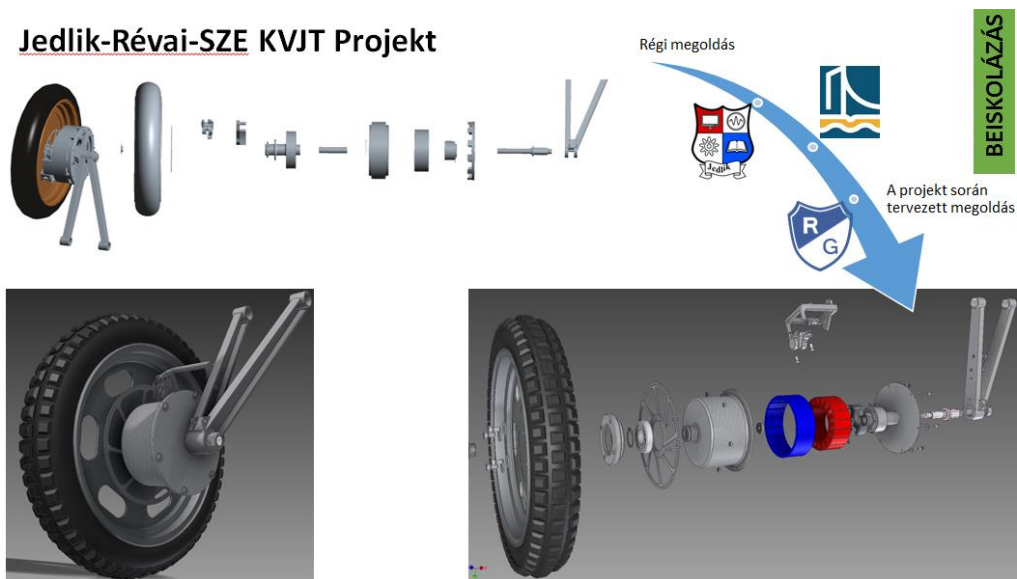
A győri Jedlik Szakközépiskolával és a Révai Miklós Gimnáziummal együttműködve 3 fő egyetemista, 3 fő szakközépiskolás és 3 fő gimnazista alkotta a pilot projekt csapatát.

3. ábra: A tehetséggondozás lépcsői a KVJT-n

A középiskolások részt vehettek a SZENERGY Team autójának futómű fejlesztésében (4. ábra). A meglévő futómű konstrukciót kellett áttervezniük, az egyetemisták mentorálásával. A gimnazisták video anyagban foglalták össze a projekt célját és a munka során tapasztalataikat. Interjúkat készítettek az egyetemistákkal és a projektet koordináló iskolai vezetőkkel. A munkáról a középiskolások diákok prezentációt készítettek, amelyben az egyetem rektora előtt mutatták be munkájukat. A résztvevő intézmények oklevéllel és ajándékokkal ismerték el a hallgatók és a tanulók kiváló munkáját (5. ábra). A projekt másodlagos hatásaként bízunk abban, hogy a részt vevő középiskolások diákok iskolájukban népszerűsítik a Széchenyi István Egyetemet.

4. ábra: A Jedlik-Révai-SZE KVJT projekt végrehajtandó feladata

5. ábra: A Jedlik-Révai-SZE KVJT projekt záró rendezvénye

3. BSc, MSc hallgatók számára szervezett projektek

3.1. Közúti járműtervező I. (3500 kg össztömeg alatti járművek M1, N1)

A Széchenyi István Egyetem Közúti & Vasúti Járművek Tanszék és az Advanced Traffic Solutions Kft. (ATS) közlekedésbiztonsági szakértői csapata közösen egymásra épülő modulú posztgraduális szakmai gyakorlati képzést dolgozott ki, melynek I. modulján 2014.03.12-ei indító előadásán 30 járműgépész/műszaki menedzser szakos hallgató kezdte meg tanulmányait. E jelenleg még hazánkban úttörőnek számító képzés alapvető célja a mérnöki tervezői kreativitás ötvözésének, harmonizációjának bemutatása a nemzetközi-és hazai jogszabályi háttér, járműipari műszaki követelmények – ENSZ-EBG előírások – keretrendszerével. Ezen belül két alapvető rész cél volt:

1. A mérnökhallgatóknál, kezdő munkavállalóknál a gazdasági szereplők, járműipari vállalkozások folyamatosan gyakorlati hiányosságokat emlegetnek, melyek egyrészt gondolkodásmódbeliek, másrészt a háttér információk - jogszabályok (mind hazai, mind nemzetközi), műszaki előírások (pl. ENSZ-EGB) - ismeretének hiányából fakadnak. Ezért tehát az egyik kitűzött rész cél a gyakorlati jellegű szakmai/jogi, hazai/nemzetközi ismeretanyag megszerzése, annak a meglévő elméleti tudásra építése a hallgatók részére közúti jármű, jármű részegység/alkatrész tervezés/átalakítás/összeépítés területén.
2. Fontos cél az is, hogy a képzést sikeresen elvégző hallgató kapjon egy olyan gyakorlati tudásról szóló certifikátot, melyet az Európai Készségútlevelébe már az Europass önéletrajza mellé becsatolhat az önéletrajz ide vonatkozó részének igazolásaként. A járműipari gazdasági szereplők – gyártó-, beszállító vállalkozások, vizsgálóhelyek stb. - már a gyakornoki helyekhez is bekérnek a diákoktól önéletrajzot. Azonban nagy probléma, hogy az a hallgató, aki eddig folyamatosan elméleti képzésen vett részt, milyen gyakorlati jellegű témát tud felmutatni, mivel tudja maga iránt az érdeklődést felkelteni, illetve mivel tudja adott esetben igazolni az önéletrajzában leírtakat. Ezen probléma áthidalásában, gyakorlati ismeretek birtoklásának igazolásában tud a képzés segítséget nyújtani.

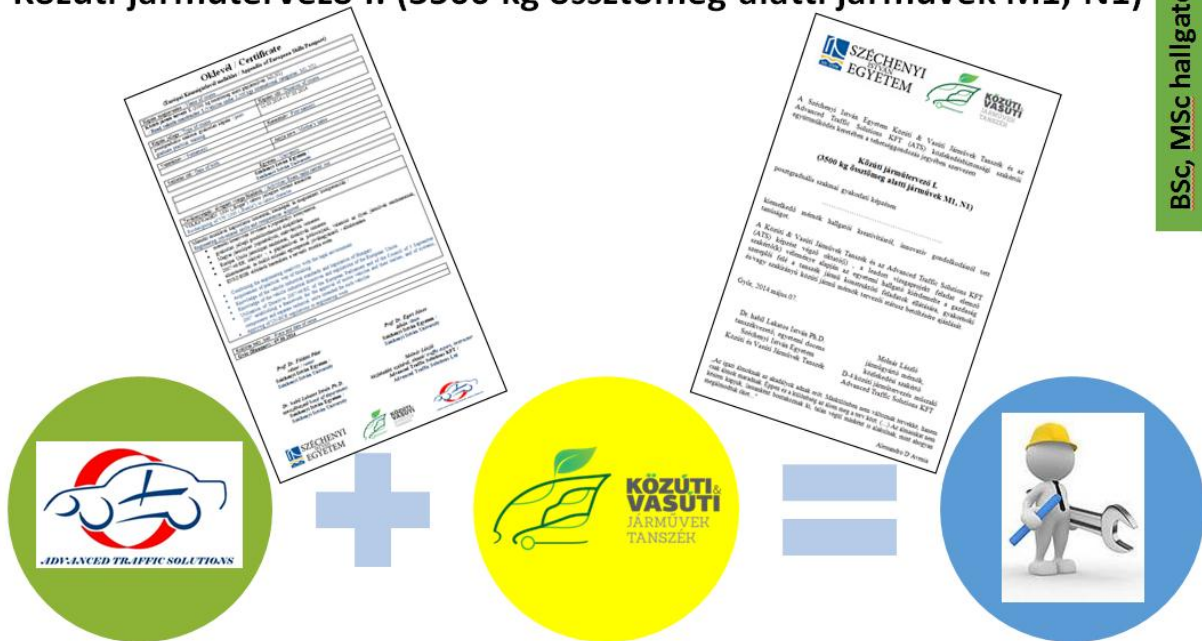
A képzésre jelentkezés önkéntes volt. A képzés jellegéből adódóan a képzési helyszínt a tanszék biztosította, a ráfordított idő viszont a hallgatók órarendjén kívüli elfoglaltság volt.

A hallgatók 2-3 fős teamekbe szerveződtek. A képzés végére olyan mélységű háttér tanulmányt kellett készíteniük, ami akár egy hatósági engedélyeztetés során is megállná a helyét. Természetesen nem egy komplett járműre, hanem annak egy-egy szerkezeti elemére vonatkozóan - lámpák, ülések, egyedi futómű bekötés/felfüggesztés, front motor áthelyezése hátra stb.- kellett elkészíteniük az anyagot.

Ehhez az adott feladatokra vonatkozóan minden elméleti blokk végén kaptak "mankóként" konkrétumokat - EK rendeletek, ENSZ-EGB előírások, műszaki paraméterek tekintetében.

6. ábra: Közúti járműtervező I. (3500 kg össztömeg alatti járművek M1, N1)

Közúti járműtervező I. (3500 kg össztömeg alatti járművek M1, N1)

A végén beadott tanulmányok egyedisége, szakmaisága, kidolgozottsága alapján döntött a tanszék és az ATS erre kijelölt szakértői teamje arról, hogy ki érdemli ki a sikeres képzés elvégzéséről szóló certifikátot.

A legjobb hallgatók „Best of the best” oklevelet is kaptak.

7. ábra: Közúti járműtervező I. (3500 kg össztömeg alatti járművek M1, N1) zárórendezvény

Közúti járműtervező I. (3500 kg össztömeg alatti járművek M1, N1)

3.2. Járművek akadálymentesítése tanfolyam

A járművek akadálymentesítése az EU által is fontosnak ítélt terület. Ezekre a kompetenciákra a KVJT munkatársai dolgozták ki az országosan akkreditált tananyagot.

Erre építve, egyetemünkön több kurzusban is kínáltunk lehetőséget a hallgatóknak e terület megismerésére. Egy TÁMOP projekt keretein belül, eddig 17 átlagosan 10-12 fős kurzusban képeztünk ki hallgatókat és adtuk át akkreditált okleveleket.

8. ábra: Járművek akadálymentesítése tanfolyam

3.3. Új módszerek a BSc és MSc hallgatók vizsgáztatásában

A járműves szakmákban intenzíven nő a hallgatói létszám. Ez indokolta, hogy új, korszerű módszereket vezessünk be a vizsgáztatásban, értve ez alatt a félév végi és az államvizsgákat egyaránt.

A tantárgyak félév végi vizsgáztatásában bevezettük az e-vizsgát (9. ábra). Ezzel hatékonyabba tettük a vizsgaidőszak kihasználást a tanszékünk oktatói számára. Előzetesen azonban nagy munkával e-vizsga adatbankokat hoztunk létre. Az ehhez szükséges kompetenciákat az egyetem által korábban szervezett e-tananyag író kurzusokon szerezték meg kollégáink.

9. ábra: E-vizsgák a KVJT-n

Járműdiagnosztika 1. félév

- Milyen esetekben beszélünk diagnosztikáról? Jelölje meg a helyes választ!
  - Ha a vizsgát műszeres és egyáltalán nem jár megbontással.
  - Ha a vizsgát műszeres és nem jár megbontással, illetve csak csekély mértékű megbontással jár.
  - Ha a vizsgát próbapadon történik, kiépített állapotban.
  - Ha a vizsgát próbapadon történik, beépített állapotban.
  - Ha a vizsgát országúton történik.
- Mit takar a közvetett diagnosztika fogalma?
  - a diagnosztikai paraméter bármely alkalmasan kiválasztott fizikai mennyiség, amely segítségével a kívánt jellemző egyértelműen meghatározható (jól közelítően)
  - a diagnosztikát táv-vizsgálatokkal végezzük
  - a jármű fedélzetén végezzük a diagnosztikát
- Diagnosztikai eljárás-e, ha tapasztalatainkra hagyatkozva (hallás, szemrevételezés, stb.) próbáljuk megállapítani a hibát?
  - Igen, mivel megbontás nélkül végezzük
  - Igen, mivel szakmai ismereteket használunk fel hozzá
  - Nem
- Milyen diagnosztikáról beszélünk, ha a kenőolajat elemezzük
  - Vibro-diagnosztika
  - Tribo-diagnosztika
  - Opto-diagnosztika

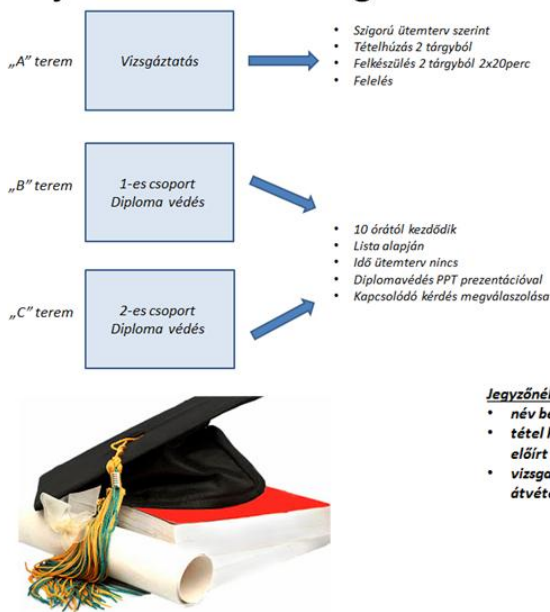
BSc, MSc hallgatók

Az államvizsgáztatásban jelentős változást hozott, hogy a tantárgyi vizsgákat külön szervezve, a diplomamunka védések előtt bonyolítjuk le. Így a külső tagokat már csak a védésekre hívjuk meg.

A tárgyi feleletek előre átgondoltan, nagy teremben mennek, forgatási tervek alapján. Így a tapasztalatok szerint a hallgatók reggel 8.00-10.00 között felkészülési idővel teljesíthetik ezt a vizsgarészt. A diplomamunkák védeése külön teremben, külső tagok előtt zajlik, egységes tanzéki arculatban.

10. ábra: Államvizsgáztatás a KVJT-n

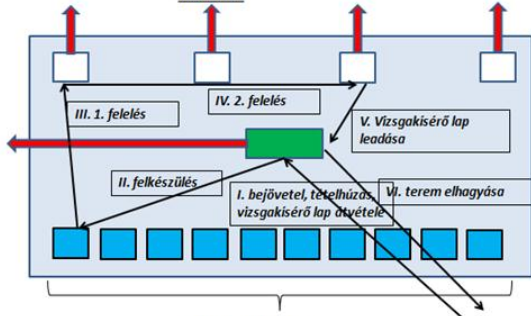
Új módszerek a vizsgáztatásban

ÁLLAMVIZSGA

- 1-es tárgyból felelés: I. fenntartás/ Márkaker+szerviz   2-es tárgyból felelés: I. diagnosztika/ Járművek   3-as tárgyból felelés: I. motorok   4-es tárgyból felelés: I. szerkezet

- Jegyzőnél:**
- név bemondása
  - tétel húzása az előírt tárgyakból
  - vizgakisérő lap átvétele!!!

- Felkészülés helyei:**
- tétel kidolgozása
  - tárgyanként 20 perc

BSc, MSc hallgatók

3.4. Új tantárgyak ipari partnerekkel együttműködve

A hallgatók korszerű és megfelelő munkaerőpiaci relevanciával rendelkező ismeretekkel ellátása felsőoktatás fontos célja. Ennek jegyében alapítottunk Autóipari termékfejlesztés néven közös tárgyat a BOSCH céggel. Ennek előadásait a cég munkatársai tartják, biztosítva ezzel a tananyag naprakész szinten tartását.

11. ábra: Autóipari termékfejlesztés, választható tantárgy

Autóipari termékfejlesztés (választható tárgy)

BOSCH

BSc, MSc hallgatók

Tantárgyi információs lap, új tantárgy létrehozásához

Tantárgy neve (magyarul és angolul): Autóipari termékfejlesztés / Automotive Product development		Tantárgy kódja (OSZCS tölti ki!):	Vezetést segítő és nagy megbízhatóságú autóipari rendszerek: <i>Aktív és passzív biztonsági rendszerek Véső alapú vezetés segítő rendszerek Radar alapú vezetés segítő rendszerek Ultraszög alapú parkolási manőver és vezetés segítő rendszerek</i>	
A tantárgy oktatásáért felelős tanszék neve: Közúti és Vasúti Járművek Tanszék		E elektronikus és elektromechanikus kiegészítő eszközök az autóiparban: <i>Különböző villamos motorok felhasználása több autóipari területen Energia menedzsment és átalakító berendezések</i>		
A tantárgyfelelős neve, tudományos fokozata, beosztása: Dr. Lakatos István, egyetemi docens, tanszékvezető		Információs és egyéb elektronikus eszközök: <i>Műszer egységek és a vezetési információt vizuálisan megjelenítő</i>		
Kontakt órák száma (nappali tagozat esetén, levelező tagozaton az óraszámot a kreditpontból lepcsészük): 2		Ebből előadási órák száma: 2	Termékfejlesztési módszerek az autóiparban: <i>Általános termékfejlesztés, "PE" az autóiparban Minőségbiztosítás és oktatás kapcsolódó módszerek és eszközök Autóipari biztonság kritikus rendszerek fejlesztésének módszerei és eljárásai</i>	
Kreditpontszám (a tantárgy alapadatainál): 2		Ebből gyakorlati órák száma: 0	Az autóipari fejlesztésben betöltött fontos szerep körök: <i>A fejlesztőmérnökkel kapcsolatos általános elvárások A szaklektorálással kapcsolatos általános elvárások</i>	
Beszámolási forma (aláhúzendő): vizsga folyamatos számonkérés beszámoló (3 fokozatú) beszámoló (5 fokozatú)		Ebből laborfoglalkozások száma: 0	Kötelező irodalom:	
Előtanulmányi követelmény: -				
Szakközpontok, amelyeknél a tantárgy oktatásra kerül:				
Szak (szakirány) neve / kódja / tagozata	Felvétel típusa (kötelező vagy választható), ha választható, adja meg a csoport neve, ahova beosztásra kerüljön	Kreditpont (ha az alapadatok elérése)	Ajánlott irodalom: Zsoltótor Ádám: Gépjárműmenetdinamika (Márton Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft., 2006, ISBN szám: 9632124006) BOSCH: Gépjárműmenetstabilizáló rendszerek (Márton Könyvkiadó, 2008, ISBN szám: 9639005843) BOSCH: Szerepek az autójárművekben (Márton Könyvkiadó, 2008, ISBN szám: 9639005833)	
Gépészmérnök BSc // nappali	Választható/	2	Dátum: 2014.04.15. Kezdeményező aláírása:	
Járműmérnök BSc // nappali	Választható/	2		
Mechatronikai mérnök BSc // nappali	Választható/	2		
Mérnök informatikus BSc // nappali	Választható/	2		
Villamosmérnök BSc // nappali	Választható/	2		

4. Hallgatói tehetséggondozás nagy egyetemi projekten keresztül

A SZENERGY Team tanszékünk és a Járműipari Kutatóközpont védjegye. A csapat tagjai oktatói mentorálással igazi mérnöki fejlesztő munkát végeznek. Ennek jegyében 2014-ben egyetemi autó is készült, amelynek bemutatója igazi marketing esemény volt.

12. ábra: SZENERGY Team és autó 2014

SZENERGY Team

13. ábra: Az egyetemi autó bemutatója

5. Terveink

A hallgatói tehetséggondozás területén tervezzük a hallgatók bevonását a tanszéki munkába. Ehhez szüksége a szervezeti kultúrán is változtatni. A Szervezeti kultúra összessége azon a viselkedések, amelyeket a tagoktól elvárnak ahhoz, hogy úgy érezzék, „beilleszkedtek és megfelelnek az elvárásoknak [2]. A bevonásnak két lehetőségén dolgozunk:

- Főként MSc-s, MA-s hallgatók bevonását tervezzük tanszéki laboratóriumi gyakorlatok tartásába. A tanszéki demonstrátori szerep ösztönző lehet a hallgatók számára és alkotó tudományos közegbe vonja be őket.
- Nyári gyakorlatként várunk a tanszékre hallgatókat, akik Ph.D.-t készítő kollégáink mellett komoly tudományos munkákban vehetnének részt ily módon.

14. ábra: Hallgatók bevonása a tanszéki munkába

Hallgatók bevonása a tanszéki munkába (megvalósítási fázis)

A demonstrátorok a tanszékkal együttműködő azon hallgatók, akik a tanszékvezető irányításával látják el közreműködő tevékenységüket, feladataikat.

BSc, MSc hallgatók

Nyári gyakorlat a KVJT-n

- Ph.D. hallgatók mellett
- A tanszéki laborokban, K+F tevékenység

6. Összefoglalás

A bemutatott esettanulmányok rámutatnak arra, hogy a hallgatói tehetséggondozásnak nincs egyetlen kiemelt módszere. A humán erőforrás fejlesztés elengedhetetlen ahhoz, ha új módszereket szeretnénk bevezetni egy intézménybe. Ilyen például a duális mérnökképzés elindítása, vagy a korszerű blended-learning képzések megjelenése [3].

Több lehetőséget kell kínálnunk a hallgatóknak, akik mintegy étlapról válogatva tudnák részt venni a nekik leginkább megfelelő projekteken.

Egy dolog az, ami biztos: minőségi felsőoktatás nem létezik ilyen projekteken nélkül.

HIVATKOZÁSOK

1. Mészáros Attila (2013): Duális mérnökképzéshez szükséges strukturált oktatói továbbképzések a Széchenyi István Egyetemen. In: Mészáros Attila szerk.: A hazai felsőoktatás fejlesztése: Duális mérnökképzés megvalósítása Magyarországon.-Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft. pp. 66.
2. Mészáros Attila (2013): Humán erőforrás-fejlesztés lehetőségei a felsőoktatásban két kutatás alapján. In: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar szerk.: Felelős társadalom fenntartható gazdaság. –Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, pp. 40.
3. Mészáros Attila, Baróti Enikő (2013): The structural training of professors and leaders in 2010-2012 built on the assessment of the Széchenyi István University. In: János Tibor Karlovitz szerk.: IRI Educational Conference. –Komárno: International Research Institute, pp. 353.

IRODALOM

1. Lakatos István, Nagy Vince (2009): Kézikönyv: Az akadálymentesség és egyetemes tervezés műszaki-tervezői szempontjai, követelményei: Társadalmi Megújulás Operatív Program 5.4.5: [a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés szakmai háttérének kialakítása projekt]: 14., Jarművek akadálymentesítése. -Budapest: Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, pp. 49.
2. Szauter Ferenc, Pup Dániel: "Student 2 Develop kompetencia felmérő, utánpótlás nevelő és publikálást elősegítő rendszer fejlesztése", szakmai beszámoló, TÁMOP-4.2.3-12/1/KONV-2012-0055
3. Dr. Lakatos István: Járműdiagnosztika, e-learning jegyzet URL:
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0007_06Jarmudiagnosztika/irodalomjegyzk.html

Péter Leczovics – Erzsébet Domonyi: Kihívások és a múlt értékeinek tisztelete

Tudományos diákköri tevékenység az elmúlt tíz év tükrében

Leczovics.Peter@ybl.szie.hu

Institute of Construction Management, Szent Istvan University, Budapest, Hungary

Domonyi.Erzsebet@ybl.szie.hu

Institute of Construction Management, Szent Istvan University, Budapest, Hungary

KIVONAT

A felsőoktatási intézmények - így a SZIE-Ybl Miklós Építéstudományi Kar - életében fontos szerepet tölt be a hallgatók tudományos tevékenysége. E tevékenység különösen fontos napjainkban, amikor is az információ áradatban, a társadalmi, gazdasági változások mellett számos kihívás éri a hallgatókat, valamint oktatókat.

Az elmúlt húsz-harminc év kutatási eredményei megjelentek az iparban, nem egy esetben új szemléletet adva a korábbi elgondolásoknak. A változások, innovatív megoldások kihívást jelentenek a felsőoktatásban dolgozóknak, beleértve a hallgatókat is, és ösztönzi a résztvevőket az új eredmények feldolgozására, adaptálására. A szemléletváltás tükröződik a tudományos diákköri tevékenységben is.

A Tudományos Diákköri tevékenység karunkon 1980-s évektől nyilvántartott. Az utóbbi öt évben az ez irányú tevékenység fellendült. A hallgatók felismerték, hogy a TDK munka eredménye nemcsak személyes látókörük kiszélesedését, verbális kommunikációjuk fejlődését szolgálja, hanem a továbbképzésükben fontos szerepet játszik.

ENGLISH ABSTRACT

For all institutions of higher education - also for Szent István University -Ybl Miklós Faculty of Architecture and Civil Engineering - the scientific work of students is highly important. Today the significance of this activity is multiplied, when the flow of information, also the great changes of society and economy challenges either the students and teachers.

Achievements of the last 20-30 years of research already appeared and used in industry, sometimes revolutionising the way of thinking in the field of study. These changes and innovations urge students and teachers to analyze and adapt the new information. Changes of approach can be detected in the Students' Association activity too.

The Students' Association activity in our Faculty is registered since the 1980s. Increase of interest could be observed in the last five years, for the students realized the perspective of scientific work, from which not only their knowledge and communications skills are developing, but also beneficial for their postgraduate opportunities.

Kulcsszavak: TDK-tevékenység, tudásmenedzsment, ipartörténelem, innováció

Keywords: TDK - activity, management of education, history of industry, innovation

1. Bevezetés

Napjaink kihívásaival csak úgy lehetünk kompetensek, ha lépést tartunk a tudomány rohamos fejlődésével, és eredményeit sikeresen adaptáljuk mindennapi életünkben. Ezen tevékenység egyik nagyszerű lehetősége a Tudományos Diákköri tevékenység, melynek keretében mind a hallgatóknak, mindpedig az oktatóknak, kutatóknak - az eredményes tevékenység érdekében - komoly kihívásoknak kell megfelelniük.

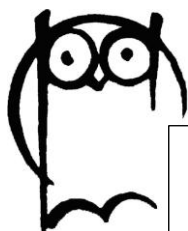
Fontosnak tartjuk a vizsgálatok, eljárások, a technológia fejlődési irányzatainak ismeretét, a legújabb kutatási eredményeket, az innovatív megoldásokat, de nem elhanyagolható - sőt

megkockáztatjuk - a múlt technikáinak, szerkezeteinek megismerése, elemzése is elengedhetetlen.

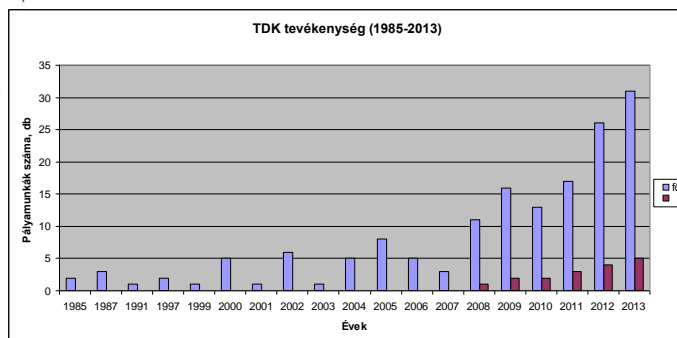
2. Rövid visszatekintés, eredmények (A SZIE-YMÉK TDK tevékenysége a számok tükrében)

A fellelhető irodalmak alapján megpróbáltuk minél régebről felkutatni Karunk Tudományos Diákköri tevékenységre vonatkozó adatait. Kétségtelen tény, hogy a korábbi évek adatai szakirodalmi beszámolók alapján rekonstruálhatók, azonban vélhetően nem pontosak. Ezt a hiány felismerve 2009- től pontosabb nyilvántartást vezettünk be, egyben létrehoztuk a kari TDK-híradó elődjét, az akkori kari újság– Ypszilón – különkiadását. Bizonyos nehézségek miatt a kari újság „ideiglenesen” megszűnt, valamint hogy az adatok ne vesszenek el, életre hívtuk a kari TDK-híradót. A kiadványban törekszünk arra, hogy naprakészen értesüljenek az oktatók, hallgatók az aktuális eseményekről. Talán ennek a rendszeres kiadványnak is köszönhető, hogy az elmúlt öt évben fellendült a diákok tevékenysége (1. ábra). A világosabb színű oszlopok mutatják a dolgozatok, a sötétebb színű oszlopok pedig a szekciók számának alakulását. Jól látható a szinte töretlen fellendülés mind a pályamunkák számában, mind a kari szekciók tükrében. A szekciók számának növekedése jó példa arra, hogy amennyiben a tanszéki oktatók is lelkesek, és komolyan veszik felhívásunkat, akkor a diákok eredményesen vesznek részt nemcsak a kari, de az országos megmérettetésen is.

1. ábra A SZIE-YMÉK Tudományos diákköri tevékenysége

Tudományos diákköri tevékenység az elmúlt tíz év tükrében

X. szekció A TDK múltja, jelene és jövője

2014.május 30.

Leczovics P.-Domonyi E.

Az elmúlt több, mint tíz év adatainak értékelése alapján merül fel a kérdés, ezt a lényegében töretlen fejlődést hogyan, milyen módszerekkel értük el? A kérdés megválaszolása különösen fontossá válik, ha az eredményekhez hozzárendeljük az országos tendenciát, mely szerint a hallgatók száma általánosságban csökken. Az országos jelenség elemzése nem a mi feladatunk, de a kari eredmények értékelése – elsősorban a további fejlődés érdekében fontos számunkra.

2007. előtti időszakban a TDK tevékenység lényegében spontán szerveződésű volt, azaz néhány lelkes oktató, diák végzett kutatási munkát, és azt dokumentálta. Így jöttek létre a dolgo-

zatok, amelyek „házi szinten” összevetésre - már ha volt mivel - kerültek, és nevezték be az egyre szélesedő, izmosodó országos tudományos versenyekre.

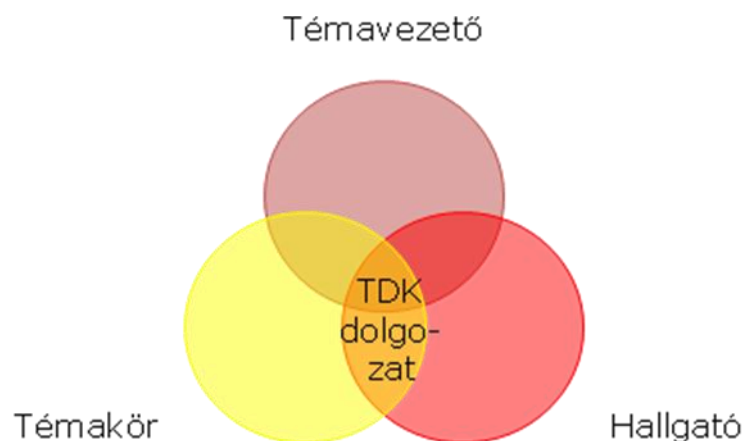
Karunkon 2008-ban – még részben spontán módon - megnőtt az érdeklődés a TDK munka iránt, amit a korábbi évekhez (egy-hat dolgozat) képest a benevezett tizenegy dolgozat is jelez. A dolgozatok viszonylagos nagy száma, a kari TDT tagjai számára komoly feladatot jelentett. Az akkori „hagyományoknak” megfelelően egy szekcióban történt a dolgozatok pályáztatása, ami nem kis feladatot jelentet a szakmai zsűri számára. Már ekkor kiderült, hogy szükséges:

- a szervezési módszerek reformálása,
- a dolgozatok témaorientált szelektálása,
- a szekció létszámának optimalizálása,
- a résztvevők sikerorientáltságának növelése,
- a diákok sikeres felkészítésének szükségessége,
- a TDK tevékenység további népszerűsítése.

3. Miért fontos a TDK tevékenység?

A Tudományos Diákköri tevékenységben mind az oktató(k), mindpedig a diák(ok) érdekeltek. A tevékenység alappilléreit a 2. ábra mutatja be, ahol az egyes „résztvevők” összefonódását ábrázoltuk. Megjegyzendő, hogy az egyes körök átfedése a konkrét feladat ismeretében, majd a folyamat megvalósulásakor – időben - módosulhat. Így pl. amennyiben a témavezető által ajánlott téma kerül kidolgozásra, a téma és vezetője szorosabb kapcsolatban van, azaz az átfedés nagyobb, míg ebben az esetben a hallgató a kezdetekben szinte az érdeklődés szintjén érdekelt. A megvalósulás folyamán a feladatok tisztázódnak és a körök átfedése „kiegyenlítődik”. A végeredményt – TDK dolgozat – a három kör összemetsződése jelzi, ahol a témakör, illetve a hallgató kerül előtérbe.

2. ábra A TDK munka alappillérei

Ez a fajta együttműködés mindkét fél számára hasznos, a tevékenység előnyeit az 1. táblázatban foglaltuk össze.

1. táblázat

A Tudományos Diákköri tevékenység			
Közvetlen (primer) előnyök		Közvetett (másodlagos) előnyök	
oktatók	hallgatók	oktatók	hallgatók
<ul style="list-style-type: none"> - Előírt oktatói feladat - Tudományos minősítésének egyik szempontja - A szakmai látókör bővítése - Szakmai kapcsolatok bővülése - Naprakészség 	<ul style="list-style-type: none"> - Megtanítja egy műszaki téma feldolgozására - A kutatás, fejlesztés módszereinek megismerése - Ösztönzi az eredmények közzétételét, magyaros, érthető megfogalmazására - A kommunikációs készség fejlesztése (pl.: konferenciákon való részvétel) 	<ul style="list-style-type: none"> - Naprakészség - Az aktuális eredmények adaptálása az oktatásban - Publikációk 	<ul style="list-style-type: none"> - Továbbtanuláskor előnyt jelent (pl.: ösztöndíj, Erasmus, stb.). - A kutatási készség fejlesztése, (probléma felismerése, Megoldási lehetőségek keresése, alkalmazása, új mérési eljárás kidolgozása) - Az önálló munkavégzés (munkaprogram összeállítás, kutatási terv kidolgozása) - A perszonális kapcsolati kör szélesítése - Publikációk

4. Projektszemlélet a TDK tevékenységben

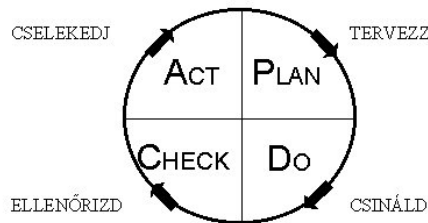
A projekt egyedi, jól definiált célja és végterméke van, korlátos idő- és költségkereten belül kell megvalósítani. Ez a megállapítás teljesen ráillik a TDK-dolgozat megvalósítására, hiszen valóban egyedi, konkrét céllal rendelkező, valóban korlátos időtartamon belül kell elkészíteni. Ez utóbbi – az időkorlát - gondos előtervezést, és szervezési munkát igényel. A témavezetők feladata és felelőssége az iránymutatás, hogy a „végtermék” jó minőségben, időre elkészüljön. Természetesen nem elég az oktató/témavezető körültekintése, szükséges a pályázó korrekt hozzáállása, az előzetes tematika időbeli betartása, stb. A projekt megvalósításkor lényegében a minőségirányításban általános alkalmazott PDCA ciklus (3. ábra, [1]) valósul meg. A TDK tevékenység során – sokszor nem is tudatosan – érvényesül az elv. A PDCA-ciklus tudatos alkalmazása az egyes kutatási feladatok kidolgozása, megvalósítása során javít az elért eredmények pontosságán, a szakmailag helyes következtetések kidolgozásában.

A TDK tevékenység során a témavezető megszerzett tudása és tapasztalatai alapján alkalmazza a PDCA-ciklust. Ez a minőségfejlesztő technika a az egyes kutatási feladatok kidolgozása, megvalósítása során javít az elért eredmények pontosságán, a szakmailag helyes következtetések kidolgozásában. A hallgató számára ez a képesség - mint oly sok minden más - még tanulandó. A TDK tevékenység során a pályázó el tudja sajátítani a kutatás képességét, az eredmények kiértékelését, stb., de ami a legfontosabb a kiváló technika birtokába is jut. Így nem csak a szakmai előmenetele, hanem az általános gondolkodásmódja, munkamagatartása is jelentős mértékben javul.

A közös munka feltételezi a tudásmenedzsment jó működését is. A tudásmenedzsmentnek többféle megközelítése is van, mi az MTA TM Albizottsága által megfogalmazott definíciót vettük figyelembe [2]:

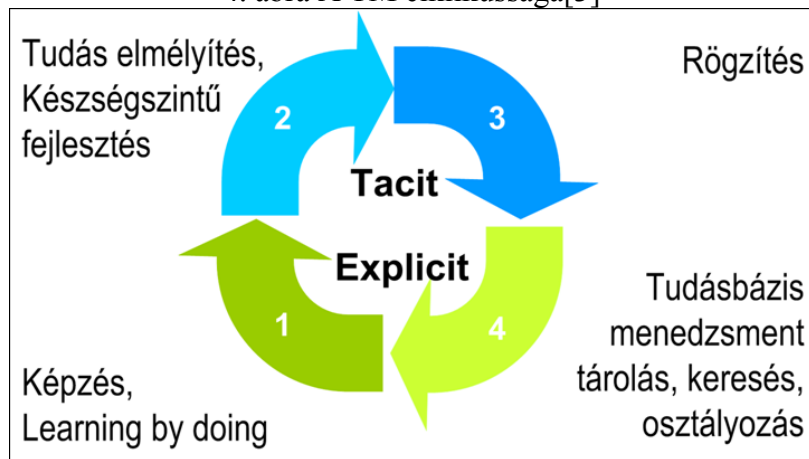
„A tudásmenedzsment (TM), egy olyan folyamat (menedzsment alrendszer) és kultúra, amely során a tudástőke feltárása, összegyűjtése, létrehozása, számontartása, megtartása, megosztása, állandó gyarapítása integráltan kezelt, és információtechnológiával támogatott”

3. ábra A PDCA ciklus

A meghatározás szerint egy olyan folyamat, amely állandóan fejlődik, integrálódik, és soha nem ér véget, azaz a tacit és explicit tudás összefonódó, egymásba átalakuló, ciklikus folyamat (4. ábra)

4. ábra A TM ciklikussága[3]

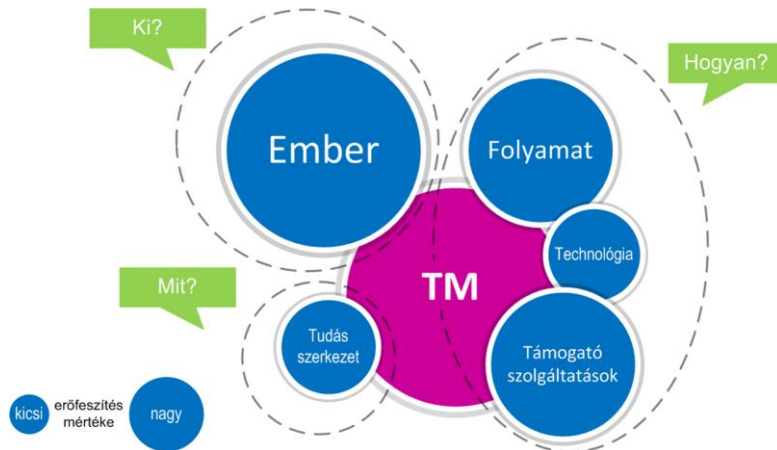

A tudás kettős természetéről - tacit (rejtett), valamint explicit (közzétett) tudás - szóló felismerések az 1960-s évektől kaptak fokozottabb hangsúlyt. Ahhoz, hogy jól működjön a tudásmenedzsment (TM), szükséges a

- „KI” (tudás-birtokos, képességek, attitűd, motiváció, szervezet, csapatmunka, együttműködés)
- „HOGYAN” (technológiai komponensek, eszközök, folyamatok),
- „MIT” (tudásszerkezet, tudástérkép, tudásfajták, taxonómia)

kérdéseket (KHM-modell) tisztázni (5. ábra) Tapasztalati tény, hogy az egyes területek kidolgozásához, megvalósításához eltérő mértékű erőfeszítések szükségesek [3].

5. ábra A KHM modell[3]

A tudásmenedzsment folyamatában egyik legmeghatározóbb, egyben legnehezebb feladat a tudás megosztása. A tevékenység elsősorban humán tényezőktől függ, az egyik legalapvetőbb kérdés, hogy a – TDK tevékenység (projekt) – megvalósulásakor a két fél – a tudás birtokosa és a tudás befogadója - mennyire nyitott egymás iránt. Ez a nyitottság dönti el, hogy mennyire lesz sikeres a két fél együttműködése.

5. A korábbi tapasztalatok elemzése, és változtatások szükségessége

Már korábban említettük, hogy a 2008-2009-ben végzett elemző munka során kiderült, szükségessé vált Karunkon a TDK tevékenység „megreformálása”. A következőkben – ha nem is fontossági sorrendben – ismertetjük a bevezetett változásokat, melyeknek eredményképpen nőtt a tevékenység népszerűsége, sikeressége.

Szervezési módszerek

2009-ben jelentettük meg a „Kari TDK híradót”, melyben beszámoltunk a korábbi évek, valamint az előző évi kari TDK konferencia eredményeiről. E számban, majd a későbbiek folyamán megjelenő kiadványokban is összefoglaltuk a TDK-s pályázatokat, azaz az egyes dolgozatok absztraktját közölve, kiegészítve a pályázók fényképes bemutatásával. Ezzel a módszerrel elértük, hogy immár kilépve a „névtelenségből”, nemcsak szűk körben tudtuk, tudták a hallgatók azonosítani az elismerésre méltó társukat. A kari kiadvány (6. ábra) általában évi három-négy alkalommal jelent, jelenik meg, tartalmát tekintve elsősorban a TDK tevékenység aktuális információival, illetve a már korábban is említett előkészületi eredményekkel, és nem utolsósorban az eredményekkel. Érdekes, hogy nemcsak a pályázók, de karunk hallgatói is keresik az egyes számokat, sőt előfordult már, hogy szinte az ő „sürgetésük” eredményképpen jelent meg egy-egy szám.

A kiadványok nemcsak a széleskörű tájékoztatást, hanem mint kiderült a zsűri(k) munkáját is nagyban segítette.

6. ábra A kari TDH híradó „őse”, és legutóbbi száma

A dolgozatok témaorientált szelektálása, a szekció létszámának optimalizálása

2008. A korábbi gyakorlatnak megfelelően – a jelentkezők egy szekcióban adtak számot munkájukról, eredményeikről. Ekkor szembesültünk azzal a ténnyel, hogy szükséges a dolgozatok témáinak szelektálása, valamint az témaorientáltság alapján a szekciók létszámának optimális meghatározására. (1. ábra). A tizenegy pályamű megítélése komoly kihívást jelentett a szervezőknek (1 dolgozat= 30 perc, problémamentes lebonyolítás mellett is öt-hat óras intervallumot jelent, nem beszélve a döntési fázisról, majd az eredményhirdetésről, azaz összességében hét-nyolc óras időszükségletről.). A bíráló bizottság kompetens szakmai összetétele, zsűri-tagok felkérése), ugyancsak nehézséget okozott.

2009. Tanulva az előző évi konferencia hiányosságaiból - már két szekcióban rendeztük meg a kari TDK konferenciát („Építőanyagok és technológiák”, ill. „Közmű- és mélyépítés” szekciók). Természetesen itt is voltak összevetési nehézségek, de már jóval kisebb mértékűek.

2011. A nagyszámú jelentkezések alapján egy újabb szekciók hívtunk életre „Tűz- és katasztrófavédelem” elnevezéssel.

2012. „Felébredtek” az építészmérnök hallgatóink, és létrejött egy újabb szekció.

2013. A „Tűz- és katasztrófavédelem” szekciót a korábbi év(ek) tapasztalatai alapján, valamint a nagyszámú pályamunkák miatt további szelektálásra volt szükség, létrejött az önálló „Tűzvédelem”, valamint a „Katasztrófavédelem” szekció.

A szekciók számának növekedése jó példa arra, hogy amennyiben a tanszéki oktatók is lelkesek, és komolyan veszik felhívásunkat, akkor a diákok eredményesen vesznek részt nemcsak a kari, de remélhetőleg az országos megmérettetésen is.

A diákok sikeres felkészítésének szükségessége

A diákok munkája nem ér véget akkor, amikor leadják a pályaművüket. Mint egy jól sikerült terméket általában a TDK dolgozatot is "el kell adni"; azaz a szakmai bizottság előtt kell bemutatni munkájukat. A Kari TDK konferenciát megelőzően a hallgatókat fel kell készíteni a sikerorientáltság érdekében. A sikeres prezentáció elengedhetetlen feltétele a munkának. Ennek érdekében ösztönözzük a pályázókat, hogy előadásukhoz – túl a prezentációs anyagon –

készítsenek bemutató mintákat, poszttereket, és egyéb tárgyi eszközöket (7. ábra). Ezzel nemcsak az előadásuk színvonalát emelik, de látványosabbá teszik bemutatójukat.

7. ábra A TDK konferencia szemléltető eszközei

A kari konferenciák látványossá tétele

(mintadarabok, demonstrációs eszközök, posztterek, stb.)

X. szekció A TDK múltja, jelene és jövője

2014.május 30.

Leczovics P.-Domonyi E.

13

Ugyancsak bevezettük – az általunk csak „oroszlánképzőnek” nevezett – prezentációs előkészítőt. A pályázóknak lehetőséget adunk, hogy előadását előzetesen előadják, ezáltal a kisebb szerkesztési és stiláris hibákat észrevételezve, javítva sikeresebben tartják meg előadásukat. Ugyancsak itt kerül sor – a már korábban elkészített – posztterek, mintadarabok használatának beépítése a prezentációba.

Több ízben bebizonyosodott, hogy az ilyen jellegű felkészítés jelentős javulást eredményez. Javul a diák előadásmódja, vitakészsége, illetve viselkedés-kultúrája. Megtapasztalja, hogy hogyan kell beosztani a rendelkezésre álló időt, hogyan kell fenntartani a hallgatóság érdeklődését, élvezetessé tenni az előadását és lényegre törően összefoglalni az elért eredményeit. A pályázó ennek a felkészítésnek a során megismeri a saját erősségeit és gyengeségeit és minőségi javulást tud elérni a kommunikációs képességeinek terén is.

A résztvevők sikerorientáltságának növelése

A siker minden ember életében fontos tényező, nincs ez másképp a TDK-s pályázók esetében. Ennek érdekében – szponzorok bevonásával – törekszünk arra, hogy az erkölcsi elismerés mellett, tárgyjutalomban is részesüljenek a TDK munkában résztvevők. A sikerorientáltság érdekében népszerűsítjük hallgatóinkat nemcsak Karunk falai között, hanem szakfolyóiratokban, szakmai cikkek megjelentetésével.

Külön kérdés a dolgozatok szakmai tartalmának megítélése, összevetése az egyes felsőoktatási intézmények lehetőségeivel. Az OTDK-ra beküldött pályamunkák szakértői megítélése, nem egy esetben ellentmondásos. Előfordult, hogy a két külső bíráló véleményezése, pontozása igen nagy eltérést mutatott. Amikor ezt a problémát jeleztük – hivatkozva az OTDK szabályzatára – azt a választ kaptuk, hogy ez az eltérés még nem elég nagy, hogy újabb szakértőt vonjanak be. Hasonló problémákat érzékeltünk a országos

konferenciák, immár nem egy szekciójában is. Ez többi problémával – mint kiderült – nem vagyunk egyedül, és a győri konferencián elhangzott „erkölcsileg nem teljesen tiszta premisszák” kijelentéssel teljesen egyetértünk.

Természetesen a sikerhez, hozzá tartozik a kudarc is, ami jó esetben nagyobb odaadásra ösztönzi a hallgatót, azonban a fenti jelenséget célszerűnek tartjuk orvosolni.

A TDK tevékenység további népszerűsítése.

Az oktatóknak továbbra is feladata, hogy népszerűsítsék a TDK tevékenységet. Nem könnyű rábírnunk a diákságot a "plusz" munkára, de a személyes sikerek, a töretlen kitartásnak és a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre többen motiválhatók. Egyrészt az egyén hallgatótársai által kifejezett elismerését kell kiemelni, másrészt pedig a szakmai továbblépést kell előtérbe helyezni. A felelősen gondolkodó hallgatók felismerik, hogy szükséges a pályamű elkészítése, hiszen ezzel nagyban elősegíti a majdan elkészítendő szakdolgozatának a sikerességét.

Hallgatóink tevékenységéről szakmai folyóiratokban, konferenciákon folyamatosan beszámolunk [4,5,6], posztereiket, mintadarabjaikat esetenként a konferenciákon is bemutatjuk (8. ábra)

8. ábra Poszterek a konferencián, és a szakmai folyóiratok

14

Publikációs lehetőségek

X. szekció A TDK múltja, jelene és jövője
2014. május 30.
Leczovics P.-Domonyi E.

További feladataink

Az elkövetkező évek sikeres TDK tevékenységének érdekében a kari Tudományos Diákköri Tanács az alábbi feladatokat határozta meg:

- Az elért eredmények kiértékelése, elemzése,
- A Tudásmenedzsment módszereinek, eszközeinek széleskörű használata,
(TDK adatbázis létrehozása, a hozzáférhetőség széleskörű biztosítása), a projektszemlélet erősítése,
- A kvantitatív tevékenység párosuljon a kvalitatívítással,
- A TDK konferenciák színvonalának további emelés,
- A TDK tevékenység beillesztése az oktatásba
(C-típusú tantárgy, adott témakörben a TDK-s hallgató az előadó).
- Szponzorok széleskörű bevonása.

6. Összefoglalás

Cikkünkben a SZIE Ybl Miklós Építéstudományi karon végzett tudományos diákköri munkáról számolunk be. Az elmúlt tíz év eredményeinek ismertetése mellett, értékeltük, elemeztük az eddig elért eredmények hátterét.

Az elért eredmények alapján meghatároztuk az elkövetkezendő évek szakmai, szervezési feladatait.

HIVATKOZÁSOK

1. URL: <www.tankonyvtar.hu402> (Letöltés ideje:2014.05.26.)
2. habil Noszkay Erzsébet: A tudásmenedzsment hazai fejlődése (Az MTA VSZB Albizottság elnöke)
3. URL: <<http://tudasmenedzsment.blog.hu>> (Letöltés ideje:2014.05.26.)
4. Leczovics Péter, Dr. Kászonyi Gábor PhD: A SZIE-YMÉK-n folyó tudományos diákköri munka: Építésmenedzsment és Technológia Konferencia, Építőipar a fenntartható fejlődésért,
5. 2010. október 28. Konferencia kiadvány, pp. 131-136.
6. Leczovics Péter, Dr. Kászonyi Gábor: Tudományos diákélet az Ybl Miklós Építéstudományi karon. In: Építésmenedzsment és Technológia Konferencia, Fejlődési lehetőségek az építőipar területén, 2011. október 28. Az Oktatási szekció legszínvonalasabb előadása oklevél
7. Leczovics Péter, Kászonyi Gábor (2012): TDK dolgozatok a SZIE Ybl Miklós Építéstudományi Karon. In: Technika Műszaki Magazin, 3. sz. pp. 23-24.

IRODALOM

1. Kari TDK híradók
2. YTDK- füzetek

Maga György – Macák Miroslav: Speciális oktatási módszereket igénylő egyetemi hallgatók integrációja

juraj.maga@uniag.sk - miroslav.macak@uniag.sk

Nyitrai Agrártudományi Egyetem – Szlovákia

KIVONAT

Ezen munka célja a speciális oktatási módszereket igénylő hallgatók elvárásainak elemzése, továbbá rávilágítani azon egészségügyi hiányosságokra (látáskárosultság, halláskárosultság stb.), ami miatt ezen hallgatók hátrányos helyzetben vannak a többi hallgatóval szemben. Ezen egészségügyi „handycap“ az első akadály az egyetemi tanulmányaikban. Ahhoz hogy ez az akadály ezen hallgatók tanulmányait a lehető legkisebb mértékben befolyásolja az egyetemi oktatók munkamódszerein is részben változtatni kell. Kutatásainkat három ponton végeztük és pedig az érintett - nem érintett hallgatók és oktatók körében, továbbá a szlovákiai főiskolákról és egyetemekről szóló törvény adta lehetőségek vizsgálatával. Az eredmények alapján ajánlásokat dolgoztunk ki az egyetemi oktatók munkájához. Ugyanakkor helyzetelemzést is készítettünk ezen hallgatók integrációjának specifikumairól Szlovákiában.

ENGLISH ABSTRACT

The aim of this paper is to analyse expectation of the students requiring special education methods, furthermore point out their sanitary defects (blindness, deafness) which put them at a disadvantage. These handicaps are the main obstacle for these students in their studies.

To reduce the influence of the above mentioned obstacles is necessary to change the lecturer's didacticism. The research were done among the tutors, untouched - and handicapped students taking into consideration the potential of the Slovak academic law. According the results we worked out recommendations for the academic lecturers and at the same time we prepared an analysis about the particularity of the integration of the handicapped students in Slovakia.

Keywords: special education

1. Bevezető

Minden emberi lény szabadnak, egyenlő méltósággal és jogokkal születik. Mindenkinek joga van az oktatáshoz. Az oktatásnak az emberi személyiség teljes kibontakoztatására, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának erősítésére kell irányulnia. Az oktatás igazán akkor hatékony és eredményes, ha a hallgatók különböző képességeinek és adottságainak megfelelő, egyénre szabott differenciált módszerek alkalmazásával folyik. A sajátos oktatást igénylő egyénekkel kapcsolatos problémák Európa és világszerte különböző módon vetődnek fel [1].

A sajátos oktatás funkciója az, hogy az átlagos oktatástól eltérve, az oktatott egyén különleges hiányosságaihoz, adottságaihoz igazodva, sajátos módon oldja meg feladatait.

A sajátos oktatásra való ráutaltság és a módosult oktathatóság általában együtt jár a környezethez való alkalmazkodási készség megváltozásával. Ezért a sajátos oktatásban részesülőknek az élet minden területén sajátos bánásmódra, testi-lelki állapotukat figyelembevevő intézkedésekre, magatartás-szabályozásra van szükségük [2].

A sajátos oktatás eredményességének fontos feltétele az is, hogy a sajátos oktatásra ráutaltakat kisgyermekkoruktól az életbe való beilleszkedéséig sajátos nevelői hatások ériék.

Az oktathatóságot módosító károsodás a testi és lelki állapotban egyaránt jelentkezhet, így a testi és lelki állapot elváltozásainak kölcsönhatását az *elsődleges* és *másodlagos* defektusok elkülönítésével fejezik ki pl. elsődleges sérülés lehet a magatartási zavar, másodlagos az ebből

következő tanulási nehézség; elsődleges a vakság, másodlagos a hozzá társuló személyiségfejlődés stb.

A fogyatékoság alapvető és régi szakmai fogalom, jelentéstartalma azonban még ma sem egységes [3].

A fogyatékoság jelentéstartalmát az ember testi, idegrendszeri, lelki, cselekvésbeli vagy szociális tulajdonságai területén lehet meghatározni. A fogyatékkal élők olyan személyek (ENSZ 2007), melyek nem tudják biztosítani a közülethez való szükségleteiket született vagy elért fizikai esetleg szellemi elégtelenség miatt [4]. Bármilyen diszkrimináció a fogyatékkal élővel szemben az emberi méltóság megsértése is. Így van ez a fogyatékkal élők tanulásra és művelődésre való jogával is, amikor be kell biztosítani ezen egyének speciális igényeit fogyatéktól függően a hatékony tanulásra. Szlovákiában ez a főiskolákról és egyetemekről szóló 131/2002-es törvény 100 §-sa tárgyalja, amely a fogyatékkal élő diákok és hallgatók tanulásának támogatásáról szól [5].

A fogyatékoság vonatkozhat egy tulajdonságterületre, egy területen belül egy vagy több tulajdonságra, de vonatkozhat több területre és több területen több különböző tulajdonságra is.

A fogyatékoság fogalma alatt általában a maradandó, tartós biológiai károsodásokat, testi állapotváltozásokat és az ezekhez kapcsolódó személyiségváltozásokat értjük [6].

A fogyatékoság elsősorban:

- orvosi,
- pszichológiai,
- pedagógiai,

és nem társadalmi szempontból jelent az átlagostól eltérő állapotot. A sajátos oktatás alanyává azok válnak, akiknél felismerték a sajátos oktatásra való ráutaltságot.

Kik ők:

- akiknél az átlagos oktatás sikertelennek bizonyult,
- akiknél a oktathatósági feltételek módosultak,
- akiknél a sajátos hozzáállás eredményes lehet.

Speciális oktatási módszereket igénylő hallgatók:

- testi fogyatékkal,
- szellemi fogyatékkal.

Az „érzékszervi fogyatékoság” megjelölés például közvetlenül csak a hallószerv vagy a látószerv károsodására utal, de ezenkívül azonban magába foglalhatja a lelki és a cselekvésbeli tulajdonságok módosulását, valamint azokat a tulajdonságokat is, amelyek a környezet megítélése szerint együtt járnak az érzékszervi fogyatékosággal.

2. A fogyatékoság megfigyelt fajtái

- testi sérült és motorikus nehézségekkel bíró hallgató,
- halláskárosult,
- látáskárosult,
- krónikus hosszantartó betegségekkel küzdő hallgató,
- tanulási zavarokkal küzdő hallgató,
- pszichikailag károsult.

3. Halláskárosult hallgatók

A hallás az oktatásban az egyik legfontosabb kommunikációs érzékszerv, mivel mindenki a legtöbbet verbálisan kommunikál. Ezen hallgatók az előadó szájára koncentrálnak, a szöveget innen olvassák le, ezért meg kell szokniuk az egyes előadók beszéd és előadási stílusát.

- Az egyes szavakat az előadónak érthetően kell kiejteni, betartva a beszéd ritmusát, a hallgatóval szemben.
- Ha a táblához fordul az előadó ne beszéljen, s ha nem fontos, akkor ne járkáljon a teremben.
- Ne álljon se fényvel, se ablakkal a háta mögött, mert így nem látszik az arca és a szája mozgása sem.
- Nem szabad szájtakarással beszélni, és zavaró, ha az előadónak bajsa vagy szakálla van, mert nem kivehető a szájmozgás.
- Minden beszéd kezdetén meg kell győződni arról, hogy ezen hallgatók figyelme az előadón van.
- A halláskárosult hallgatók a „szemükkel“ hallanak, így egyszerre nem tudnak az előadó szájára koncentrálni és közben jegyzetelni, ezért fontos, hogy ezen hallgatók előre megkapják írásban az előadáshoz való jegyzeteket.
- Az eddig ismeretlen szakkifejezéseket fontos felírni a táblára.
- Ha csoportmunkában dolgoznak fontos, hogy tudják ki beszél. Ezért jó a kézfelvevés, mikrofon stb.
- Ha az előadónak olyan érzése van, hogy a hallgatók nem egészen értették, ne ismétlje meg ugyanazt a mondatot, hanem igyekezzen az adott gondolatot más mondattal kifejezni.
- Abban az esetben, ha az előadó tolmács segítségével dolgozik, ne a tolmácsot, hanem a hallgatót szólítsa meg és rá nézzen. Így a hallgató tudomására adható, hogy az ő nézetei szintén tolmácsolva vannak az előadó felé. Ha az előadó nem éppen a tolmács felé beszél, akkor úgy viselkedjen mintha a tolmács ott sem lenne.

4. Látáskárosult hallgatók

A látás az információszerzés legfontosabb eleme, amihez szorosan kapcsolódik az olvasás, írás, továbbá szorosan befolyásolja a szociális interakciót és a gyakorlati aktivitásokat. Mint a legtöbb fogyatékkal élő hallgatónak, így a látáskárosult tanulmányi sikeressége is nagyban az oktató és hallgató együttműködésétől függ. Hasonlítva az egészséges hallgatókkal, a látáskárosultaknak sokkal keményebben kell dolgozniuk, hogy megmutassák tudáspotenciáljukat.

- Ezen hallgatók sikeres oktatása nagyrészt a pedagógus és a hallgató együttműködésétől függ.
- Mivel ezen hallgatók az információkat inkább hallás által rögzítik, fontos hogy ne legyen zaj a teremben, mindenki bemutatkozzon és lehetőleg egyszerűen és érthetően fejezze ki magát.
- Fontos az előadás alatt az egyszerű és „összetéveszthetetlen” megjelölés.
- Ezen hallgatók szempontjából nagyon fontos a terem jó megvilágítása. Az erős fény ugyanúgy nem megfelelő, mint a gyenge intenzitású. Ezért jó, ha az előadó a fényforráshoz közel áll, vagyis az arcának jó a megvilágítása.
- A tanulmányi szövegét jó, ha ezen hallgatók megkaphatják audio formában és megfelelő időben.
- Az ajánlott irodalom fontossági sorrendben legyen sorolva.
- Az előadásokról készíthetnek ezen hallgatók audio felvételt.
- A videofelvételeket szóban kell kommentálni és az új szavakat pedig lehetőleg kibetűzni.
- Ezen hallgatók a vizsgánál külön helyiséget, és a feladat kidolgozására pedig hosszabb időt is igényelhetnek.

5. Hosszantartó krónikus betegségben szenvedő hallgatók

Információ az esetleges betegségről a hallgatótól van. Észlelhető és nem észlelhető diagnózisokról van szó mint pl. cukorbetegség, epilepszia, meningoencefalopatia (krónikus fáradtság), allergia, asztma, vérszegénység stb.

Asztma:

- Fontos a hallgató megfelelő elhelyezkedése a teremben.
- A terem kellő szellőztetése elmaradhatatlan.

Cukorbetegség

- Az oktatónak ügyelnie kell a szünetek kellő betartására, ivás és étkezés lehetőségével.
- Vizsgáknál stressz ellen rövidebb szünetek tartása fontos.
- Extrém esetekben lehetőséget biztosítani vizsgára pl.a kórházban is stb.

6. Tanulási problémákkal küzdő hallgatók

A hallgatónak lehet hosszantartó egészségügyi problémája, amely komoly kihatással lehet a tanulmányaira. Ezen probléma lehet fizikai, de szellemi jellegű is. Sok esetben a probléma – betegség nem látható vagy észlelhető formában jelenik meg, ezért fontos a betegség pontos diagnosztikája. Ezen problémákból csak néhányat említenék:

- Dislexia- olvasási problémák.
- Disgrafia – írási problémák.
- Diskalkúlia – számolási problémák.
- Disortografia – helyesírási problémák.

Mivel ezen specifikus problémákkal küzdő hallgatók károsultsága nem látható, így a környezetüktől leggyakrabban kisebb támogatást kapnak mint a látható fogyatékkal élők. Egyes hallgatók már tanulmányaik alatt a tanulásra kialakítják saját stratégiájukat. Másoknál pedig lehet hogy csak a felsőoktatási intézményben derül fény ezen hiányosságukra.

7. Ajánlások oktatók számára

- A specifikus hiányossággal küzdő hallgatók sokszor kevesebb odafigyelést kapnak, mint a testi vagy szellemi fogyatékkal élők.
- Egyes feladatok megoldására ezen hallgatók értékelik a felkészüléshez való flexibilis, vagyis általában hosszabb időt.
- Több hallgató számára fontos az előadás-gyakorlat audio rögzítése, ami a pedagógust irritálhatja.
- Ezen hallgatók számára fontos, hogy a kellő irodalomhoz előre hozzáférhessenek.
- A dislekciában szenvedőnek nincs problémája, ha szóban kapja a kérdést, és így is válaszolhat.
- Fontos az egyértelmű (félreérthetetlen) kérdés.
- A diszgráfiában szenvedőnek lehetőséget kell nyújtani a kérdés kidolgozására pl. számítógépen.
- Egyes esetekben elképzelhető aszisztens alkalmazása is, aki a kérdést felolvassa és lejegyzí a választ.

HIVATKOZÁSOK

1. Seidler, P., Kurincová, V., Komora, J.A. Kol.(2008):Cesty k inklúzií. -Nitra: UKF
2. Beliková, V., Seidler, P.(2011): Možnosti štúdia študentov so zdravotným postihnutím na Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa. -Nitra: UKF
3. Seidler, P., Kurincová, V.(2005): Inakosti v edukačnom prostredí. -Nitra: UKF
4. Seidler, P., Žovinec, E., Kurincová, V.(2008): Edukácia a inklúzia žiakov so špeciálnymi potrebami. -Nitra: UKF
5. Zákon o vysokých školách v SR 175/2008 Z. z.
6. Slowík, J.(2007): Speciální pedagogika. -Praha: GRADA

Mócz Dóra: Az intézmény partnerségi kapcsolatainak jelentősége a KJF hallgatóinak munkaerőpiaci esélyeinek növelésében

doramocz@gmail.com
Kodolányi János Főiskola

KIVONAT

Előadásomban a KJF példáján keresztül a hallgatói támogató folyamatok és az intézmény partnerkapcsolatainak munkaerőpiaci hatásával foglalkozom.

A rendelkezésre álló adatok elemzésével igazolom, hogy a hallgatók elhelyezkedésben és a munkavállalói szerep sikeres ellátásában rendkívül nagy jelentősége van azoknak a munkaerő piaci kompetenciáknak, amelyek kialakítására a gyakorlatias képzés során, illetve a karrierrendezvényekhez, karrierszolgáltatásokhoz kapcsolódva nyílik lehetőség. Nem mellékes azonban az intézmény jó partnerkapcsolatainak megléte és bővítése sem.

Úgy vélem főiskolánkon a gyakorlatorientált, szolgáltatás centrikus stratégiának megfelelően olyan jó gyakorlat alakult ki, melyet esettanulmányként érdemes megismerni.

Ennek érdekében bemutatom KJF képzési, tanulási, munka és pályatanácsadási rendszerét, amelyet a főiskola 2013-ban megújított. Új elemként az Karrieriroda kiemelt feladatává vált a munkaerő piaci partnerkapcsolatok gondozása, valamint a tanácsadás új módszerinek kidolgozása, melynek eredményeképpen a munkaerő piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák fejlesztésében az eddiginél szélesebb hallgatói kör is rész vehet. Ennek érdekében a hagyományos egyéni tanácsadás mellett csoportos tanácsadási tevékenységet is hirdetünk, tantárgyi rendszerben megjelenő specializációs formában. A 2013/14-es tanévtől a Karrieriroda tanirodaként is működik, gyakorlati lehetőséget nyújtva a HR szakirányos hallgatók részére, ezen túlmenően a terület iránt érdeklődők számára tehetséggondozási programot is indított a demonstrátori rendszer keretében. Az iroda tréningeket és előadásokat szervez interjústratégiák, álláskeresési módszerek, kommunikációs és helyzetgyakorlatok, kiválasztási módszerek témakörökben és közreműködik az intézményi gyakornoki program kidolgozásában is. Tevékenységében rendkívül fontos a hallgatói utánkövetés rendszerének működtetése.

ENGLISH ABSTRACT

My presentation seeks to answer how participation in learning activity influences the development of the competences of adults living in the globalizing world, emphasizing the characteristics of lifelong learning.

While studying this topic I investigate which area of life is most affected by learning, whether or not learning activity affects employment statistics, how learning influences lifestyle, leisure habits and how it forms the personality – in one word, how the most important social functions of contemporary andragogy can be conceptualized.

Based on this review I came to the conclusion that the right way to renew adult education is to generalize and methodologically revolutionize quality and service-based aspects. The correct use of the heavily burdened serious training needs will only be measurable if it leads to successful future employment.

Kulcsszavak: intézményi partnerkapcsolat, tanácsadás, hallgatók munkaerőpiaci sikerei

1. Bevezetés

Tanulmányomban a KJF példáján keresztül a hallgatói támogató folyamatok és az intézmény partnerkapcsolatainak munkaerőpiaci hatásával foglalkozom.

Ennek során a téma rövid, szakirodalomra támaszkodó bevezetését követően intézményi eredményeink és gyakorlatunk bemutatására térek ki. A rendelkezésre álló adatok (DPR vizsgálat, hallgatói elégedettségmérés, külső vizsgáztató partnerek véleménye) elemzésével igazolom, hogy a hallgatók elhelyezkedésben és a munkavállalói szerep sikeres ellátásában rendki-

vül nagy jelentősége van azoknak a munkaerő piaci kompetenciáknak, amelyek kialakítására a gyakorlatorientált képzés és szakmai gyakorlatok során, illetve a karrierrendezvényekhez, karrierszolgáltatásokhoz kapcsolódva nyílik lehetőség.

Ebben a folyamatban nagyon fontos a képzési tartalom munkaerő piaci hasznosíthatóságát jelző partneri vélemények megismerése és a visszajelzések alapján a programok megújítása, fejlesztése is, és a folyamatos hallgatói tanácsadás rendszere is.

Nem mellékes azonban az intézmény jó partnerkapcsolatainak megléte és bővítése sem.

Úgy vélem főiskolánkon a gyakorlatorientált, szolgáltatás centrikus stratégiának megfelelően olyan jó gyakorlata alakult ki, melyet esettanulmányként érdemes megismerni. Ennek érdekében tanulmányom keretében bemutatom KJF képzési, tanulási, munka és pálya tanácsadási rendszerét is, amelyet a főiskola 2013-ban megújított.

2. A tanulás munkaerő-piaci jelentősége, az emberi erőforrás

A tanulás gazdasági szempontokat előtérbe helyező piacorientált koncepciója a felnőttképzést piaci szereplőnek tekinti, amelynek feladata a piaci igények kielégítése [1]. Ennek eszköze a vállalati igényeknek megfelelő szakképzés, továbbképzés és kompetenciafejlesztés [2], valamint a termelési gyakorlatban megszerzett ismeretek későbbi, akár formális képzésben történő beszámításának lehetősége.

A tanulás tartalmának gazdaságtudományi megközelítései, vagyis az emberi erőforrás gazdasági hatásával foglalkozó elemzések a XX. század közepén jelentek meg. Ebben a folyamatban alapvetőnek tekinthető *Theodore W. Schultz* [3] munkássága, aki a tőke fogalmát kiterjesztve bevezette az emberi tőke (human capital) kifejezést, megállapítva, hogy a képzés értéket, vagyis tőkét állít elő. Ez az emberi tőke a gazdaságban közvetlen termelőértéket képvisel, hasonlóan az állóeszközökben megtetesülő értékekhez, az emberi erőforrásnak azonban az objektivációkkal szemben megvan az a sajátossága, hogy az azt birtokló individuumhoz kapcsolódik, a munkáltató csak bérbe veheti.

Schultz öt kategóriába osztja az emberi képességeket növelő tevékenységeket:

- az egészségügyi létesítmények és szolgáltatások, amelyek az emberek élettartamát, erejét, állóképességét, vitalitását és életképességét befolyásolják,
- a munka közbeni képzés,
- a formális, szervezett elemi, közép- és felsőfokú oktatás,
- felnőttképzési programok,
- az egyének és családok vándorlása a változó munkalehetőségekhez való alkalmazkodás érdekében.

Más nézőpontból, nevezetesen kultúraelméleti megközelítésből adja az emberi erőforrás értelmezését *Pierre Bourdieu* [4], aki kiterjesztette a tőke fogalmát, megállapítva, hogy a tőke anyagi vagy elsajátított formában felhalmozott munka, amelynek létrehozásához időre és befektetésre van szükség, ezért látszólag a piacon nem értékesíthető dolgoknak is ára van. A tőke természetéhez tartozik, hogy képes profitot termelni, de akár önmaga újratermelésére is alkalmas. A tőkének különböző fajtái léteznek, és ezek birtoklása az egyén társadalmi helyzetét meghatározza. A tőke különböző típusai kategóriákba sorolhatók, ezek az alábbiak:

- gazdasági (anyagi) tőke, amely közvetlenül pénzzé alakítható és a tulajdonban objektiválódik,
- kulturális tőke, amely gazdasági tőkévé alakítható és az iskolai végzettségben mérhető, az iskolarendszerben intézményesül. Eredményképpen tudás, viselkedésmód, megváltozott

magatartás jön létre. Megjelenési formája tárgyiasult is lehet (pl. képek, eszközök, könyvek), kulturális javak formájában adható át, de fogyasztásához is kulturális tőkére van szükség,

- társadalmi (szociális) tőke, amely szintén átváltható gazdasági tőkévé, a kapcsolatokban jelenik meg.

Polónyi István [5], „*Az oktatás gazdaságtana*” című munkájában az emberi tőke előállításának lehetséges módjait vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy az emberi erőforrás fejlesztése több úton is végbemehet, szinterei a közoktatás, a szakképzés, önképzés, közművelődés, de ide tartozik az élelmezés és a közegészségügy is. Polónyi elsősorban munkaerő-piaci összefüggésben vizsgálja az emberi erőforrásba fektetett, a kereset és a beruházott összeg közötti különbséget. Az így kapott mérőszám a megtérülési ráta, alkalmazásával az oktatás, mint beruházás ráfordítási költségei kiszámíthatóak, a képzés díja és a képzés időtartama alatt kieső kereset, valamint a magasabb képzettségű dolgozók és az alacsonyabb képzettségűek jövedelmének összehasonlítása alapján. A megtérülési ráta tehát a többletjövedelem alapján kiszámítható mutató [6], számítása során olyan nem közvetlenül materializálható értékek is felszínre kerülnek, mint az iskolai végzettség és az egészségi állapot, valamint a várható élettartam kapcsolata.

Ezen eredmények arra engednek következtetni, hogy a tanulás önmagában is értéket termel, mivel olyan kompetenciákat alakít ki, amelyek az egyént döntései meghozatalában, életvitelének alakításában és kríziseinek kezelésében egyaránt támogatják. Ebben a megközelítésben láthattuk, hogy a tudás tehát a foglalkoztathatóság mellett számos egyéb társadalmi probléma kezelésére is alkalmas, az életen át tartó tanulásban való részvétellel értéke hosszútávon is fenntartható [7].

A tanulás-oktatás gazdaságtani megközelítéséhez tartozó emberi tőke elméletek tehát ismételtén a motivációra, és a tanulás társadalmi funkciórendszerének vizsgálatára irányítva a figyelmet.

3. Az emberi tőke fejlesztése a képzésfejlesztésen keresztül - képéseink tartalmának fejlesztése

A KJF, mint minden magyar felsőoktatási intézmény, a mindenkor hatályos képzési és kimeneti követelményekben rögzítettek szerint végzi képzéseinek akkreditációra való előkészítését. Az egyes programok indításakor a szakfelelős szervezeti egység a Képesítési Követelmények alapján készíti el a szakindítási kérelmet, majd az elkészült dokumentum több szűrőn megy keresztül. Ennek háttérében leginkább az áll, hogy az intézmény vezetése tisztában van azzal, hogy a munkaerő piac által elvárt kimeneti alapú szabályozás még nem minden területen jellemzi a magyar felsőoktatást. Bizonyos KKK-k még mindig inkább tartalmi és nem kimeneti követelményeket fogalmaznak meg. Így a KJF saját felsőoktatás-módszertani stratégiája az akkreditációs szabályok következetes betartása mellett arra is irányul, hogy a nálunk végzett hallgatók a munkaerőpiacon jól megállják majd a helyüket.

A tanulási eredményeken alapuló megközelítés megértése és integrálása az egyik fontos célja a KJF menedzsmentjének. A 2009-20013-s időszak felsőoktatás-módszertani fejlesztései ezt célozzák. E stratégia fontos eredménye, hogy a KJF-en érvényben lévő tantárgyi dokumentációk minden szakon tartalmazzák a fejlesztendő kompetenciákat, hiszen ezek jelentik a tanulási eredményeket. Minden KJF-es oktató rendszeres belső képzéseken vesz részt és informálódik az európai felsőoktatás trendjeiről és elértük, hogy szemléletükben is, és nem csak a tantárgyleírások formális szintjén, tükröződik a tanulási eredményekre alapuló tervezés.

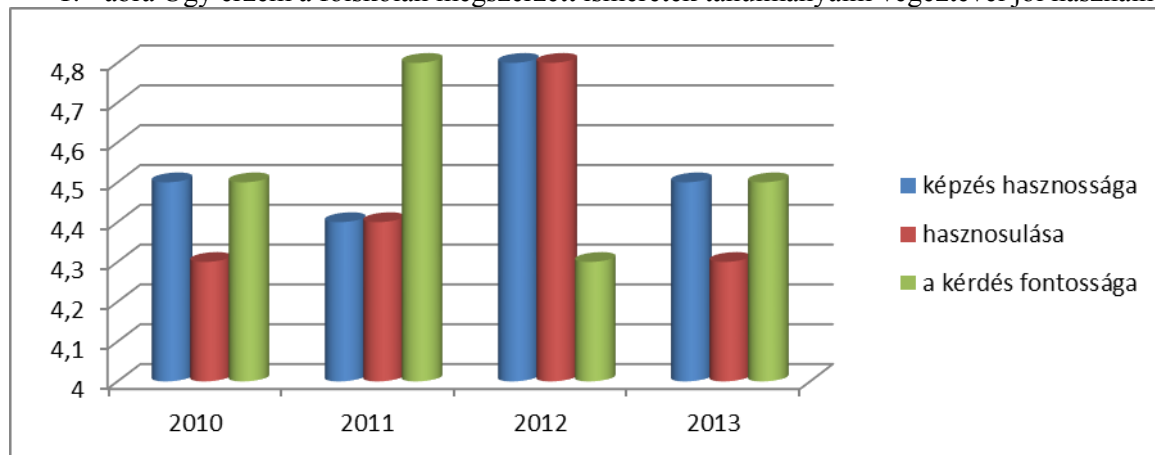
A tartalomfejlesztést segítik azok a mérések melyek aktív és végzett hallgatóink valamint a munkaadók véleményét tükrözik.

4. Hallgatói elégedettségmérés a képzések munkaerő piaci hasznosulásáról.

Aktív hallgatóink elégedettségét a KJF-en rendszeresen mérjük. A mérés érinti az oktatás színvonalát és a hallgatói szolgáltatásokat egyaránt, de a kérdések között megtalálható a tanul-tak hasznosíthatóságára vonatkozó véleménykérés is. Az alábbi grafikon erről mutatja be alapszakjainkon tanuló hallgatóink véleményét az utóbbi öt év vonatkozásában. Az adatokból látható, hogy a legkevésbé hasznosnak a 2010. évben, vélhetően a gazdasági válság hatása-ként, ítélték a képzések tartalmát a megkérdezettek, majd a tendencia az intézkedések hatására javult.

A 2013. év azonban az elégedettségben ismét csökkenést eredményezett, ezt az intézmény a fentiekben bemutatott módszertani fejlesztésekkel és a karrierszolgáltatás javításával, átalakít-ásával kívánja ellensúlyozni.

1. ábra Úgy érzem a főiskolán megszerzett ismeretek tanulmányaim végeztével jól használhatók

Végzett hallgatóink tapasztalatai az elvégzett képzés munkaerő-piaci hasznosíthatóságával kapcsolatban

A képzések tartalmának munkaerő-piaci megítélését az aktív hallgatók megkérdezése mellett, végzett hallgatóink tapasztalatai, és elhelyezkedési mutatói is tükrözik. Ezért alumni programunk keretében végzett hallgatóinkat is megkérdeztünk elhelyezkedésükkel, munkatapasztalataikkal kapcsolatban. A vizsgálatban 2008-2012. évben végzett hallgatóink vettek részt.

Munkaerő-piaci életút

Arra a kérdésre, hogy jelenleg rendelkezik-e állandó, vagy alkalmi munkahellyel, a megkérdezettek 15 százaléka nem válaszolt.

A munkával rendelkezők 7,5 százaléka dolgozik a főállásán kívül máshol is, és csaknem 6 százaléuk saját vállalkozást irányít.

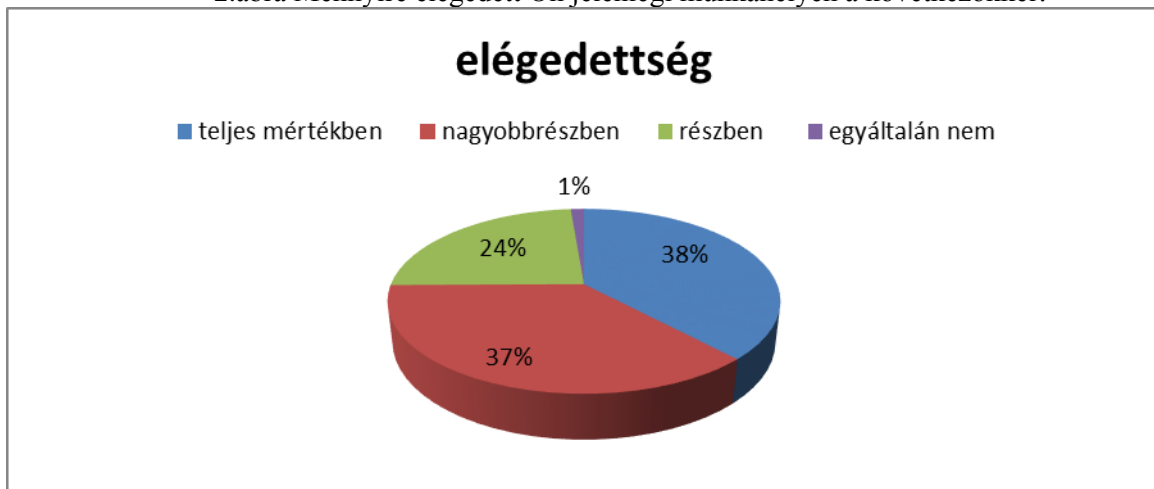
A válaszadók munkahelye a főiskoláétól különböző településen található az esetek nagyobb hányadában (53%), ugyanakkor 45 százaléuk ott dolgozik, ahol tanult, vagy a közvetlen vonzáskörzetében

A KJF - es végzettség megszerzése óta jellemzően egy főállású munkahelye volt a válaszolóknak (58%), 5%-uk még sohasem dolgozott. Az eltelt időszak alatt 31%-uk volt munkanélküli hosszabb-rövidebb ideig, csaknem mindannyian regisztráltattak magukat (92%).

A végzés éve alapján megvizsgálva ezt a kérdést, az látszik, hogy „egy” munkahely jellemzi a

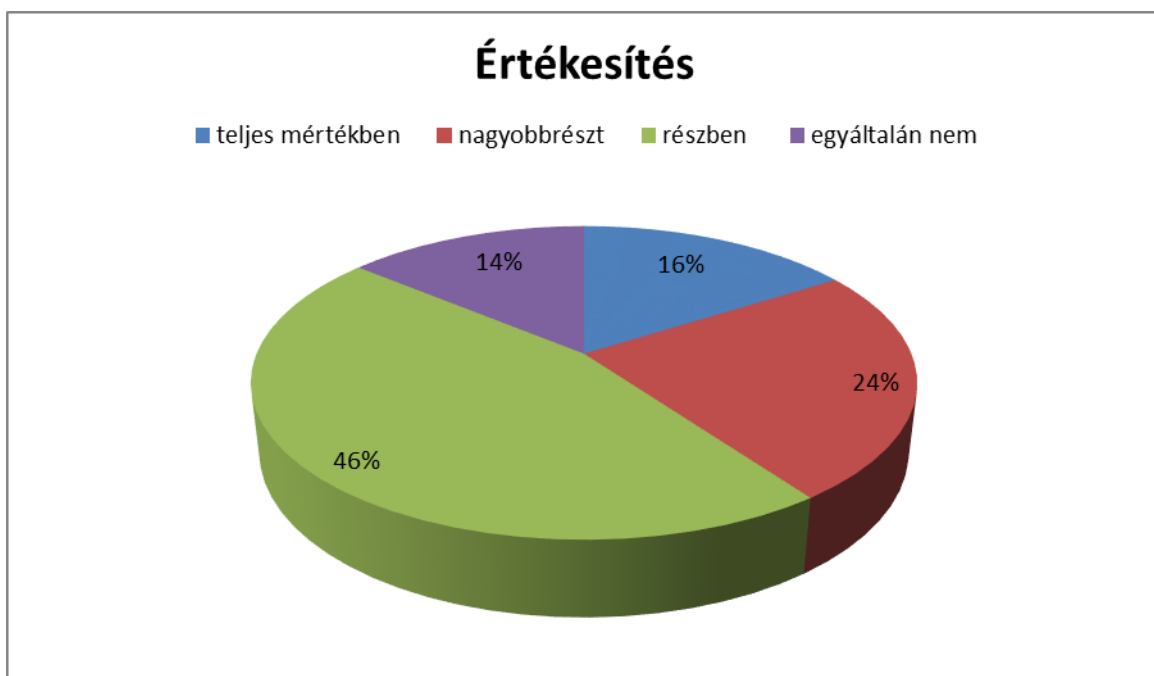
végzettjeinket annál inkább, minél kevesebb időt töltöttek a munkaerőpiacon (2010-ben végzeteknél ez az arány 71,4%, a 2008-asoknál 45,5%). Tehát az első munkahelyet nem sokan tudják megtartani két éves időtartamig (45,5%-a a 2008-asoknak).

2. ábra Mennyire elégedett Ön jelenlegi munkahelyén a következőkkel?

A munkahellyel való elégedettség szempontjai közül az egyik legnagyobb megelégedettség a munka szakmai, tartalmi részével kapcsolatban mutatható ki. A válaszadók legnagyobb hányada a legjobb minősítéssel értékelték ezt az ismérvet. Az elmarasztaló válaszok aránya a rosszabb minősítés felé egyre csökken. Az átlag értéke itt a legmagasabb.

3. ábra Mennyire elégedett Ön jövedelmével, juttatásaival

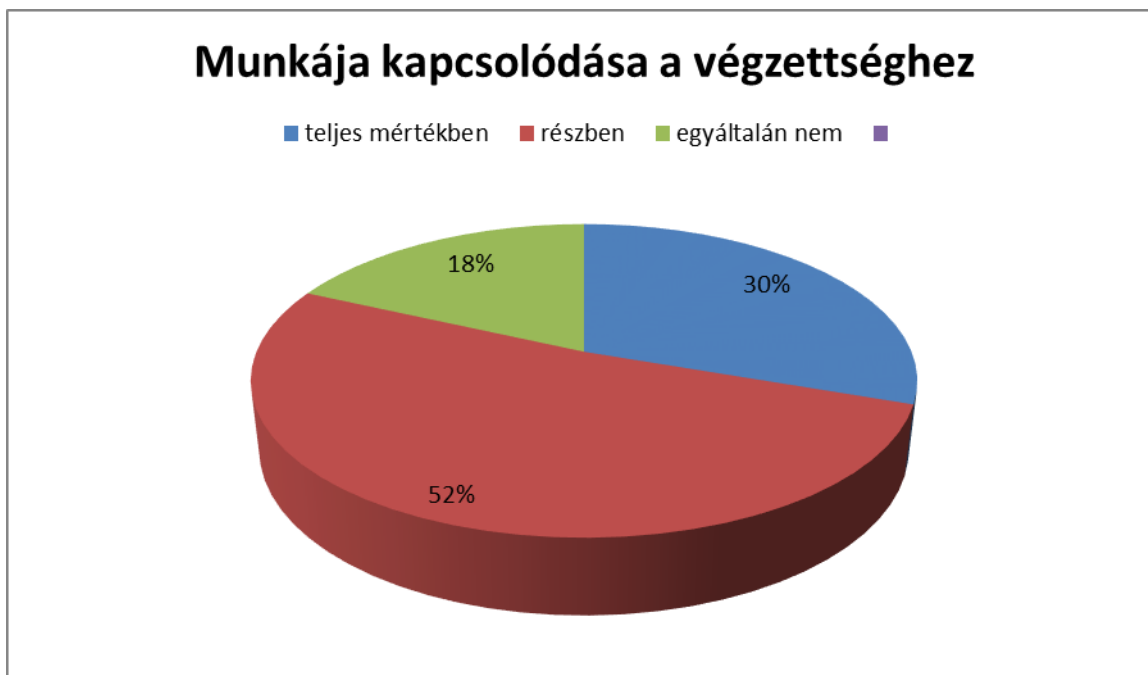
A jövedelemmel és a juttatásokkal nagyobb az elégedettség, mint az elégedetlenség, de legtöbbször közepesen jónak ítélik meg ezzel kapcsolatban a helyzetet. Mindezek mellett ez az ismérv kapta a legrosszabb átlagot.

Abban a kérdésben, hogy a munkájuk milyen mértékben kapcsolódik a végzettséghez, a válaszadók megítélése elég nagy szórást mutat. Igaz ugyan, hogy legtöbbször úgy vélik, nagymértékben összefügg a fő tevékenységük a diploma tárgyával (30%), de szinte ugyanennyien vé-

lekednek úgy, hogy nagyon nagy, vagy ellenkezőleg, csak kismértékben, és csak kicsivel kevesebben úgy, hogy egyáltalán nem (19%).

4. ábra: Munkája milyen mértékben kapcsolódik a végzettséghez?

Záróvizsgán részt vevő szakmai partnereink tapasztalatai a hallgatók szakma és munka iránti attitűdje iránt

Rendszeres méréseink során vizsgáljuk a záróvizsgán részt vevő szakmai partnereink tapasztalatait a hallgatók szakma és munka iránti attitűdje iránt. Az alábbi grafikon erről mutatja be az adatokat 2009-2013 vonatkozásában.

A szakma iránti attitűddel a záróvizsga elnökök 2009-ben és 2012-ben nem voltak elégedettek, 2010-ben és 2011-ben elfogadható értékelés látható. 2013-ban pedig - magas szinten - a tapasztaltak csaknem megfeleltek az elvárásoknak, így összességében előrelépésről beszélhetünk.

5. Tanulástámogatás, eszközök és hallgatói szolgáltatások

Mint a bevezetésben már említettem, kiemelten fontos a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztése a karrierrendezvényekhez, karrierszolgáltatásokhoz való hallgatói hozzáférés segítségével; a KJF képzési, tanulási, munka- és pályatanácsadási rendszerének hatékony működtetésével.

Diáktanácsadás

A Diáktanácsadó a Pszichológia Tanszék felügyelete alatt működve egyrészt hallgatói életvezetési és mentális tanácsadással, másrészt gyakorlati pszichológiai szolgáltatásokkal foglalkozik. A fő cél a mentálhigiénés állapotok kutatása, gyakorlati feltárása. A legfontosabb területek: életvezetési problémák, szenvedélybetegségek (alkohol, dohányzás, drog, játékszenvedélyek), szexuális kultúra. A feltárás tesztmódszerekkel történik, anonim jelleggel. A kezelés kiterjed egyéni- pár- és családterápiára, csoportterápiás tréningek tartására, önismeret, kommunikáció, hatékony asszertív viselkedés elsajátítására, konfliktuskezelésre, toleranciafej-

lesztésre. Számos rendezvényük mellett egyéni, személyre szabott tanulási, beilleszkedési, életvezetési, karrier, jogi tanácsadást folytat. Évente mintegy 100 személy igényli a mentális tanácsadást. A Diáktanácsadó kutatási tevékenységet is folytat, aminek finanszírozására pályázati forrásokat is igénybe vesz. Ezek a kutatási eredmények a Karrier Iroda honlapján olvashatók.

A Diáktanácsadó kezeli a fogyatékkal élő hallgatók esélyegyenlőségi ügyeinek intézését is.

Fogyatékkal élő hallgatók támogatása

Az Oktatási Minisztérium 2002. szeptember 1-i hatállyal törvényi szintre emelte (29/2002. (V. 17.) OM rendelet) a fogyatékkal élő hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges esélyegyenlőség feltételeinek biztosítását.

A felsőoktatási intézményekbe jelentkezők, valamint a felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytató fogyatékos hallgatók a fogyatékoságukra való tekintettel szakvélemény alapján kérhetik az intézmény engedélyét a tanulmányi kötelezettségek teljesítése, illetve a vizsgák alóli részleges vagy teljes felmentésre, vagy annak más módon történő teljesítésére, valamint a vizsgákon alkalmazható segítségnyújtásra.

A fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányait fogyatékosügyi-koordinátor segíti, aki a Pszichológia Tanszék munkatársa.

Karrieriroda

A képzési, tanulási, munka- és pályatanácsadási rendszerét a KJF 2013-ban megújította.

Új elemként az iroda kiemelt feladatává vált a munkaerő-piaci partnerkapcsolatok gondozása, valamint a tanácsadás új módszereinek kidolgozása, amelynek eredményeképpen a munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák fejlesztésében az eddiginél szélesebb hallgatói kör is részt vehet. Ennek érdekében a hagyományos egyéni tanácsadás mellett a csoportos tanácsadási tevékenységet a 2014/15 tanévtől kezdődően a tantárgyi rendszerben megjelenő specializációs formában is hirdetni fogjuk.

A 2013/14-es tanévtől a Karrier Iroda tanirodaként is működik, gyakorlati lehetőséget nyújtva a HR szakirányos hallgatók részére, ezen túlmenően a terület iránt érdeklődők számára tehetőség-gondozási programot is indított a demonstrátori rendszer keretében. Az iroda tréningeket és előadásokat szervez interjústratégiák, álláskeresési módszerek, kommunikációs és helyzetgyakorlatok, kiválasztási módszerek témakörökben és közreműködik az intézményi gyakorlati program kidolgozásában is. Tevékenységében rendkívül fontos a hallgatói utánkövetés rendszerének működtetése.

Honlap

A hallgatók és a végzetek tájékozódását segíti a Diáktanácsadó és Karrier Iroda honlapja. Itt aktuális állásajánlatokat, gyakornoki lehetőségeket, hasznos cikkeket találnak az érdeklődők. Olvashatnak állásbörzéről, rendezvényekről, pályázatokról, korábbi kutatási eredményekről.

A honlap tartalmára a Karrier Iroda rendszeresen hírlevélben is felhívja a hallgatók figyelmét, ezzel is erősítve a tájékoztatást.

Kommunikációs szerepe erősíti a KJF és a munkaerő-piaci partnereink közötti kapcsolatokat.

6. Összegzés

Tanulmányomban a hallgatói támogató folyamatok és az intézmény partnerkapcsolatainak munkaerő-piaci hatásával foglalkoztam. A téma rövid, szakirodalomra támaszkodó bevezetését követően intézményi eredményeink és gyakorlatunk bemutatására tértem ki.

A tanulási eredményeken alapuló megközelítés megértése és integrálása az egyik fontos célja a KJF menedzsmentjének. A 2009-2013-as időszak felsőoktatás-módszertani fejlesztései ezt célozzák.

Aktív hallgatóink elégedettségét rendszeresen mérjük. A mérés érinti az oktatás színvonalát és a hallgatói szolgáltatásokat egyaránt, de a kérdések között megtalálható a tanultak hasznosíthatóságára vonatkozó véleménykérés is. A 2013. év az elégedettségben csökkenést eredményezett, ezt az intézmény módszertani fejlesztésekkel és a karrierszolgáltatás javításával, átalakításával kívánja ellensúlyozni.

A képzések tartalmának munkaerő-piaci megítélését az aktív hallgatók megkérdezése mellett, végzett hallgatóink tapasztalatai, és elhelyezkedési mutatói is tükrözik.

Rendszeres méréseink során vizsgáljuk a záróvizsgán részt vevő szakmai partnereink tapasztalatait a hallgatók szakma és munka iránti attitűdje iránt.

A Diáktanácsadó a Pszichológia Tanszék felügyelete alatt működve egyrészt hallgatói életvezetési és mentális tanácsadással, másrészt gyakorlati pszichológiai szolgáltatásokkal foglalkozik. A fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányait fogyatékosügyi-koordinátor segíti, aki a Pszichológia Tanszék munkatársa.

A képzési, tanulási, munka- és pályatanácsadási rendszerét a KJF 2013-ban megújította. A Karrier Iroda kiemelt feladatává vált a munkaerő-piaci partnerkapcsolatok gondozása, valamint a tanácsadás új módszereinek kidolgozása, amelynek eredményeképpen a munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák fejlesztésében az eddiginél szélesebb hallgatói kör is részt vehet.

A hallgatók és a végzetek tájékozódását segíti a Diáktanácsadó és Karrier Iroda honlapja.

HIVATKOZÁSOK

1. Koltai Dénes (2003): A felnőttképzés elméleti, gazdasági és területi problémái. –Pécs: PTE
2. Demeter Kinga szerk.(2006): A kompetencia. Kihívások és értelmezések. –Budapest: Országos Közoktatási Intézet
3. Schultz, Theodore (1972): Human Resources. –New York: National Bureau of Economic Research
4. Bourdieu, Pierre (1997): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Angelusz Róbert szerk.: A társadalmi rétegződés komponensei: válogatott tanulmányok. –Budapest: Új Mandátum Kiadó, pp. 156-177.
5. Polónyi István (2002): Az oktatás gazdaságtana. -:Budapest: Osiris, pp. 29.
6. Polónyi István (2004): A felnőttképzés megtérülési mutatói. –Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet
7. Iván András, Green, Christopher (2007): A humán tőke optimalizálása az élethosszig tartó tanúlással. In: Humánpolitikai Szemle, 12. sz., pp. 64-65.

IRODALOM

8. Pöggeler, Franz (1971): Felnőttoktatás egy változó társadalomban - az oktatás, az élethosszig tartó oktatás. –Bécs: Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main
9. Schulenberg, Wolfgang (Hrsg.)(1978): Erwachsenenbildung. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstad

Nyéki Lajos: Felsőoktatási folyamatok modellezése

nyeki@sze.hu

Széchenyi István Egyetem

KIVONAT

A felsőoktatási törvény előírja a felsőoktatási intézmények számára a minőségirányítási rendszer kiépítését, a belső minőségértékelési rendszer kialakítását. A minőségirányítási rendszer kiépítésénél az ENQA ajánlások mellett a folyamatszempléletű megközelítést alkalmazó, a működés folyamatos fejlesztését támogató ISO 9004 nemzetközi szabványt tekintettük mérvadónak. Ahhoz, hogy egy szervezet eredményesen és hatékonyan tudjon működni, a vezetésnek meg kell határoznia a folyamatait. A folyamatok meghatározásának alapjául a magyar felsőoktatásra kidolgozott HEFOP FOI modellt választottuk. A modell szerint az intézményi folyamatoknak három fajtája van: a stratégiai és irányítási folyamatok, az alapfolyamatok és a támogató folyamatok. A felsőoktatási folyamatok modellezését a Business Process Reengineering módszertan alapján végezzük. Az egyetemi folyamatokat az ARIS Modeler szoftver segítségével modellezzük. Az elkészült modelleket az ARIS Web Publisher szoftverrel az egyetem minőségirányítási honlapján tesszük elérhetővé.

ENGLISH ABSTRACT

The Higher Education Act prescribes for higher education institutions to build up a quality management system, to work up an inner quality evaluation system. Building up the quality management system we have considered as significant besides the ENQA guidelines the ISO 9004 international standard, which uses a process-oriented approach, and supports the continuous development of operation. To operate effectively and efficiently the management has to identify its processes. We have taken as a basis the HEFOP FOI model worked out for Hungarian higher education. According to the model the institutional processes have three types: the strategical and management processes, the fundamental processes, and the supporting processes. We are using Business Process Reengineering methodology as a base to model higher educational processes. We are modeling university processes by means of the ARIS Modeler software. The completed models are made available on the home page of the university quality management system using the ARIS Web Publisher software.

Kulcsszavak: BPM, BPR, minőségirányítás, felsőoktatás

1. Bevezetés

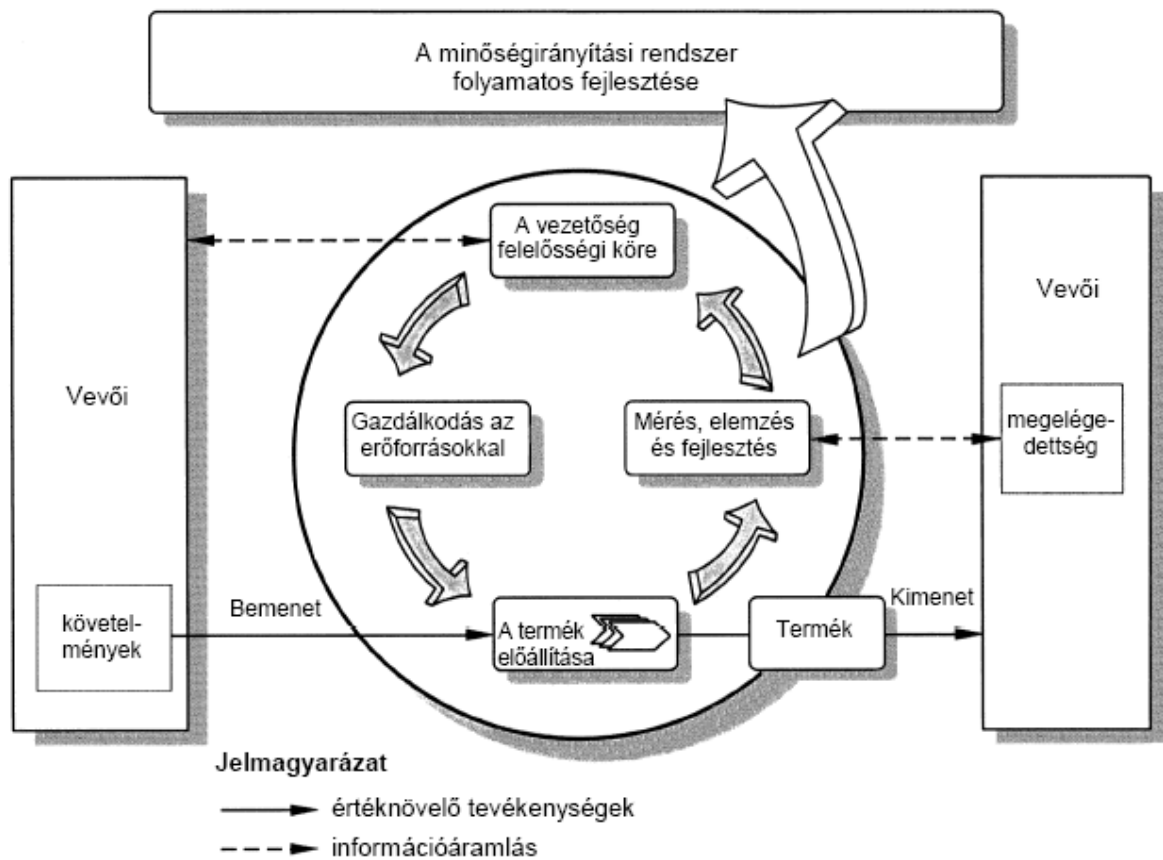
A felsőoktatási törvény előírja a felsőoktatási intézmények számára a minőségirányítási rendszer kiépítését, a belső minőségértékelési rendszer kialakítását.

A minőségirányítási rendszer kiépítésénél az EU miniszterek által 2005-ben aláírt bergeni nyilatkozat a kiindulópont és az ENQA (European Network for Quality Assurance in Higher Education) által kiadott ESG (European Standards and Guidelines for Internal and External Quality Assurance of Higher Education) a meghatározó dokumentum (a jelenleg érvényes változat a 2009-ben megjelent 3. kiadás) [1].

A minőségirányítási rendszer kiépítésére vonatkozó döntés meghozatalakor az egyetem vezetése 2006-ban úgy határozott, hogy az ENQA ajánlások mellett a folyamatszempléletű megközelítést alkalmazó, a működés folyamatos fejlesztését támogató ISO 9004 nemzetközi szabványt tekinti mérvadónak. Az egyetem vezetése nem kívánt az auditálással kapcsolatos jelentős költségek miatt az ISO 9001 szabványnak megfelelő minőségirányítási rendszert bevezetni, e szabvány előírásait a minőségirányítási kézikönyv kidolgozásánál vettük figyelembe.

A folyamatszegléletú minőségirányítási rendszer modelljét az 1. ábra mutatja [2].

1. ábra: A folyamatszegléletú minőségirányítási rendszer modellje

Az ISO 9001 és az ISO 9004 a minőségirányítási rendszerekre vonatkozó, egymással összehangolt szabványpár, amelyet úgy dolgoztak ki, hogy ezek kiegészítik egymást, de egymástól függetlenül is használhatók. Bár a két nemzetközi szabvány tárgyköre különböző, szerkezetük hasonló, hogy a két szabvány összehangolt párként is könnyen alkalmazható legyen.

Az ISO 9001 a minőségirányítási rendszerek olyan követelményeit határozza meg, amelyeket a szervezetek használhatnak belső alkalmazásra, tanúsításhoz vagy szerződésekhöz. A szabvány azt tartja szem előtt, hogy a minőségirányítási rendszer a vevő követelményeit eredményesen teljesítse.

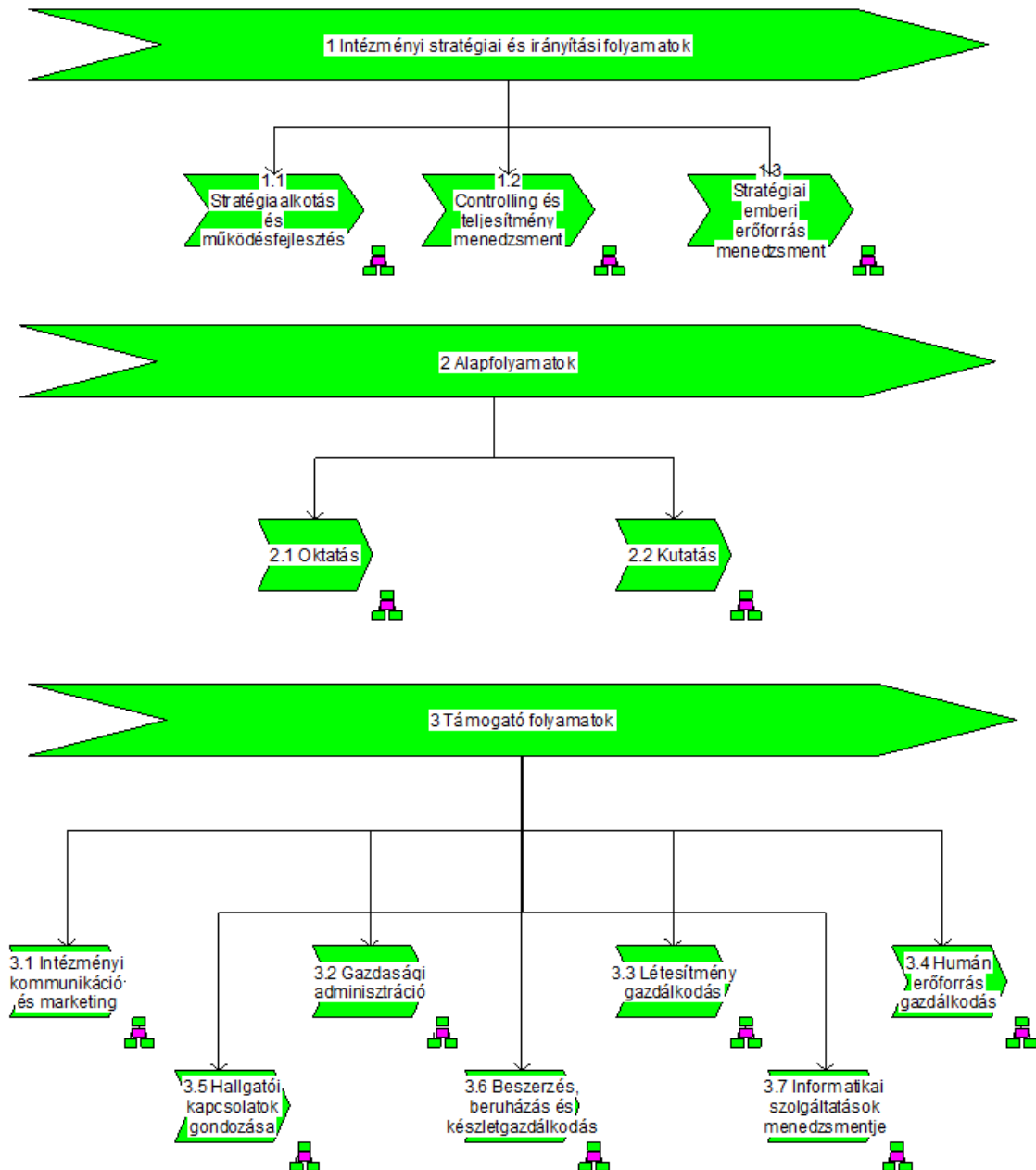
Az ISO 9004 a minőségirányítási rendszerek céljainak szélesebb körére nézve ad útmutatást, mint az ISO 9001. Az ISO 9004 ajánlás, amely útmutatást ad az olyan szervezetek számára, amelyek felső vezetése túl kíván lépni az ISO 9001 követelményein, mivel a működés folyamatos fejlesztésére törekszik. Az ISO 9004 nem kíván alapul szolgálni tanúsításhoz vagy szerződésekhöz.

2. A folyamatok meghatározása

Ahhoz, hogy egy szervezet eredményesen és hatékonyan tudjon működni, a vezetésnek meg kell határoznia a folyamatait. A folyamatok meghatározásának alapjául az EU támogatással a Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program keretében 2005-ben a felsőoktatásra kidolgozott folyamatirányítási modellt választottuk (2. ábra) [3].

2. ábra: A HEFOP FOI modell

HEFOP FOI modell

A modell szerint az intézményi folyamatoknak három fajtája van: a stratégiai és irányítási folyamatok, az alapfolyamatok és a támogató folyamatok.

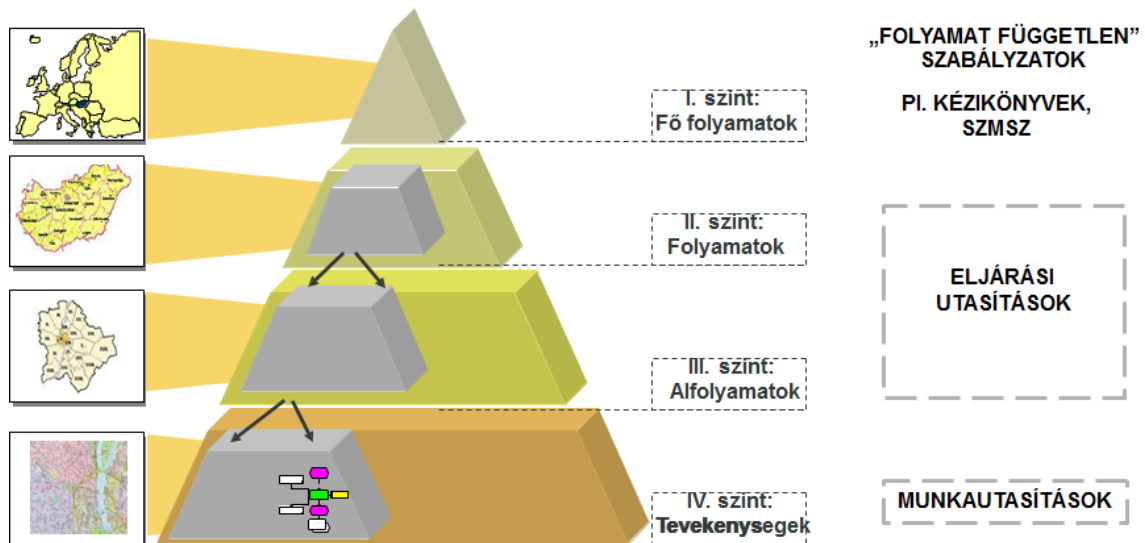
A modell zöld nyíllal jelöli a fő folyamatokat, a folyamatokat és az esetleges részfolyamatokat. Ezek az ún. értékteremtő lánc diagramok. A folyamatok mellett látható színes „hokedli” szimbólumok azt mutatják, hogy a folyamathoz egy másik diagram kapcsolódik. Ez a diagram lehet értékteremtő lánc diagram vagy eseményvezérelt folyamat lánc diagram (más terminológiával folyamatábra).

3. Az egyetemi folyamatok modellezése

A folyamatmodellezés során végig Thomas J. Kazimierski következő megállapításait tartottuk szem előtt: „Process Improvement Translates Quality Improvement”, és „The only way the quality of the product will ever improve is to improve the process that yields the product” [4].

A felsőoktatási folyamatok modellezését a Business Process Reengineering módszertan alapján végezzük. A Top Down módszertan és a szabályozási rendszer kapcsolatát a 3. ábra mutatja.

3. ábra: A Top Down módszertan és a szabályozási rendszer kapcsolata

Az egyetemi folyamatokat az ARIS Design Platform szoftver segítségével modellezzük. Egyetemünk 2007 elején szerezte be az ARIS Design Platform szoftver 6.2-es verzióját a folyamatmodellezés támogatására. Két licence-t vásároltunk. Az egyik az ARIS Easy Design szoftver, a másik az ARIS Toolset használatára jogosít. Mindkét licence külön hardverkulcs révén érhető el. Jelenleg az ARIS Design Platform 7.1-es verzióját használjuk.

Az ARIS Easy Design szoftver a folyamatmodellek elkészítésére szolgál. Ezt az egyetem minőségirányítási vezetője használja a modellek elkészítésére. Ez a licence a fejlesztő munkát támogatja.

Az ARIS Toolset az ARIS Easy Design és az ARIS Web Publisher használatára jogosít. Ezt a Rektori Hivatal informatikusa használja a kész modellek módosítására, a modellek HTML változatának elkészítésére, és az egyetemi minőségbiztosítási rendszer honlapjára való feltöltésére. Ez a licence a rendszergazdai tevékenységet támogatja.

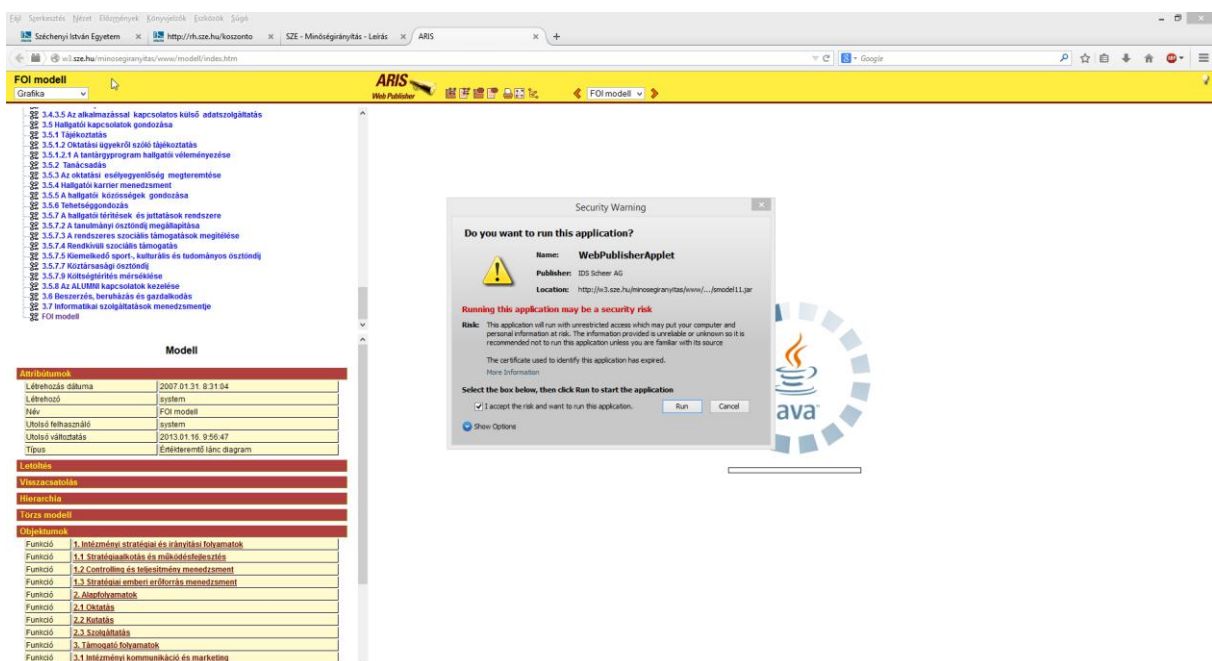
Az egyetemi minőségirányítási rendszer honlapját a 4. ábra mutatja [5].

4. ábra: Az egyetemi minőségirányítási rendszer honlapja

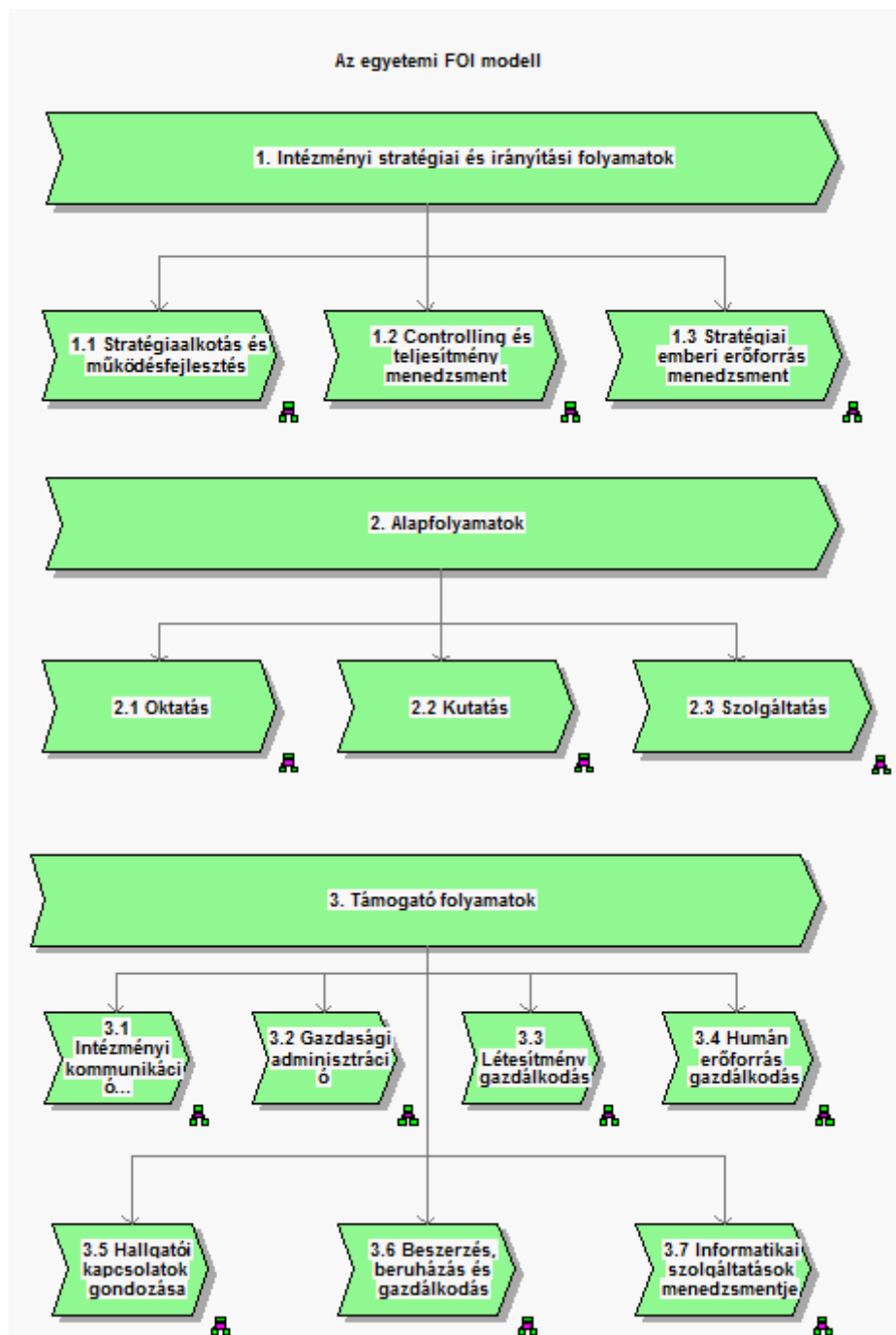
A minőségirányítási honlapon az Útmutató menüpont ad tájékoztatást a folyamatirányítási modell HTML változatának használatáról, a Web Publisher felületen elérhető ikonok jelentéséről. A Modell menüpont használatához a Java Runtime Environment telepítése szükséges. A Java Applet futtatásakor figyelmeztető ablak jelenik meg, a biztonsági kockázat elfogadása után a menüből kiválasztott FOI modell megjelenik a böngésző jobb oldali keretében.

5. ábra: A Java Plug-in figyelmeztető ablak

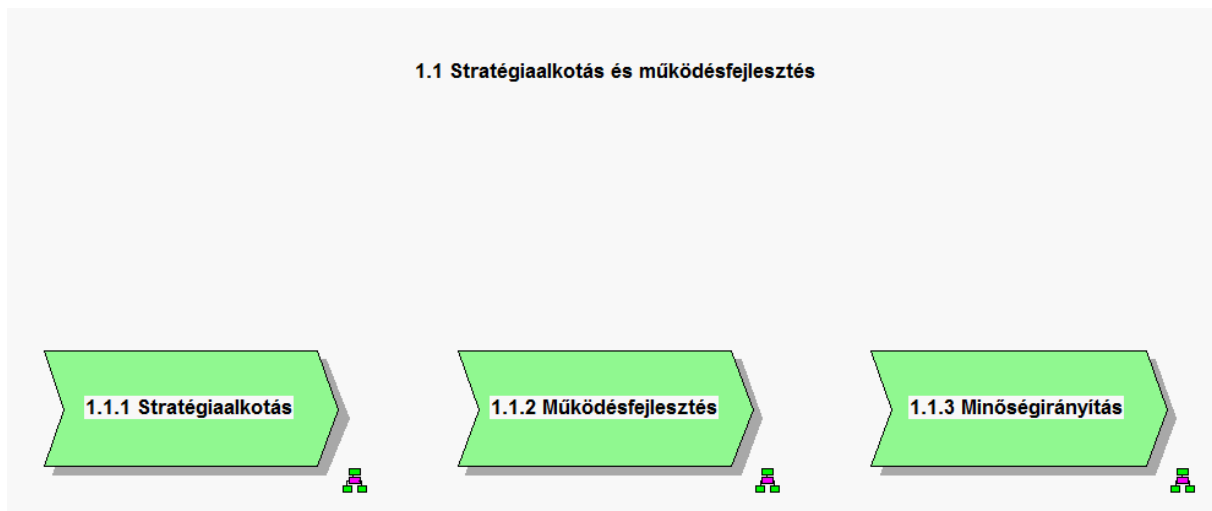
Az egyetemi folyamatirányítási modell fő folyamatai az intézményi stratégiai és irányítási folyamatok, az alapfolyamatok (az oktatás, a kutatás és a szolgáltatás) és a támogató folyamatok. Az egyetemi FOI modellt a 6. ábra mutatja.

6. ábra: Az egyetemi FOI modell

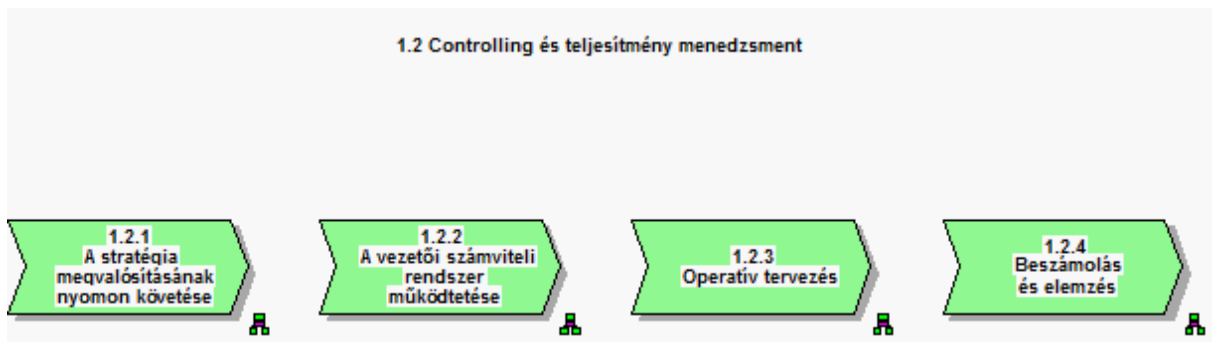

Az intézményi stratégiai és irányítási folyamatok közül a stratégiai emberi erőforrás menedzsmentet, az alapfolyamatok közül az oktatást, a támogató folyamatok közül a humán erőforrás gazdálkodást és a hallgatói kapcsolatok gondozását dolgoztuk ki részletesen.

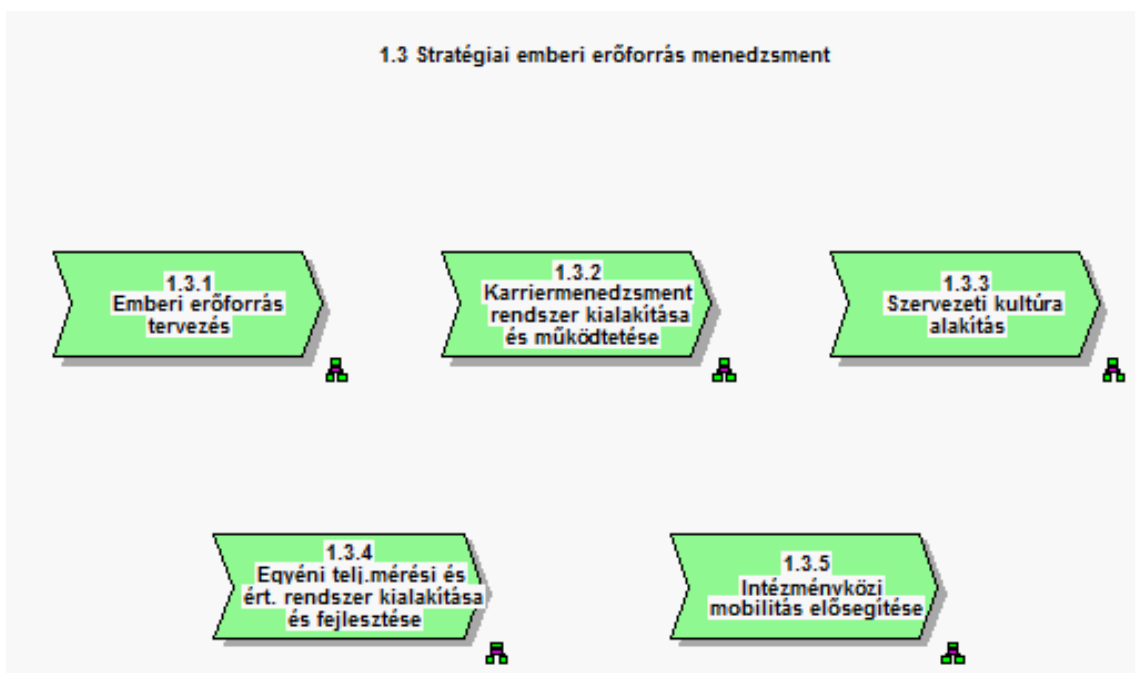
7. ábra: A stratégiaalkotás és működésfejlesztés folyamat részfolyamatai

8. ábra: A controlling és teljesítmény menedzsment folyamat részfolyamatai

9. ábra: A stratégiai emberi erőforrás menedzsment folyamat részfolyamatai

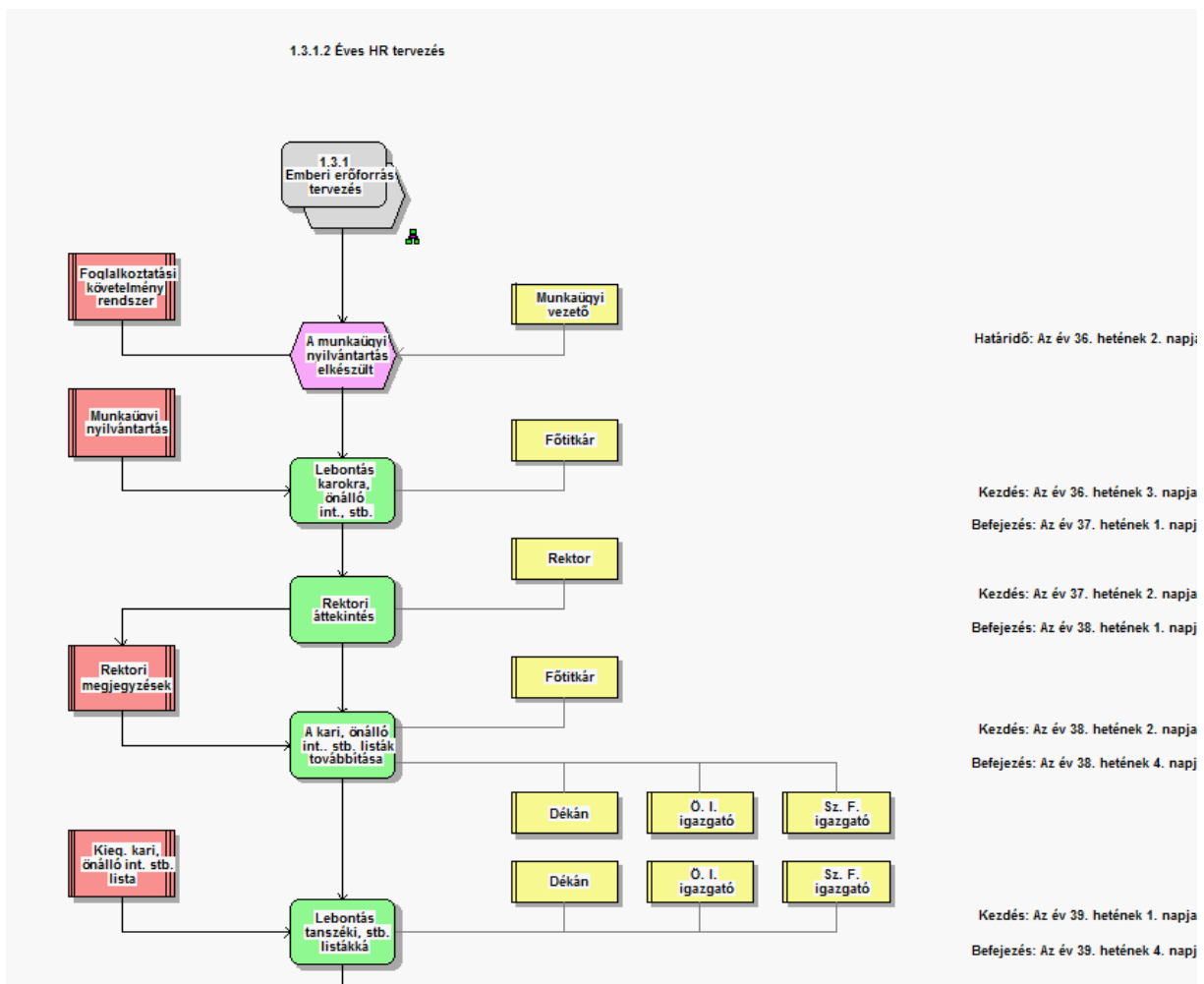
10. ábra: Az emberi erőforrás tervezés részfolyamat alkotó elemei

1.3.1 Emberi erőforrás tervezés

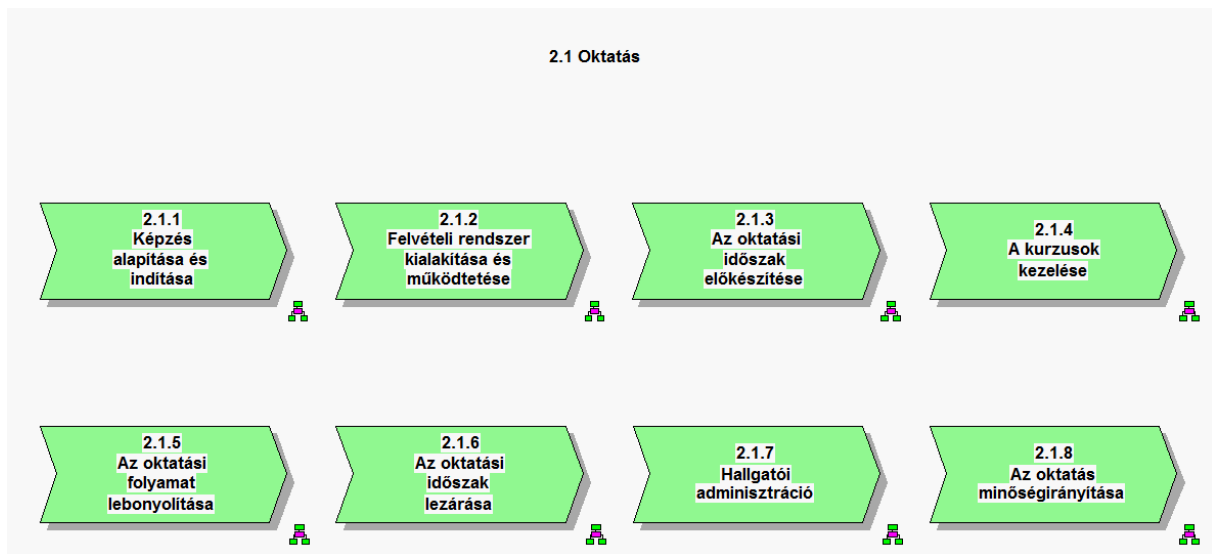
Az éves HR tervezés folyamat mellett ikonra kattintva tudjuk megnézni az éves HR tervezés folyamatábráját.

11. ábra: Az éves HR tervezés folyamatábrájának részlete

Az oktatás folyamatának összetevőit a 12. ábra mutatja.

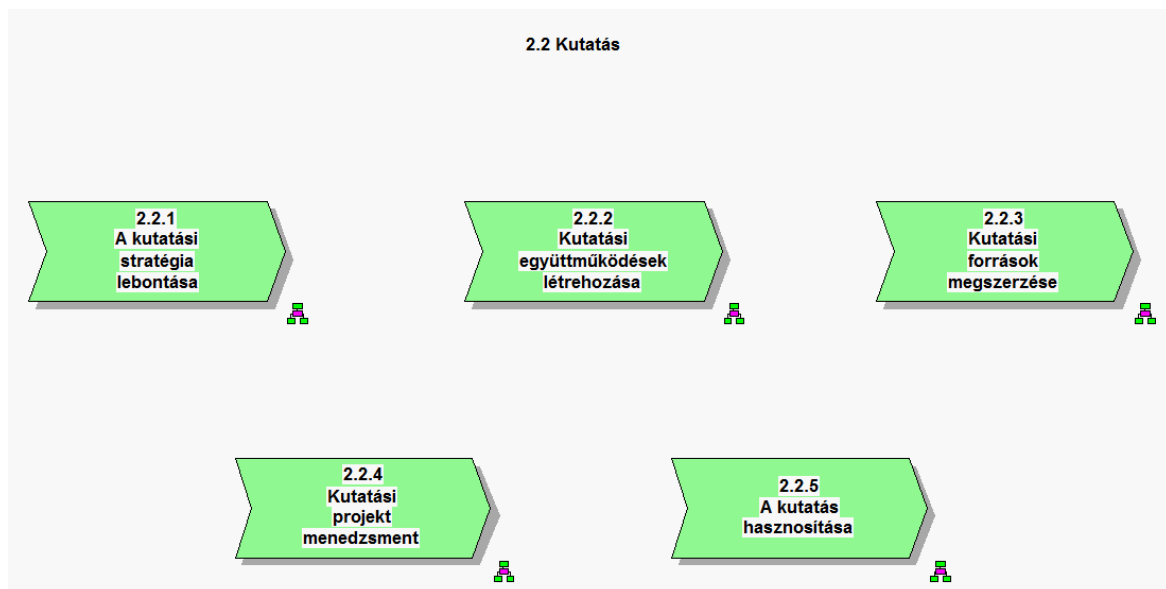
12. ábra: Az oktatás folyamatának összetevői

Ezen belül fontossága miatt a képzés alapítása és indítása részfolyamatot dolgoztuk ki részletesen. Ezt a 14. és a 15. ábra szemlélteti.

A kutatás folyamatának összetevőit a 13. ábra mutatja.

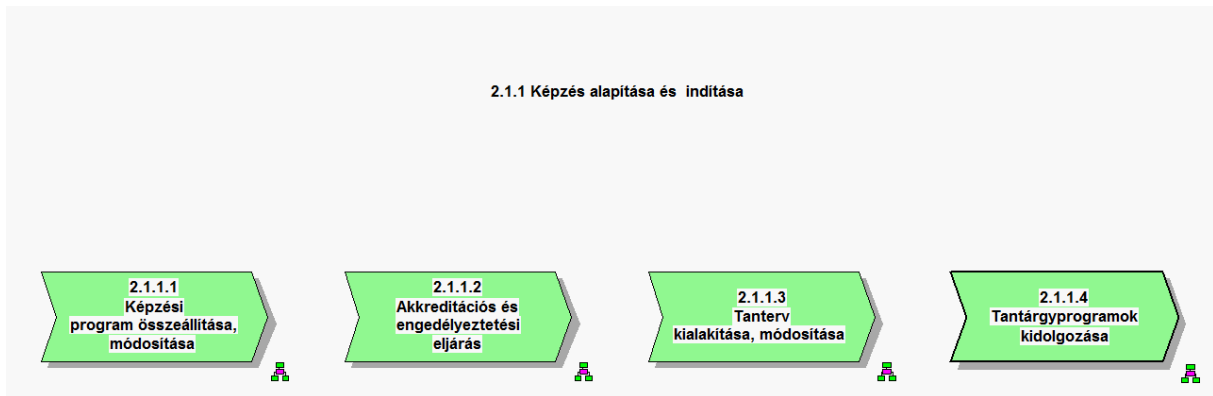
13. ábra: A kutatás folyamatának összetevői

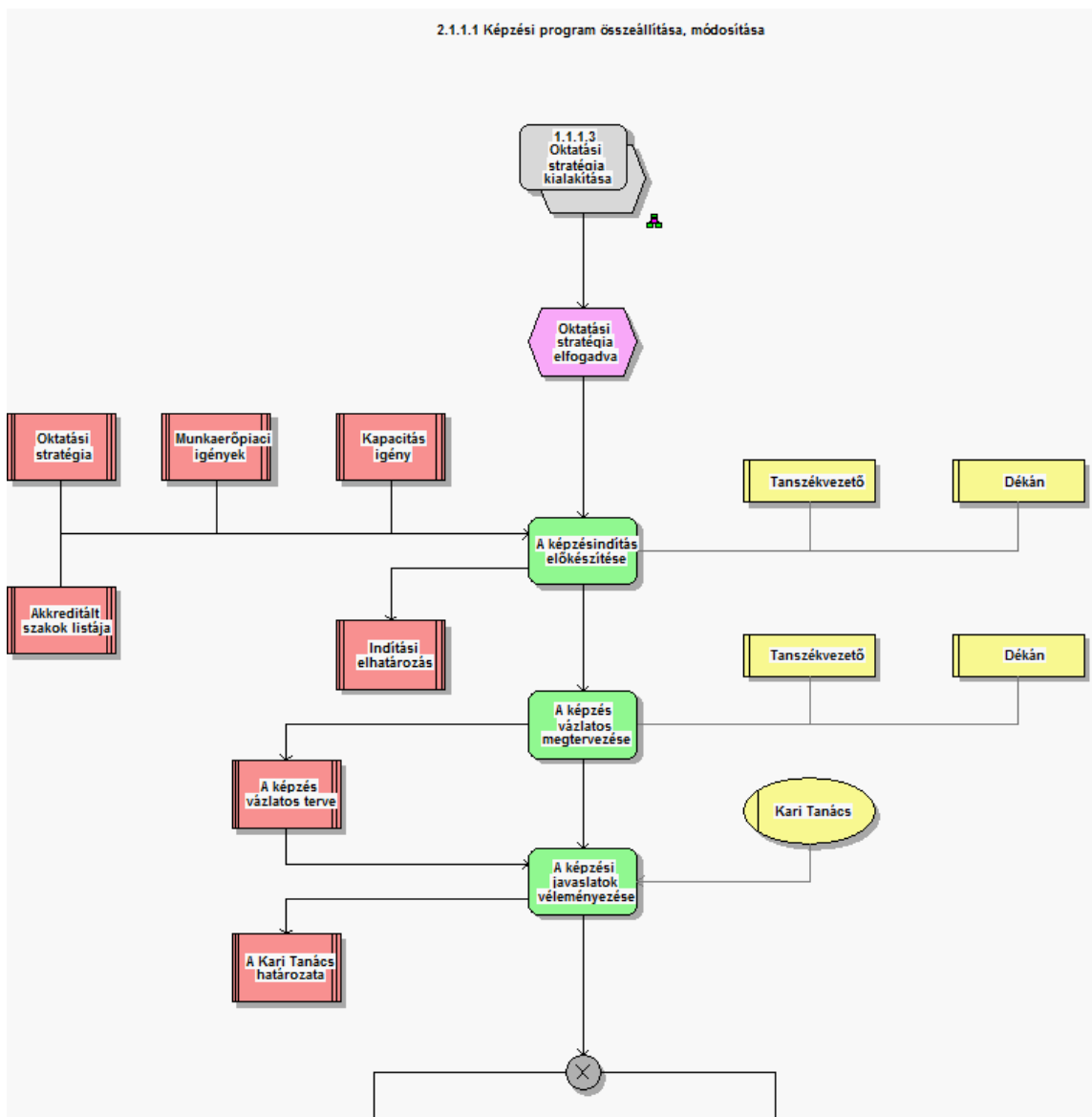
A kutatás folyamatának összetevőit még egy szinttel tovább részleteztük. Ezek lánc diagramjait viszont helyhiány miatt nem közöljük. A kutatás egyik részfolyamatához sem készült folyamatábra.

A szolgáltatás folyamatának hat összetevője, szereplője van: az Egyetemi Könyvtár, az Egyetemi Informatikai és Médiaközpont, az Egyetemi Kollégium, a Testnevelési és Sportközpont, a Karrier Iroda és az Universitas-Győr Alapítvány. Ezek működését nem modelleztük.

14. ábra: Képzés alapítása és indítása

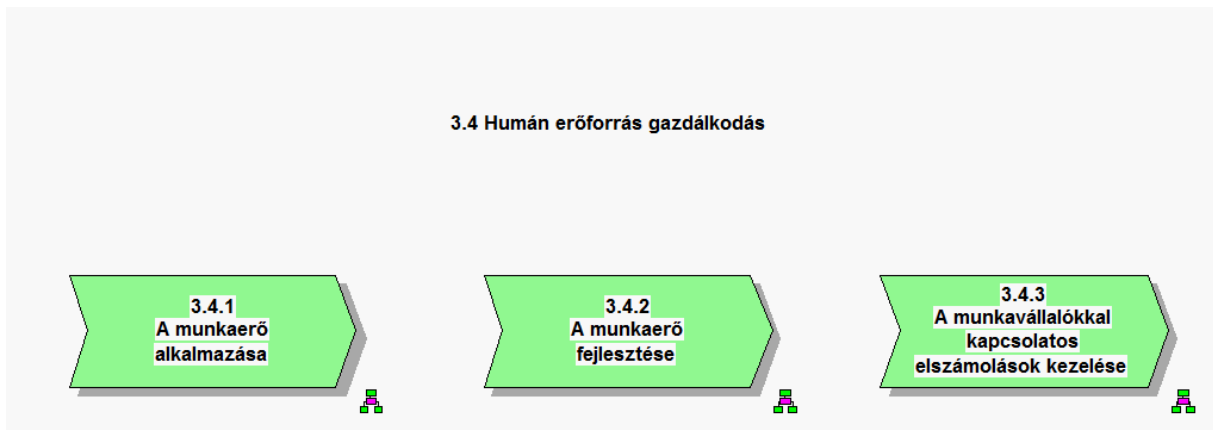
15. ábra: A képzési program összeállítása, módosítása folyamatábrájának részlete

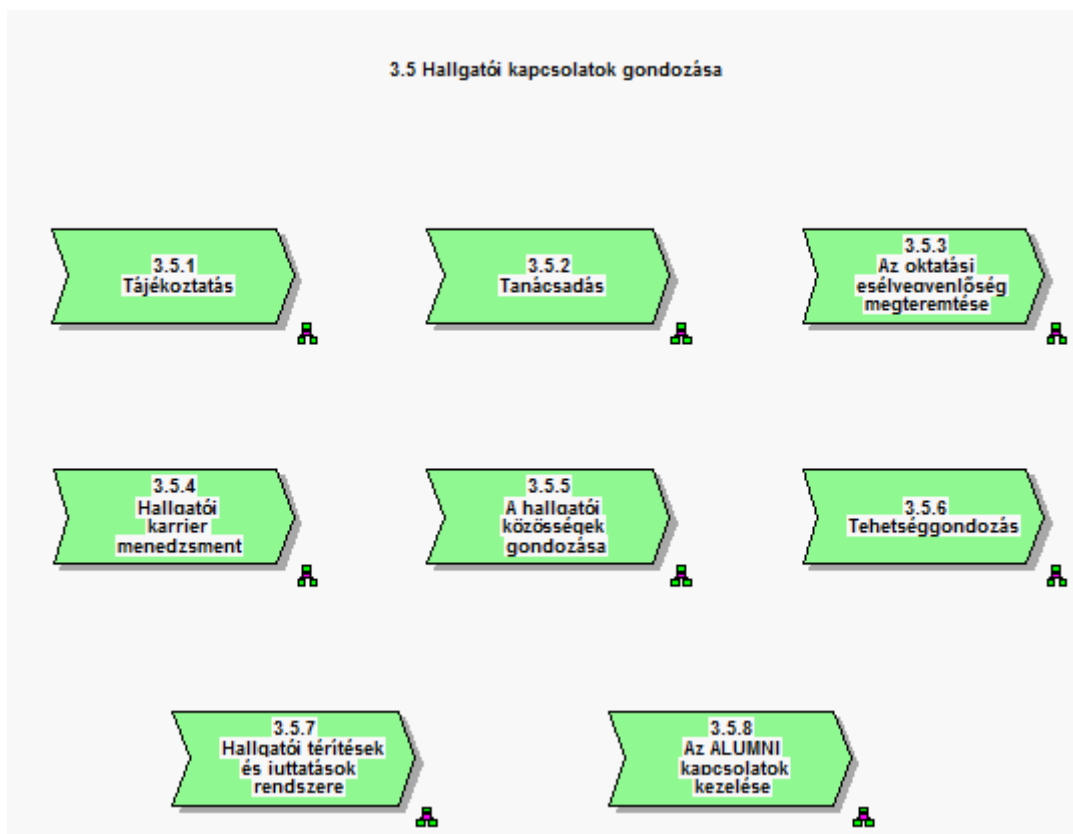
A támogató folyamatok közé az intézményi kommunikáció, a gazdasági adminisztráció, a létesítmény gazdálkodás, a humán erőforrás gazdálkodás, a hallgatói kapcsolatok gondozása, a beszerzés, beruházás és gazdálkodás, és az informatikai szolgáltatások menedzsmentje tartoznak.

A támogató folyamatok közül kettőt emeltünk ki fontosságuk miatt, az egyik a humán erőforrás gazdálkodás (16. ábra), a másik a hallgatói kapcsolatok gondozása (17. ábra). Ezek egyes részfolyamatait is részletesen kidolgoztuk.

16. ábra A humán erőforrás gazdálkodás folyamat összetevői

17. ábra. A hallgatói kapcsolatok gondozása folyamat összetevői

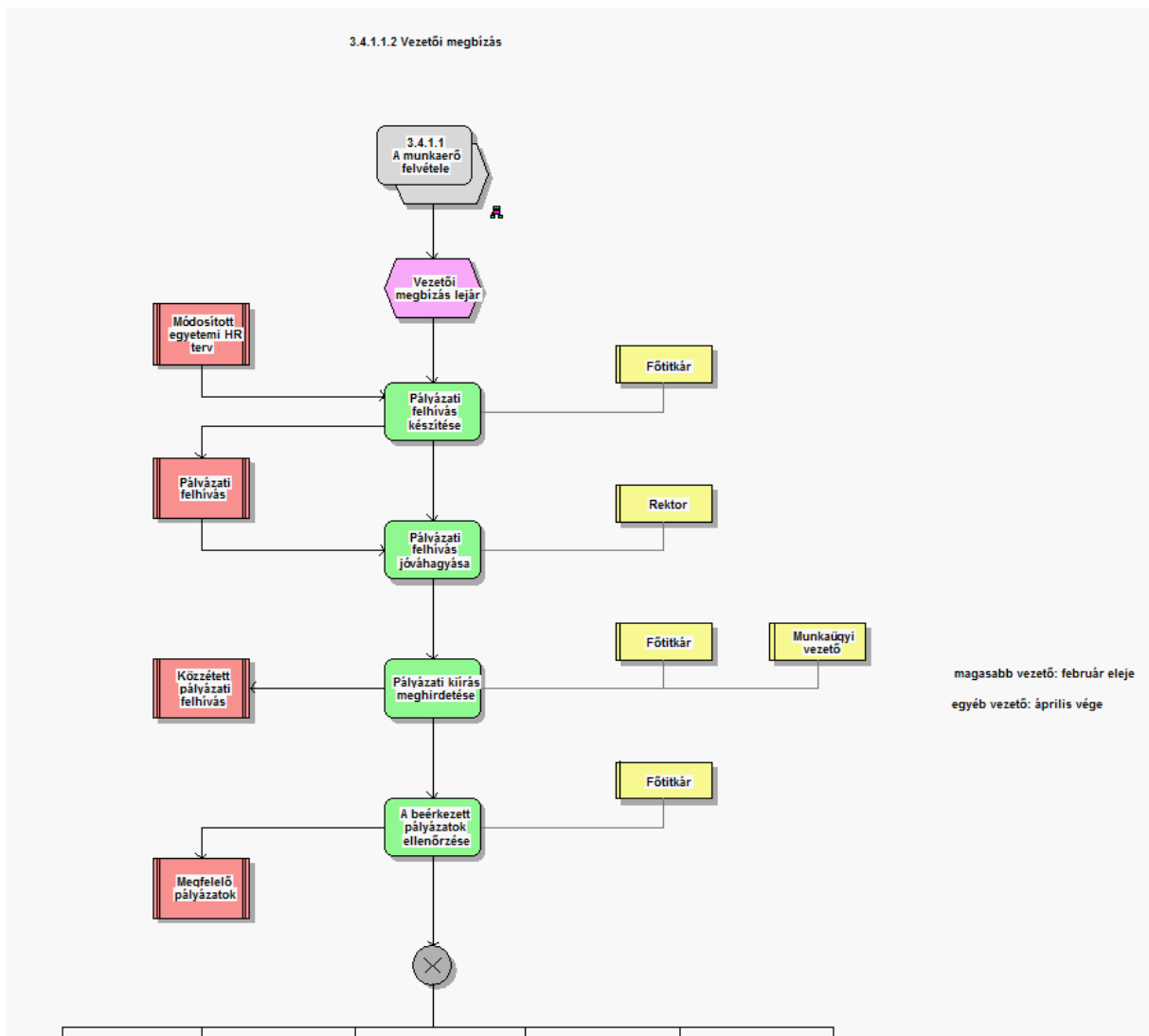
Az egyetem főtitkára és munkaügyi vezetője segítségével részletesen kidolgoztuk a munkaerő alkalmazásával kapcsolatos részfolyamatokat (18. ábra).

18. ábra: A munkaerő alkalmazása folyamat összetevői

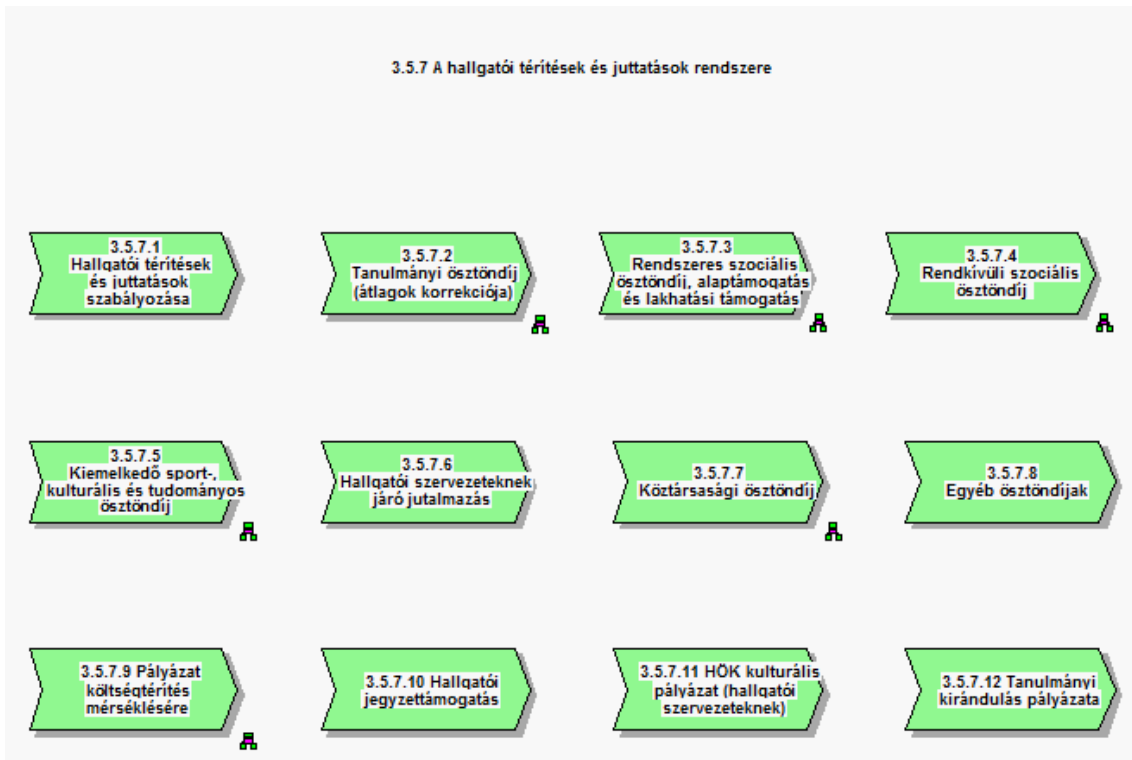
Ezek közül a vezetői megbízás folyamatábrájának részletét mutatjuk be (19. ábra).

19. ábra: A vezetői megbízás folyamatábrájának részlete

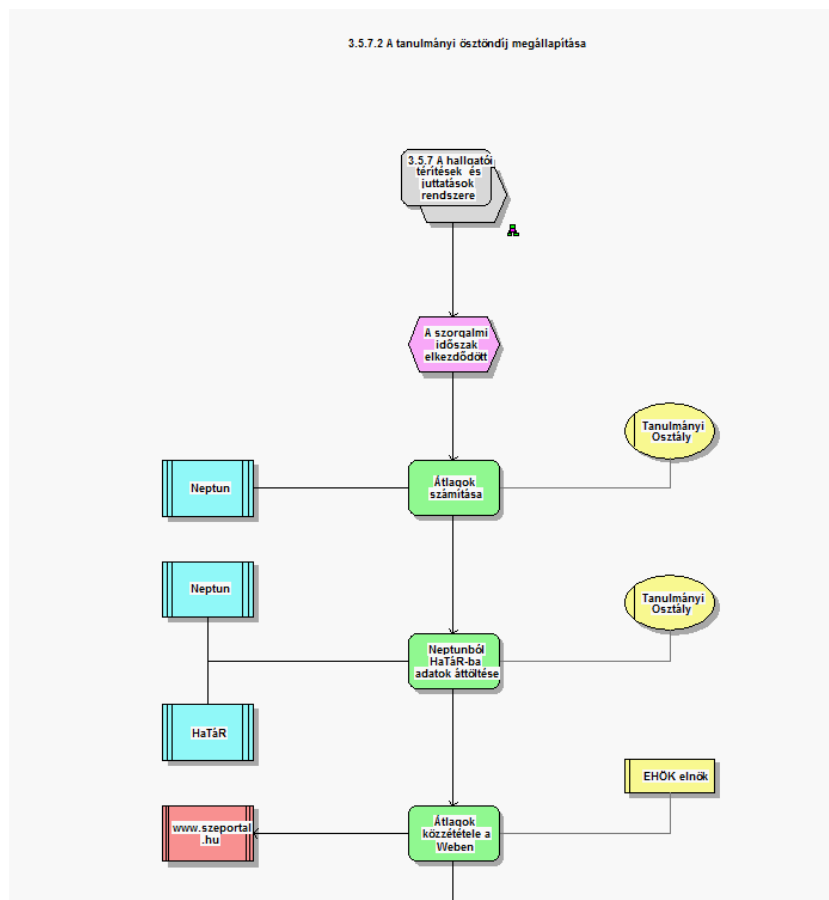

A hallgatói kapcsolatok gondozása folyamatból anyagi vonzatai miatt a hallgatói térítések és juttatások rendszere részfolyamatot emeltük ki részletes kidolgozásra (20. és 21. ábra). A részfolyamat alapos megismerése érdekében többször konzultáltunk az egyetem hallgatói önkormányzatának képviselőivel.

20. ábra: A hallgatói térítések és juttatások rendszere folyamat összetevői

21. ábra: A tanulmányi ösztöndíj megállapítása folyamatábrájának részlete

4. Összefoglalás

A tanulmány az üzleti folyamatok modellezésének egy felsőoktatási alkalmazási lehetőségét mutatja be. A folyamatmodellezés eszköztárát az egyetemi minőségirányítási rendszer kiépítéséhez kívántuk felhasználni. Abból indultunk ki, hogy a minőségi problémákat a rosszul szabályozott folyamatok, vagy a szabályoktól eltérően végzett tevékenység okozza. Ezért legalább a folyamatokat kell pontosan definiálni. A szabályoktól eltérő munkavégzés feltárása a vezetői ellenőrzés feladata.

A folyamatok modellezésére az ARIS BPR módszertant és az ARIS Design Platform szoftvert használtuk fel. A folyamatokat az ARIS Easy Design szoftverrel modelleztük és az ARIS Web Publisher szoftverrel tettük közzé az egyetemi minőségirányítási rendszer honlapján. Az ARIS módszertan szerint a folyamatoknak a zöld nyíllal jelölt értékteremtő lánc diagramok, a folyamatábráknak az eseményvezérelt folyamat lánc diagramok felelnek meg.

A tanulmány a 2006 és 2013 között végzett folyamatmodellező tevékenységet mutatja be. Azokat a területeket modelleztük, amelyek folyamatgazdái fogékonyak voltak és érdeklődést tanúsítottak a fejlesztés iránt. Itt külön is meg kell említenünk dr. Író Béla korábbi főtitkár nevét, aki forrást biztosított az ARIS szoftver beszerzéséhez, és szakmai tanácsaival segítette a Rektori Hivatalhoz tartozó folyamatok modelljeinek elkészítését. Részletesen kidolgoztuk a stratégiai emberi erőforrás menedzsment, az oktatás, a humán erőforrás menedzsment és a hallgatói kapcsolatok gondozása modelleszoportokat. A fejlesztés terveink szerint tovább folytatódik, hiszen a további modellek kidolgozására és a modellek karbantartására egyaránt szükség van.

HIVATKOZÁSOK

1. ESG, URL: http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/06/ESG_3edition-2.pdf (Letöltés ideje:2014.05.18.)
2. MSZ EN ISO 9004:2001, pp. 23.
3. HEFOP FOI modell URL: <<http://informatika.uni-corvinus.hu/hefop>> (Letöltés ideje:2014.05.18.)
4. Kazimierski, T. J.(1995): Statistical Problem Solving in Quality Engineering, Mc-Graw Hill, New York, pp. 12.
5. Minőségirányítás URL: <<http://w3.sze.hu/minosegiranyitas/www/>> (Letöltés ideje:2014.05.21.)

IRODALOM

1. Davis, R., Brabander, E.(2007): ARIS Design Platform, Getting Started with BPM, Springer, London, 2007.
2. Davies, R.(2008): ARIS Design Platform, Advanced Process Modeling and Administration, Springer, London, 2008.
3. Kazimierski, T. J. (1995): Statistical Problem Solving in Quality Engineering. –New York: Mc-Graw Hill, 1995.
4. Kerekes Gábor (szerk.).(2012): Felsőoktatási minőségfejlesztési kézikönyv. –Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, 2012
5. Minőségirányítási rendszerek. Követelmények. MSZ EN ISO 9001:2008
6. Minőségirányítási rendszerek. Útmutató a működés fejlesztéséhez. MSZ EN ISO 9004:2001
7. Minőségirányítási kézikönyv, 1.2 verzió. –Győr: Széchenyi István Egyetem, 2010.
8. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. – Helsinki: European Association for Quality Assurance in Higher Education, 2009.

Szűts Zoltán: Facebook a felsőoktatásban?

szutszoltan@kodolanyi.hu

Kodolányi János Főiskola

KIVONAT

A felsőoktatásról szóló vitákba beépült a felhasználók által létrehozott tartalom és közösségi oldalak kérdésköre. A tanítás-tanulás, illetve digitális pedagógia megkerülhetetlen kérdéseivé vált a megváltozott tanár-tanuló viszony (a mindentudó tanár mellett megjelenik a világhálón kereshető tudás), a hiteles források kérdése, illetve a tudás megszerzésének tértől és időtől függetlenné vált módja. A digitális eszközök és világháló mindennapi életbe való beépülésének – az ubiquitous következményeként radikálisan megváltozott az információszerzés, olvasás, valamint a tanulás mechanizmusa. A felhasználók részéről a jelenben igény mutatkozik az ismeretek azonnali megszerzésére és kommunikációra az oktatókkal. Ezen folyamatok egyik leghatékonyabb nonformális eszközének 2014-ben a legnagyobb közösségi oldal, a Facebook bizonyult. Előadásunkban a jelenséggel kapcsolatos erősségekkel, gyengeségekkel, lehetőségekkel és veszélyekkel foglalkozunk.

ENGLISH ABSTRACT

Debates on higher education nowadays include user-generated content and social networking issues. The teaching-learning and digital education has become an indispensable issue while the teacher-student relationship has changed (in addition to the all-knowing and all-mighty teacher appears the instant knowledge of World Wide Web). Same time the matter of credible sources as well as the acquisition of knowledge independent of space and time is on the display. The incorporation of digital devices and World Wide Web into everyday life - the ubiquitous computing has radically changed the acquisition of information, reading habits, as well as learning mechanism. By the present demand of users for the immediate acquisition of knowledge and communication with the teachers, one of the most effective non-formal means of this process in 2014, the largest social networking site, Facebook has proved to be to most powerful tool. In this presentation we present strengths, weaknesses, opportunities and threats of this phenomenon.

Bevezetés

A XXI. század elején hirtelen felgyorsult az információs technológiai eszközök fejlődése, és jelentősen kibővült alkalmazási területe. Ezzel a fejlődéssel a kommunikációs lehetőségek is megváltoztak, paradigmaváltás szemtanúi lehetünk, ami a mai napig megfigyelhető. Az idő folyamán a számítógépipar, valamint a távközlési és média-technológiák egybeesnek, amelyek erős „kannibalizáló” hatása kihat az élet „minden” területére, többek között megfigyelhető a közoktatásban való megjelenése (Gálik, Urbán. 2008).

Romano Prodi 1999 decemberében meghirdette az „e-Európa – információs társadalmat mindenkiné” programot és ehhez a koncepcióhoz szorosan köthető az e – learning program is. A program fő célja az volt, hogy kialakuljon egy európai információs társadalom, aminek köszönhetően fokozni tudták a gazdasági versenyképességet. A program „Oktatás és képzés 2010” néven, 2000 márciusában került elfogadásra az Európai Tanács Lisszaboni értekezlete által. Célkitűzése, miszerint tíz éven belül az Európai Unió a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb gazdaságával kell, hogy rendelkezzen. Ehhez a programhoz csatlakozott Magyarország, amelyen belül 2002 óta aktívan részt vesz az e – learning munkacsoport tevékenységében. (Kőfalvi 2006) Az Unió által megfogalmazott legfontosabb célkitűzések, amit 2010 – re kellett teljesíteni Magyarországnak, a következők voltak;

- korai iskolaelhagyók arányának csökkentése,
- gyenge olvasási – írási kompetenciával rendelkezők arányának csökkentése,
- az egész életen át tartó tanulásban részt vevők arányának növelése,

- Fontos célkitűzés, hogy az IKT eszközök használata kiterjedjen az oktatás teljes területére, és készségszinten épüljön be a tanítás – tanulás folyamatába

A tanár elsődleges feladata konstruktivista tanulási környezetben a megfelelő tanulási program és a tanulás lehetőségének biztosítása. A primer ismeretek megszerzése immáron nem a tanártól származnak. A diákok legfőbb feladata az ismeretek önálló vagy csoportos megszerzése, amelyhez a tanártól kapják meg a megfelelő mennyiségű információt és segítséget. Sok esetben a tanító „nem felülről irányítja” a folyamatot, hanem belülről segíti a siker elérését. Ezáltal a tanulási folyamat jellege egyfajta teremtő ismeretszerzés, amelyben a diákok önálló „szellemi értékeket” állítanak elő és ebből a folyamatból sajátítják el a tudást. Hátránya, hogy egyáltalán nem vagy csak kismértékben uniformizálható, ezért a folyamat vezérlése és szabályozása sokkal több energiát igényel, mint a tradicionális környezetben. Ezért kis létszámú tanulói közösségekben és jó infrastrukturális viszonyok között lehet hatékony. A konstruktivista környezet fő mediátorai lehetnek IKT – alapú és hagyományos alapú tananyagok egyaránt.

Az online tanulás folyamatának egyik jellegzetessége, hogy az egyéni tanulás helyett a csoportos munkavégzés kerül előtérbe. Jóval intenzívebb, két vagy többoldalú kommunikációt lehet lebonyolítani, aminek következtében az ismeretszerzésben és képességfejlesztésben a kooperatív tanulás és projektalapú feladatmegoldás, és tudáskonstruálás játszhatja a főbb szerepeket. A diák konstruktív viszonyba kerül a tananyaggal, amelynek során egyedi alkotásokat hoz létre (prezentáció, portfólió), egyedi alkalmazásokat használ. Ezen alkotótevékenység révén „partneri viszonyba” kerülhet tanárával, és ennek a tanulói cselekvésformáknak és kommunikációs formáknak változása eredményezi a tanár – diák viszony megváltozását, demokratizálódását. (Kőfalvi 2006)

Hátránya, hogy az online kurzusok döntő többsége olvasási feladatokból, video-előadásokból, házi feladatok megoldásából és tesztek kitöltéséből áll. A leckék ugyanazt a lineáris, 14 – 20 hetes struktúrát követik, mint a hagyományos szemeszterek során, így hát nem meglepő, hogy nem érznek készletet a tanulók, hogy átrágnak magukat a tankönyveken és a kiegészítő tankönyveken. A „mobil szemlélet” ráadásul jóval többet jelent annál, mint hogy okostelefonokon és táblagépeken terjesszük a meg-szokott tartalmakat. Fontos, hogy a mobil oktatási anyagokat a kisebb, a PC-knél szerényebb lehetőségekkel bíró és „személyesebb” eszközök sajátosságainak figyelembe vételével, valamint a „mobilfelhasználók” viselkedésének figyelembevételével tervezzék és szerkesszék meg, illetve állítsák össze az edukáció szakemberei (Dávid 2013).

Facebook az egyetemen

Mindennapi oktatási tapasztalat bizonyítja, hogy a jelenben az egyetemi hallgatók mindennapi életének részévé váltak a közösségi oldalak, kiemelten a Facebook. A Facebook üzenőfala, csevegő rendszere és szolgáltatásai időtől és tértől független hozzáférést biztosítanak számukra az információhoz. Emellett lehetőség van még virtuális csoportok, szempontjainkat figyelembe véve – tanulói csoportok létrehozására. Jellemző módon ilyen csoportok valamennyi egyetemeken létrejöttek, ahol oktatók részvételével vagy kihagyásával a tanulással, teljesítéssel és szakirodalommal kapcsolatos kérdéseket vitatnak meg a hallgatók. A tanárok nélküli csoportokban a hangsúly sokkal inkább a kommunikáción van, jellemzően viták alakulnak ki, és gyakran – éppen a felügyelet hiányában – a tárgyi tévedések megerősödnek. Azon csoportok, melyekben jelen vannak a hallgatók összességében kisebb kommunikációs aktivitás folytatnak, gyengébb a hallgatók közti együttműködés. Itt kevesebb a kérdés, mivel – ahogy az oktatás tárgyi környezetében is – a hallgatók egy rész fél attól, tájékozatlannak tűnjen. Ezen csoportban a kommunikációs jellegzetes módon nem a many-to-many verziója, hanem sokkal inkább a hagyományos tömegkommunikációra is jellemző on-to-many módon történik.

A Facebook korában az élethosszig tartó tanulás (lifelong learning) fogalma eltér a folyamatos tanulás 1970-es évekbeli szűk értelmezéstől [1]. Az információs társadalom viszonyai közepette a tudás jellege megváltozik: gyakorlatiassá, multimedialissá és transzdiszciplinárisá lesz. Megváltoznak ugyanakkor a tudás megszerzésének jellemző min-tázatai is: uralkodóvá válik az egész életen át tartó tanulás, ismét elhalványul a gyermek és a felnőtt közti éles – merőben újkori – fogalmi megkülönböztetés, a formális iskolai intézmé-nyeket pedig egyre inkább fölvaltják a nyitott művelődés virtuális környezetei (Benedek, 2008).

A minket körülvevő információ mennyiségének robbanásszerű növekedése gyökeresen meg-változtatja a tanári szerepeket. A tanárok tehát nem információ forrásként funkcionálnak, ha-nem módszertani segítséget hívatottak biztosítani a tanulóknak, és mintegy moderátori funk-ciót töltenek be.

Az új paradigma - digitális írástudás és life long learning

A 21. századi technológiák természetéről szóló beszédben gyakran szerepel az állítás, misze-rint a mindenhol jelenlévő digitális eszközök korában élünk. Így tehát átalakul annak a módja is, amiből és ahogy tanulunk. A számítástechnika és a digitális eszközök oly módon épültek be a hétköznapi folyamatainkba, hogy már észrevétlenek maradnak. Úgy használjuk őket, hogy nem tanúsítunk nekik jelentőséget, mivel egy automatizált folyamat részévé váltak.

Korunk hálózati környezetében, így az oktatási folyamat keretén belül is a felhasználó tartalom fogyasztóból tartalom létrehozó válik. Ennek a technikai környezetét a mai internetes szolgáltatások többségét jelentő közösségi média és Web 2.0-ás szolgáltatások biztosítják. A jelenben legnépszerűbb közösségi oldalak a legszélesebb skálán terjedő üzenetátadást és mé-diamegosztást biztosító Facebook, a képmegosztást albumok és témák formájában a közösség építőkövévé tévő Pinterest, a képek mobilkészülékekről történő feltöltését és effektusokkal ellátá-sát sikerre vivő Instagram, a csevegés és annak digitális nyomainak eltüntetését ígérő Snapchat, illetve az üzleti kommunikációt szolgáló LinkedIn. Ha tudás megosztásának céljá-ból létrehozott online közösségekkel és szolgáltatásokkal folytatjuk a sort, akkor elmondhat-juk, hogy a Wikipedia, a Khan Akadémia, egyes tematikus blogok, illetve a YouTube oktatási csatornái jelentősen kikezdték az információ szerzés és tanulás korábbi paradigmáját. Az olyan felhő alapú tárhelyek és dokumentumszerkesztők mint a Google Drive, Keep, a Dropbox vagy éppen az Office 360 pedig lehetővé teszik egyazon tanulási környezet haszná-latát tértől és időtől függetlenül. Mindenekelőtt tehát meg kell értenünk a közösségi média funkcióit, használatának korlátjait, a felhasználói igényeket, az adaptálási lehetőségeket, mie-lőtt a közösségimédia-alkalmazásokat is magukba foglaló új módszertani kultúrát honosítunk meg a formális oktatás színterein (Molnár, 2012, p. 62).

A tanárok feladata ma, hogy olyan tanulókat neveljenek ki, akik az élethosszig tartó tanulás – life long learning rendszerben maradnak. Ma ennek a tanulási formának számos megvalósulá-sa van, legdinamikusabb fejlődő irányzata a digitális technológiához, Web 2.0-ás környezet-hez és közösségi oldalakhoz köthető. Ahogy a Facebook kommunikációs csatornaként és mé-dia felületként ismert, úgy használható információ és tudásszerzésre is, hiszen a tudás meg-szerzésének módja is jelentős változásokon ment keresztül. Az oktatási intézmények saját felzárkózási kísérleteket tesznek az ismeretszerzés felgyorsult tempójához és széles regiszte-réhez. Kijelenthetjük tehát, hogy az egyetemi oktatók szakmai és oktatási képességei mellé viszont új, a munkaerőpiacon ma már nélkülözhetetlen készségek, az úgynevezett kulcsképes-ségek társulnak. Ezek olyan általános, a szakmai ismeretektől független képességek, melyek minden munkakör betöltését megkönnyíthetik számunkra [2].

A közösségi média eszközök bevezetéséről szóló diskurzusban rá kell térnünk a felsőoktatás-ban résztvevők előzetes ismereteire is. Arra, hogy az informatikát hatékonyan bevezessék a

magyar oktatásba, már évtizedekkel ezelőtt történtek kísérletek, változó sikerrel. Mégis, mint ha mindig elkülönült volna az a digitális írástudás, melyet a tanulók az órán sajátítottak el, és melyet a mindennapokban használtak. Amíg korábban a szöveges fájlban történő HTML programozással nem lehetett népszerűvé tenni az informatikát a tanulók körében, addig ma ugyanazok örömmel szerkesztettek blogot a levelezős képzésen. A gyakorlatban ugyanazt csinálták, mint a HTML programozás során, de a blogok automatizált varázslói megkímélték őket a programozás időigényes folyamatától, így a tartalomra és a közösségépítésre koncentrárlhattak.

Ennek egyik oka, hogy a közösségi média a korábban szerkesztő központú rendszerrel szemben egy új tartalom előállítási módot biztosít. A hangsúly a közzétételről a megosztásra, a passzív jelenléttől a részvétel, hozzászólás, kommentelés felé tolódott. Közismert, hogy a szolgáltató blogok, wikik, közösségi oldalak esetében csupán keretet biztosít, és azt a felhasználók töltik meg tartalommal. Akkor is, ha a felhasználók többsége nem hoz létre tartalmat, nagyságrendekkel többen vállnak szerzővé, szereplővé, mint az újságok vagy a televízió korában. Ehhez nincs szükség jelentős tanult technikai ismeretekre. A közösségi média minimális kompetenciát és technikai hozzáértést vár el tőlünk, és a tartalomlétrehozásban egész nagy közösség vehet részt. Bárki számára lehetőség nyílt a médireprezentációra és az önreklámra a YouTube-on. Elmosódnak az én és ami, a tanár és a diák, az otthon, az iskola és a munkahely közti határok.

Ollé János a tanulási környezetekről való értekezés során különválasztja az intézményi és atipikus – online formákat, az MLS, Web 2.0 és közösségi média környezetét. Az LMS-szel kezdve a sort kiemeli, hogy a távoktatás az előnyei mellett gyakran személytelen, nem motívál. Ollé egy új jelenséget emel ki. A közösség és Web 2.0 összekapcsolódásával létrejön az új típusú tanulást biztosító konnektivizmus. A Web 2.0 rendszerében számtalan a bizonytalan hivatkozás, nem mindig egyértelmű, kinek a birtokában van a tartalom, s korlátlan tárhely egyszerre előny és hátrány, hiszen az archiválás mellett eltűnik a szelekció igénye. Ollé szerint a közösségi oldalak skálafüggetlen, szerepgyilkos hálózatokként értelmezendők. Mindenki iskolája iskola nélkül, az elmagányosító internet ellenreakciója (Ollé, 2010). Reális félelmekkel állunk szemben. Különösen a felnőttképzés keretében merül fel a probléma, hogy kontakt tevékenység nélkül hatékony-e a tanulás, hiszen az oktatók elveszítik az irányítást a tanulási folyamat felett.

Facebook az egyetemen

A jelenleg világszerte legnépszerűbb közösségi oldal, a Facebook intézmények és képzések széles skáláján válik tanulási környezetté úgy, hogy még nem áll rendelkezésre elegendő adat, hogy milyen egységes stratégiával és módszerekkel válhat hatékonyra tanulási környezetté ez a közösségi médium. Az egyéni és intézményi profilok létrehozása, regisztrálása mellett a Facebook alkalmas csoportok létrehozására, fájlok küldésére és megosztására, illetve kommentelésre.

A National School Boards Association 2010-es jelentése szerint a közösségi oldalakat használó tanulók 60 százaléka a Facebook és Google+ szolgáltatásait tanulmányokkal kapcsolatos témák megvitatására is használja, míg 50 százalékuk kifejezetten a beadandó feladatokról történő vitákba kapcsolódik be. Online tanulói csoportokat hoznak létre, melyekben a tanórakon készített jegyzeteket osztják meg. Új magyar kutatásokra is lenne szükség, melyek feltárják a felnőttek csoportos tanulási attitűdjeit, preferenciáit.

A Facebookon történő tanár-diák kommunikáció a felnőttoktatásban is új típusú kérdéseket vet fel. A hagyományos tanulási modellek pajzsán az első lyukat az e-mail ütötte, mely a hallgatók részére a tanárok folyamatos elérhetőségét feltételezte. A korábban néhány napos levél fordulta órákra változik. A Facebook megjelenésével a tanáraik, akik általában regisztrált felhasználói a közösségi oldalnak mindenkor elérhetővé váltak a hallgatók számára. Egyik álta-

lános kérdésünk a hallgatóink felé az volt, hogy kezdeményeznének-e oktatójukkal csevegést a Facebookon éjszakai órákban, akkor, ha látják, hogy az elérhető. Szinte mindenki azt válaszolta, hogy igen. És bekopognának-e hozzá, ha látják, hogy éjjel után is ég nála a villany? Természetesen nem, válaszolták. De nem azonos módon lépünk be a magánszférájába, ha online bekopogunk hozzá, mint a valódi térben, kérdezem ezután, elindítva ezzel egy izgalmas párbeszédet. Megint csak elmosódik a határ a magán és iskolai szféra között. Az új technológiák új kommunikációs formákat és tanulási környezetet hoznak létre.

Talán vitán felüli az, hogy ahhoz, hogy fenntarthatassuk a figyelmet és érdeklődést, oda kell vinni a tananyagot, ahol a tanulók vannak. Közösségi tanulási modell alakult ki. Az intézmények és tanszékek saját Facebook oldalt hoznak létre, és ezek segítségével kommunikálnak a hallgatókkal. Egye szemináriumokhoz és előadásokhoz csoportokat indítanak, ahol az aktuális tananyag mellett megosztják a témával kapcsolatos legújabb híreket. Így a hallgatók üzenőfalán a személyes hírek, az én üzenetei mellett egyszerre jelennek meg a tanulmányokkal, tanulással kapcsolatosak is. További felmérések tárgya lehet, hogy a felnőttképzésben résztvevők mennyiben fogadják el a tanáraiknak a jelenlétét a közösségi médiában.

SWOT analízis

Erősségek

Az Facebook egyetemi oktatásba való bevonásának egyik legfőbb erőssége, hogy olyan környezet válik oktatási környezetté és információforrássá, melyben otthonosan és sokat mozognak a hallgatók.

Használata intuitív, a mindennapi kommunikáció és médiafogyasztás során elsajátítható, és az oktatási anyagok befogadása, a tanulás folyamata sem kíván további bonyolult elsajátítást.

Használható multimediális és kommunikációs felületként, vagyis a médiakonvergenciának köszönve egy digitális csatornán érkezik a hallgatóhoz a szöveg, kép, hang és videó. A Facebook alkalmas más videómegosztókon elérhető tartalmak belinkelésére, lehetőség van az adott videó után kibontakozó vitára.

Nincs intézményi költsége. A jelenlegi működési keretek között az intézmények szoftverre szánt költsége alacsony. A Facebook jelenleg díjmentesen biztosítja intézmények számára hivatalos oldalak létrehozását és az ott zajló teljes kommunikációhoz díjmentesen biztosítja mint a szoftveres, mint a felhő alapú hardveres támogatást.

Korlátlan tárhely áll valamennyi résztvevő rendelkezésére. Ezt biztosítja a lehetősége, hogy minden visszakereshetővé válik.

További előnye a rendszernek, hogy mobil eszközökön is elérhető, illetve mobil eszközökre kifejezetten optimalizált felülete van, melyek a teljes verzió elérhető szolgáltatások nagy része fut. Valamennyi domináns mobilplatformon (Android, iOS, Windows) elérhető.

És végül, mivel atipikus tanulási forma, könnyebben válik népszerűvé, kisebb ellenállásba ütközik a hallgatók részéről a használata, mivel nem egy kizárólag tanulási felület használatára „kényszerítik”.

Gyengeségek

A Facebook egyetemi oktatásba való bevonásának egyik legnagyobb gyengesége, hogy számos jogosultságot, személyes adatot és szellemi tulajdonnal kapcsolatos szabályozást kell figyelembe venni használata során.

Bizonyos mértékű informatikai ismeretet feltételez, szemben a nyomtatott könyvek használatával. Ebben az esetben jelentősége van a digitális szakadéknak. Egyelőre a lakosság egy jelentős része kimarad a digitális forradalom okozta változásokból, a használók és nem használók között, így digitális szakadék alakult ki. A digitális szakadék plasztikus fogalom, ami arra utal, hogy egy közösség kettéválását eredményezheti, de a legfőbb problémát nem a kettéválás, hanem a két csoport közötti távolodás jelenti. További meghatározó tényező, hogy a kö-

zösség tagjai milyen mértékben élnek az információs kor lehetőségeivel, milyen szintű a digitális írástudásuk, a motivációjuk. Esetünkben motivációra van szükség, hogy elsajátítsák a Facebook használatát, és a tanulás, tudás megszerzése az oktatásban szerzett tapasztalataink szerint nem elegendő motivátor.

A Facebook felületén számtalan a bizonytalan hivatkozás, hiszen nem tradicionális szerkesztői környezetben jött létre a tartalma. Hasonlóképpen nem mindig egyértelmű, kinek a birtokában van a tartalom, alapesetben minden feltöltött információ az oldal birtokáival kerül, így a speciálisan, intézményi költséggel létrehozott tananyagok is.

A korlátlan tárhely egyszerre azt is jelenti, hogy a felhasználók nem szelektálnak az anyagok feltöltése során, ami túlbeszédhez, nehéz átláthatósághoz vezet.

Lehetőségek

A Facebook egyetemi oktatásba való bevonásának egyik legnagyobb lehetősége, hogy az oktatók, de a hallgatók is saját arculatukra formálhatják a kurzusokat.

Az oldal tértől és időtől független tanulást biztosít. Senki sem késik el fizikai értelemben az órákról, egyszerre lehet oktatni 10 vagy 10 ezer résztvevőt, úgy, hogy az interaktivitásnak köszönve mindenki részvevővé válhat, kommenteléssel pedig azonnal hozzá lehet szólni a témához. A videók alatti kommentekben kibontakozó viták pedig gyakran hasonló intenzitásúak, mint az egyetemi szemináriumokon zajlók.

Lehetőség van facebookos alkalmazások és tesztek készítése tanulási célra. A folyamatot varázslók segítik.

Veszélyek

A Facebook egyetemi oktatásba való bevonásának egyik legnagyobb lehetősége, hogy a Facebook környezetét is meghatározó hipertext gyakran nem vesz tudomást a szerzőség fogalmáról, és forrásmegjelölés nélkül vesz át szövegeket, plagizálja vagy remixeli őket.

A csupán virtuális környezet, a fizikailag valahová tartozás hiánya jelentősen elmagányosítja a hallgatókat, így azon nem képesek megfigyelni, hol tartanak társaik a tanulás folyamatában, így csökken a motivációjuk.

A facebookos tanulási felület csökkenti a tanárral való konzultáció és interakció fontosságát. Hamis profilok esetén nem lehet tudni, valójában kivel kommunikálnak az oktatók, a kurzus elvégző felhasználó azonos-e a beiratkozott hallgatóval. Ennél kiküszöbölésére további technikai feltételekre van szükség, például webkamerára, vagy a nagyobb biztonság érdekében ujjlenyomat leolvasóra.

A Facebookon számtalan olyan tartalom és alkalmazás van, mely eltereli a figyelmet, megosztja az érdeklődést, az operációs rendszerek multitaskolási lehetősége ezt tovább erősíti.

Összegzés

A Facebook felsőoktatásba való beépítésének egyik tanulsága, hogy jelen felnőttképzésében résztvevő tanárainak folyamatosan alkalmazkodniuk kell az új digitális technológiákhoz. A felnőttoktatásban résztvevő felhasználók részéről ma igény mutatkozik az ismeretek gyors megszerzésére, aminek a közösségi oldalak és Web 2.0-ás szolgáltatások lehetnek a megfelelő forrásai. Mindeközben azonban figyelembe kell venni a tanulmányunkban bemutatott előnyöket és lehetséges veszélyforrásokat is, melyek egy részét SWOT analízisünkben szerettünk volna bemutatni.

A legfontosabb tényező, ami hátráltatja az IKT eszközök elterjedését és térnyerését, az elsősorban az anyagi források hiányában mérhető. Arra lehet következtetni, hogy az infrastrukturális beruházásokat elsősorban a szűkös anyagi büdzséből képtelenség finanszírozni. Ahelyett, hogy új és korszerű eszközök kerüljenek beszerzésre, lehetőség lehet a felhő alapú, ingyenes

szolgáltatások beépítése a felsőoktatásba. A folyamat egyik alappillére a Facebook integrálása lehet.

A Facebook felsőoktatásban történő felhasználása még viszonylag új keletű, szükség lenne azonban összefogni a jó magyar gyakorlatokat és ezek alapján egy országos felhasználási stratégiát, keretet kialakítani, hogy elkerüljük a párhuzamos fejlesztéseket és kihasználjuk az elért eredményeket. Általános tapasztalat, hogy az oktatók saját erőből, intuitív módon próbálják meg a közösségi oldalt integrálni a felsőoktatásba, és talán várható, hogy a Facebookon megjelenik egy oktatási platform. is.

HIVATKOZÁS

1. Mészáros Attila (2005): Az ifjúság, mint a felnőttképzés alanya In: Szretykó György (szerk.) Az ifjúság helyzete és jövőképe: Adalékok az ifjúság szociológiai elemzéséhez. –Pécs: Comenius Kiadó, pp. 98-114.
2. Mészáros Attila (2013): Humánerőforrás-fejlesztés lehetőségei a felsőoktatásban két kutatás alapján In: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar szerk.: Felelős társadalom fenntartható gazdaság. –Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, pp. 34-47.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Benedek A. (szerk.): Digitális pedagógia. Tanulás IKT környezetben. -Budapest: Typotex Kiadó.
2. Burstein, D.(2013): Fast Future: How the Millennial Generation is Shaping Our World. - Boston: Beacon Press.
3. Dávid I.(2013): E – learning, Online oktatás a mobileszközök korszakában. In: PC WORLD Magazin. 22. (10). pp. 82 – 83.
4. Gershuny, J.(2003): Web Use and Net Nerds: A Neofunctionalist Analysis of the Impact of Information Technology at Home. In: Social Forces, 82, pp. 141-168.
5. Hewitt, A., Forte, A.(2006): Crossing boundaries: Identity management and student/faculty relationships on the Facebook. Poster presented at the ACM Special Interest Group on Computer-Supported Cooperative Work, Banff, Canada. URL: <<http://www.cc.gatech.edu/~aforte/HewittForteCSCWPoster2006.pdf>> (Letöltés ideje: 2014.03.24.)
6. Kőfalvi T.(2006): E–tanítás. Információs és kommunikációs technológiák felhasználása az oktatásban. -Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó
7. Gálik M., Urbán Á.(2008): Bevezetés a médiagazdaságtanba. –Budapest: Aula kiadó
8. Lievrouw, L.(2001): New Media and the Pluralisation of Life-worlds. In: New Media and Society 1 évf. 3 sz. pp. 7-28.
9. Molnár Gy.(2012): A technológia és hálózatalapú alapú tanulási formák és attitűdök az információs társadalomban, különös tekintettel a felsőoktatás bázisára. In: Információs társadalom 3 évf. 12 sz. pp. 61-76.
10. Ollé J.(2010): Online tanulási környezet. XI. e-Learning Fórum. 2010. november 16. SZÁMALK, Budapest.
11. National School Boards Association.(2007): Creating and Connecting-Research and Guidelines on Online Social-and Educational-Networking URL: <http://www.nsba.org/> (Letöltés ideje: 2014.03.24.)
12. Shah, D., Kwak, N., Holbert, L.(2001): Connecting and Disconnecting with Civic Life: Patterns of Internet Use and the Production of Social Capital. In: Political Communication (2) 18, pp. 141-152.
13. Szűts Z.(2013): A világháló metaforái. Bevezetés az új média művészetébe.-Budapest: Osiris Kiadó.
14. Szűts Z.(2014): Facebook az Egyetemen. In: IPM, 2. évf. 14. sz. pp. 68-72.
15. Teclhaimanot, B., Hickman, T.(2011): Student-Teacher Interaction on Facebook: What Students Find Appropriate. In: TechTrends, (3) 55, pp. 19-30.

16. Tsai, C-H., Guo, S-J.(2012): Towards an Effective Online Collaborative Learning Environment: A Case Study on Traditional Classroom Instruction. In: The International Journal of Technology, Knowledge and Society (5) 7 pp. 1-16.
17. Van Vooren, C., Bess, C. (2013). Teacher Tweets Improve Achievement for Eighth Grade Science Students. Systemics, cybernetics and informatics. (1)11, 33-36.
18. Szűts Zoltán(1976) a KJF Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékének főiskolai tanára, PhD értekezését a hipertextből írta az ELTE-n. Rendszeresen publikál az új média, az online közösségek és az internetes kommunikáció témájában. 2004 és 2007 között a szöuli Hankuk University of Foreign Studies vendégtanára. Kutatási területe az online kommunikáció, hipertext és online közösségek. Legutóbbi kötete, A világháló metaforái (Osiris, 2013). A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport és a Visual Learning Lab tagja.

Tóbiás László: Értelmiségnevelés – nem hozott anyagból

tlaszlo@sze.hu

Széchenyi István Egyetem

Petz Lajos Egészségtudományi és Szociális Képzési Intézet Szociális tanulmányok tanszék

KIVONAT

A szerző – szociális munkás és ifjúságsegítő szakos hallgatók képzése mellett – tíz éve vezeti a Széchenyi Egyetemen szabadon választható önkéntes segítő gyakorlatot, melynek célja tapasztalati tanulási lehetőséget biztosítani segítségre szoruló társadalmi csoportokról és segítségükről, továbbá érzékenyíteni a cselekvő társadalmi felelősség felvállalására. A pedagógus végzettséggel is rendelkező szerző tanári esszé műfajában igyekszik értelmezni az értelmiségnevelés néhány kérdését. Írása aktualitását kiemeli, hogy míg eddig társadalmi tapasztalatok és ismeretek nélkül érkeztek a hallgatók a közoktatásból az egyetemekre, addig 2016-tól már csak közösségi szolgálat teljesítése után érettségizhetnek a diákok. Ennek hatásait még nem láthatjuk tisztán, de biztos, hogy más tapasztalatokat hoznak a 2016 után érkező diákok, mint elődeik, így az ő képzésük új szükségleteket és lehetőségeket fog az egyetemek elé állítani az értelmiségnevelés területén. A szerző úgy látja, mind az egyes hallgatók mind az saját társadalmi felelősségvállalásuk tekintetében szerencsés, ha az egyetemek stratégiai választ adnak a kihívásokra.

ENGLISH ABSTRACT

The author of this paper teaches social workers and youth workers at the Széchenyi University, and leads a Practicum in Volunteer Service as an elective course offered to all students of the University since 2003. The practicum provides students with first hand experience in social care and with opportunities for learning on social groups in need of help; it aims to improve students' social responsibility. The author as a teacher interprets some aspects of the intellectual education. The up-to-dateness of the essay gives the fact that until now the students arrived from the secondary schools to the universities without social experiences and knowledge, but from 2016 onwards students can take the matura exam only after completion of 50-hours community service. We can not clearly see the effects of this change, but certainly the students arriving after 2016 will bring different experiences than their predecessors, so their training will present new needs and opportunities to the universities in the field of intellectual education. The author considers that if the universities give strategic response the this new challenge, that could improve the social responsibility both of the students and of the institutions.

Kulcsszavak: társadalmi felelősségvállalás, értelmiségnevelés

Keywords: social responsibility, intellectual education

1. Műfaj és módszertan

Újra és újra visszatérő kérdések következnek abból, hogy az egyetemi oktatói munkakörök betöltéséhez nem kell pedagógiai végzettséggel rendelkezni, sőt, nincs is olyan képzés, ami erre a pedagógiai munkára készítene fel. Az egyetemi oktatás éppen úgy szakmai kihívások, dilemmák elé állítja művelőit, mint bármely más szakma. Az egyes szakmák kultúrája, hagyománya, minőségbiztosítási rendszere azonban nagyon különbözően reagál a kihívásokra: kezdve onnan, hogy ezekkel magukra hagyják a munkavállalókat, odáig, hogy kötelező rendszeres szupervízió, csoportos problémaelemzés és képzés segíti a munkatársakat. A szakmai szttenderdek országonként is különbözőek, hogy saját szakmánkból hozunk példát: a szociális szolgáltatásokban a szupervízió Ausztriában természetes és általános támogatása a szakembereknek, Magyarországon ilyen háttérszolgáltatások csak pályázati forrásból léteznek, rövidebb-hosszabb, de véges időszakban és nem mindenütt. Az oktatók szakmai támogatása mind

a közoktatásban, mind a felsőoktatásban megoldatlan Magyarországon – a minőségbiztosításhoz elengedhetetlen ellenőrzése is, de ezzel ebben az írásban nem foglalkozunk. A rendszerű megoldásokat nem helyettesíthetik az olyan pályázatok, mint amilyenek keretében például jelen kötet is megjelenik. A Széchenyi Egyetem pályázatok láncával épített rendszere megmutatja, hogy tanárképzéssel foglalkozó egyetemi egység az oktatáson túli belső szolgáltatással képes saját innovációt vezetni, amivel feltárja és kielégíti az oktatók támogatás iránti szükségleteit. Ugyanakkor azt is megvilágítja, hogy ezeket nem pályázatokkal, hanem biztos és állandó finanszírozás garanciájával, üzemszerűen kellene biztosítani a teljes felsőoktatásban, külön megoldásokat intézményesítve azoknak az egyetemeknek, ahol nincs tanárképzés.

Természetesen nem csak intézményekre, de az egyes oktatók személyes aktivitására is szükség van az oktatás reflektálása és fejlesztése terén. Az oktatók között nyilván nagyobb a felelőssége a kihívások feltárásában és az innovációban azoknak, akik rendelkeznek pedagógiai végzettséggel (is), illetve akiknek a tudományterülete a felsőoktatás társadalmi kihívásaival is kapcsolatban áll. Jelen írás szerzőjére mindkét feltétel igaz, így a személyes felelősségvállalása teljesítéséhez tartozik ez az írás. Max Weber fogalmával hivatásrendnek tekintjük a szociális munkát – akkor is, ha a hazai praxis nem mindig és mindenütt igazolja ezt. Jelen írásnak nem a szociális munkások képzése a tárgya, de nyilván meghatározó, hogy a szerző milyen háttérrel foglalkozik az értelmiségnevelés általános kérdéseivel.

Jelen írás alapja a Széchenyi István Egyetemen tíz éve választható tárgy, az önkéntes segítő gyakorlat fejlesztésével és oktatásával szerzett tapasztalat, aminek sokféle módú reflektálását a tudományos módszerek közül leginkább az introspekcióval és a részvevő megfigyeléssel azonosíthatjuk. Az írás támaszkodik a Pécsi Gertrúddal közös munkára, aki az önkéntes segítő gyakorlat szervezési és adminisztrációs feladatai ellátása mellett a tartalmi kérdésekben is meghatározó alkotó. Felhasználtuk továbbá a tereptanárok tapasztalatait, akik a tíz év során a gyakornokokat fogadták, és azoknak a szociális munkás szakos hallgatóknak a tapasztalatait is, akik a gyakorlatkövető szemináriumokon dolgoztak velünk. A szempontokat módszeresen gyűjtöttük és igyekeztünk tudatosan felhasználni a munkánk értékelése és a változtatási szükségletek, fejlesztési lehetőségek felismerése érdekében, tehát azok a tárgy formálásának egy-egy lépésénél megragadhatóak, felidézhetőek. Munkánkra már a kezdetek után néhány évvel felfigyeltek tőlünk független kutatók és konferenciaszervezők is, így velünk készített interjúk illetve saját írásaink, konferencia-előadásaink² anyagai is lehetővé teszik, hogy megkíséreljük módszeresen feldolgozni tapasztalatainkat. A legutóbbi időben több különböző fórumon igyekeztünk eljuttatni eredményeinket mindazokhoz, akik – feltételezésünk szerint – hasznosíthatnák azokat munkájukhoz. Erre készített, hogy akik 2016 után kívánnak érettségizni, azoknak középiskolás éveik alatt kötelező közösségi szolgálatot teljesíteniük. Meglátásunk szerint még a jogalkotók sem ismerték fel, milyen pedagógiai, társadalomjobbító potenciált hordoz a közösségi szolgálat – ám annak kibontásához – valószínűleg éppen a felismerés hiánya miatt – a kellő készíttetést és támogatást sem a diákok, sem családjaik, sem a középiskolák, sem a fogadószervezetek nem kapták meg. Véleményünk szerint a Széchenyi Egyetem önkéntes segítő gyakorlatában nagyon sok olyan tapasztalatot gyűjtöttünk, amit érdemes lenne a középiskolások közösségi szolgálatához hasznosítani, ezeket igyekeztünk célzottan megosztani.³ Ezen munka során jutottunk arra a következtetésre, hogy érdemes az értelmiségnevelés szempontjából is átgondolnunk tapasztalatainkat és megosztanunk meglátásainkat, mindeneleképp a Széchenyi Egyetem oktatói közösségével, de tágabban is, a felsőoktatásban tanítókkal. Írásunkat mindezek alapján oktatói esszének tekintjük, ami tíz év módszeresen gyűjtött,

---

² Tóbiás (2005), Tóbiás (2006), Tóbiás (2010)

³ Tóbiás (2014)

reflektált és felhasznált tapasztalataira épít. Ezzel szeretnénk hozzájárulni a felsőoktatás aktuális értelmiségnevelési feladatairól szóló diskurzushoz.

2. Értelmiségnevelés

A legutóbbi évtizedekben kevesebb szó esik a közbeszédben az értelmiségről, annak társadalmi felelősségéről, feladatairól, mint annak előtte, de az is lehet, hogy a közösségért viselt felelősségről összességében és társadalmi szerepek szerint is kevesebbet beszélünk. A kádári éveknek a szocialista és a társutas értelmiségről kifejtett gondolatai kikopásával nem érte nagy kár a társadalmat, annál inkább azzal, hogy a magukat baloldali értelmiségiként meghatározó emberek túlnyomó többsége nem cselekvő, legfeljebb diskuráló, nem ritkán megmondó szerepben élte ki magát, miközben nagyon is lett volna tennivaló a társadalom földrajzi és szociokulturális, gazdasági és más tudományos fogalmakkal leírható szétszakadása idején. Az egyes szakmák és általában az értelmiség keresztény szövetségei megalakulása sem a társadalom egészéért, mindenekelőtt a legelesettebbekért végzett munka felvirágzását hozta, bármiért is volt fontos a kereszténységet szervező elvvé tenni. A rendszerváltást követő években a Max Weber által leírt két polgári csoport közül a tulajdonosi polgárság szerepe erősödött fel az értelmiséghez képest.⁴ Ugyanakkor a korosztályok társadalmi-gazdasági felnötté válása, különösen beérése még inkább kiemeli a diplomák fontosságát: alkotó szakmai munkát, vezetői szerepet nem lehet kapni diploma nélkül, és a saját vállalkozások hosszú távú működtetése is igényli a magas iskolázottságot – akkor is, ha a médiumok felnagyítják egy-egy különleges tehetségű ember látszólag ennek ellentmondó példáját. Laikus beszélgetések és szakszerűen előkészített interjúk egyaránt azt mutatják, hogy a vezető szakemberek, menedzserek, tulajdonosok szembesülnek nem szakmai elvárásokkal is – legkielevezettebbek nyilván a foglalkoztatással, munkahelyek, adott munkavállalók megtartásával kapcsolatos helyzetek, ahol a vezetők világosan érzékelik a munkatársak csoportjának nyomását. Mondanivalónk bizonyításra nem szoruló sarokpontjának tekintjük, hogy a diplomások ma és egész életútjukon találkoznak olyan kihívásokkal, amikre az értelmiségiként adott válaszukat várja el környezetük, ilyen szerepvállalásukra lenne szüksége az egész társadalomnak. Ebből következően azt is evidensnek tekintjük, hogy a hivatásukat betölteni kívánó egyetemeknek értelmiségnevelés a feladatuk. Nyilvánvalóan nagyon különböző, hogy egyes oktatók, tanszékek, karok, egyetemek milyen módon és mértékben felelnek meg ennek a kihívásnak.

Az értelmiségi szerepvállalásnak – mindenre kiterjedő pontos definiálás hiányában is – része egyfajta homogenitás: a viselkedés nem különbözik gyökeresen annak függvényében, hogy adott pillanatban szakmai, magánemberi, közösségi vagy bármely más szerepet tölt be az ember. Ezzel szemben sokszor látni, hogy emberek munkájukban kiválóan alkalmazott kompetenciáikat nem használják egyéb helyzetekben. Talán a döntések előkészítése terén a legszembetűnőbb ez. Márpedig a mai egyetemisták életében alapvető kihívásokra kell válaszolnia az emberiségnek. Nem véletlen, hogy most már évtizedek óta akkora keletje van Európában a populizmusnak, mint amit sok országban láthatunk. Egyszerűbb elhinni, hogy vannak egyszerű válaszok, akkor is, ha sorra csődöt mondanak – akár egymást követő – populisták intézkedései, minthogy megtennék a szükséges erőfeszítéseket valódi válaszokért. A mai egyetemistáknak nem lesz lehetőségük egész életükön át elbliccelni a döntéseket. Például az előregedő társadalmak elkerülhetetlen döntések elé kerülnek. A negyedik ipari forradalomnak is nevezett robotizáció együtt jár a munka fogalmának és vele a létezés feltételeit biztosító javak elosztásának alapvető újragondolásával. Ezek a párhuzamos folyamatok kölcsönhatásba kerülnek egymással, és még sok más kihívással. Mindezek innovatív válaszokat és sok eset-

---

⁴ Weber, Max (1979)

ben alternatívák közötti felelős választást igényelnek. A felsőoktatási alapszakok általános kimeneti követelménye, hogy a diplomát szerzett emberek képesek saját tanulási szükségleteik felismerésére és kielégítésére. Elvileg ennek a kompetenciának a birtoklásának önmagában is alkalmassá kellene tennie a diplomásokat arra, hogy alkotó módon ismerjék fel és válaszolják meg a társadalmi kihívásokat is. Ha mégis azt látjuk, hogy diplomával rendelkezők tömegei nem így léteznek, elgondolkozhatunk rajta, hogy az egyetemeken végzett oktatói munkánk vagy a teória hibás-e? Önmagában az is értelmiségi feladat, hogy a társadalmi kihívásoknak egyénként eleget tegyenek a diplomások, de láttuk, elkerülhetetlen, hogy mintaadók legyenek munkatársaik körében. A kihívásokra fel kell készülnie a fiatal generációknak, és ehhez az egyetemeknek kell megadniuk a támogatást a leendő értelmiségiek számára.

3. Az önkéntes segítő gyakorlat

Oktatói kezdeményezésre született az önkéntes segítő gyakorlat, hallgatóktól kapott inspirációra és hallgatókkal közös munkában. Az ötletet az a visszatérő élmény adta, hogy a szociális munkát tanuló hallgatók a gyakorlatkövető szemináriumokon gyakran arról számoltak be, hogy a terepintézményekben a környezet, más szakmák szakemberei és intézményei és a települési vezetők részéről értetlenséggel, érzékenység hiányával szembesültek. A szociális munkások oktatásának az első félévtől kezdve fontos részei a különböző terepgyakorlatok és a tapasztalatokat feldolgozó szemináriumok. Az előzőekben leírt tapasztalatokról a képzésük elején járó hallgatóktól éppen úgy hallottunk, mint a diploma előtt féléves gyakorlatot teljesítőktől – és ugyanígy gyakorló szakemberektől, akik hallgatóinkkal is foglalkoznak tereptanárokként. Úgy gondoltuk, hogy erre a kihívásra egyetemi oktatóként tanulási kihívás és lehetőség teremtésével válaszolhatunk. Szándékosan nem használjuk a tanítás vagy az oktatás kifejezéseket, mert nem valamit akartunk megtanítani a magunk előtt látott diákoknak, amikor a tárgy megindításán gondolkodtunk, hanem olyan helyzetet akartunk kínálni, ami tanulási lehetőséget hordoz, meghozza sokfélét, és ezek között a hallgatóknak választási lehetősége és – lévén formális oktatásról szó, egyfajta – kényszere is van. A saját szakunkra évről évre belépő hallgatók ismeretében arra is számíthattunk, hogy az általunk kínált helyzet tanulási módjai is újak lesznek a tárgy leendő hallgatóinak. Sem a saját viselkedésből, tevékenységből való tanulás, sem a tapasztalatokat feldolgozó közösségi tanulás módszereit nem nagyon alkalmazzák a közoktatásban – de az egyetemeken sem. A szociális munkások képzésében rendszeresen használunk ilyeneket, így számíthattunk rá, hogy a társadalmi érzékenység kompetenciáin túl tanulási kompetenciák gyarapításához is hozzájárulhatunk.

A tervezés egyik meghatározó kérdése volt, hogy milyen gyakornokfogadó helyeket kérjünk fel együttműködésre. A szociális munkások képzésében terepintézményekről illetve azokban dolgozó tereptanárokról beszélünk. Utóbbiak olyan gyakorló szakemberek, akik egy szociális szolgáltatás valamely szakmai feladatát látják el közismerten jó színvonalon, és emellett a munkaadójukkal és az egyetemmel megállapodva gyakornokokat is fogadnak, amiért az egyetem díjazza őket. A magyar gyakorlatban az egyetemek nem tudnak minden gyakorlattípusra fizetni, és a fizetségek a főállás fizetéséhez arányítva is kisebbek, mint Nyugat-Európában. Az önkéntes segítő gyakorlatra hallgatókat fogadó tereptanároknak soha nem tudtunk fizetni. Egy alkalommal nyílt lehetőségünk arra, hogy a tereptanárainknak egy továbbképző műhelyt szervezzünk „Gyakornokfogadástól önkéntes-menedzsmentig” címmel, az ezen való részvétel a tereptanárokat és az őket foglalkoztató intézményeket is motiválta. A kiindulásunk az volt, hogy olyan helyekre küldjük önkéntes segítő gyakorlatra is a diákokat, ahol szociális végzettségű szakember látókörében, szükség szerinti támogatásával dolgozhatnak, de bővítettük a kört olyan – ahogy mondani szoktuk – a tágran értelmezett segítőszakmához tartozó intézményekkel, ahol nagyon hasonló elvekkel dolgoznak nem szociális szakemberek. Így kezdtünk együtt dolgozni például a Gézengúz Alapítvánnyal, amelynek alapcélja a születés környékén

megsérült gyerekek korai fejlesztői, gyógypedagógiai megsegítése. Úgy gondoltuk, hogy a személyes cselekvő társadalmi felelősségvállalást ösztönző tapasztaltok szerzése lehetősége szempontjából hasznos lehet kvázi intézményesen működő civil szervezeteket is bevonni a gyakornokokat fogadók körébe. A tárgyat választó gyakornokok lakóhelyére tekintettel győri gyakorlati helyek mellett mosonmagyaróvári terepintézménnyel is régóta dolgozunk együtt. A fókuszban folyamatosan azt tartottuk, hogy érdemi tanulási kihívást adó partnerekhez küldjük a gyakornokainkat. Így már jó ideje lehetővé tesszük, hogy más városokban, adott gyakornok lakóhelyén is teljesíteni lehessen a gyakorlatot, ha ott kellő referenciával és terepoktatási tapasztalattal bíró intézmény működik. Természetesen az ilyen esetekben szükséges külön szervező és kapcsolattartó munka miatt ez kivételes és nem tömeges megoldás.

Ha az értelmiségnevelés szempontjából gondoljuk át az önkéntes segítő gyakorlat jellegzetességeit, akkor mindenképpen kell foglalkoznunk a partnerek, esetünkben a hallgatókat fogadó intézmények motivációival. Mindig mindenkivel igyekeztünk őszintén beszélni ezekről a kérdésekről. Hangsúlyozzuk, hogy a hallgatónak az a feladata, mint minden más tárgy esetében: a tematikában leírt követelményeket teljesíteni, amiért krediteket kap. Ez együttműködésünknek a formális oktatáshoz igazodó szintje. Folyamatosan hangsúlyozzuk azt is, célunk, hogy a hallgatók olyan tapasztalatokra tegyenek szert és ezt tudatosítsák is, amelyekkel formálják személyiségüket, ami megjelenik viselkedésükben. De nem a velünk való kapcsolatban, hanem egész életükben. Éppen ezért kerüljük, hogy a hallgatók kinyilatkoztatásokat, elköteleződéseket, kvázi hűségesküket tegyenek az általunk közvetíteni kívánt értékek belsővé, magatartást szabályzóvá tételéről. Nem várjuk el, szinte tiltjuk a hallgatók sorsfordítónak nevezék a gyakorlatunkon szerzett tapasztalatokat, tudatos viselkedésre, annak önmegfigyelésére és – ha szükségesnek találja maga a hallgató, akkor – annak változtatására biztatunk, ehhez igyekezünk támogatást adni. Tudjuk, hogy legnagyobb esélye annak van, hogy egy gyakorlatunk során szerzett tapasztalat előhangolást ad, ami majd több más hatással együtt válhat tényleg meghatározóvá. A terepintézmények részvétele is – legalább – kétszintű. Kimondjuk, hogy számunkra elfogadható motívum, ha azért fogad egy intézmény, szervezet hallgatókat, mert a szolgáltatásait tudja teljesebbé tenni a segítségükkel. Legitim cél számunkra is, hogy minél több idős embernek legyen alkalmá az idősothonokban heti egy-egy óra személyes beszélgetésre, esetleg sétával, apró ügyek intézésével összekötve, amit az intézmények nem tudnak biztosítani alkalmazottjaikkal. Egy féléven át tartó kapcsolat bőven tartalmaz olyan tanulási kihívásokat, amilyeneket mi a gyakornokaink számára biztosítani kívánunk. Nem szoktunk a gyakorlat mellett érvelni azzal, hogy milyen értéket adnak a gyakornokok az őket fogadó intézményeknek, de egy teljességre törekvő leltárban érdemes leírni: félévente átlagosan 80 hallgató dolgozik 42 órát, azaz összesen 3360 óra, 21 hónapnyi munkaidő. Úgy gondoljuk, ez egy fontos hozzájárulás ahhoz is, hogy egyetemünk a lehető legtöbbet adjon (vissza) az őt befogadó társadalmi környezetnek. A fogadóintézményekkel és a tereptanárokkal dolgozva folyamatosan hangsúlyozzuk, hogy őket mi teljes mértékben programunk alkotóinak tekintjük, azaz a közvetlen tevékenységet a társadalmi érzékenyítés, egy jobban működő társadalom érdekében végzett munka részeseinek is látjuk és értelmezzük. Kérjük, hogy amennyiben van rá lehetőségük, a hallgatókkal dolgozva ők is nyissák a legszélesebbre a látómezőt. A gyakorlatkövető szemináriumokon mi ezt igyekszünk tenni. Úgy gondoljuk, hogy a társadalmi változtatásokért dolgozó szervezeteknek – szociális intézményeknek, civil szervezeteknek – mindig két szinten kell dolgozniuk: egyrészt a segítségre szoruló emberekkel, csoportokkal, másrészt a társadalom egészének felmutatva azokat a jelenségeket, rossz működéseket, amik egyes embereket, csoportokat segítségre szorulóvá tesznek. Például látni kell, hogy az a magyar jóléti rendszer elemi hiányosságaiból következik, hogy egy krónikusan beteg vagy fogyatékos gyerek ellátásával a családok magukra maradnak, anyagi ellehetetlenülés, mentális és kapcsolati sérülés a sorsuk, és ennek a kockázata minden gyerekes családot egyformán fenyeget, így aztán a közösségnek érdeke (lenne), hogy biztosítást nyújtsunk mindnyájunk

számára, bármelyik család is kerül majd ilyen helyzetbe. Azt kérjük a gyakornokainkat fogadótól, hogy lehetőség szerint és a lehető legtöbbször az ilyen teljes összefüggésrendszerben mutassák meg az általuk segített emberek életét, saját munkájukat.

A szociális munka oktatása, azon belül a terepoktatás komoly elméleti és gyakorlati eredményekkel bíró rendszerben történik. Ennek egyik eszköze a gyakorlatkövető szeminárium, melynek célja a tapasztalatok megfogalmazása, kimondása, összevetése és a saját tanulási szükségletek felismerésének, tudatosításának ösztönzése és támogatása. Van ebben hasonlóság a szociális munkában nyújtott háttérzolgáltatáshoz, a szupervízióhoz – a féléves nagygyakorlathoz kapcsolódik is szupervízió a Széchenyi Egyetem szociálismunkás-képzésében. Természetesen ezeknek az eszközöknek a használatát is tanulni kell, az is folyamat, amiből az önkéntes segítő gyakorlat során az első lépéseket tesszük csak meg, de azt is bemutatjuk, hogy ezeknek a tanulási módoknak a szociális munkán kívül is van relevanciája. A tíz év során sokat alakítottuk a szemináriumokat is, több mindent kipróbáltunk, és nagyon hasznosak voltak azoknak a szociális munkás szakos hallgatónak a meglátásai, javaslatai is, akik velünk dolgoztak. Úgy gondoljuk, legnagyobb pedagógiai értékkel akkor bír a szemináriumunk, amikor a következőképpen tudjuk megvalósítani. Mindig kéthetente két órás szemináriumot tartunk. Ebből egy órában szociális munkás szakos hallgatók – saját közösségi és csoportmunka gyakorlatukat teljesítve – érzékenyítő és kapcsolatteremtést segítő, kommunikációs gyakorlatokat vezetnek, a másik órában pedig közvetlenül a gyakornokok tereptapasztalatait dolgozzuk fel, a lehető legösszetettebb módon: az elemi történések érzelmi reflexiójától a helyzetben rejlő erkölcsi kérdésekig, a szoba jöhető szakmai és/vagy közösségi segítségeig. Oktatói feladat a felmerülő jogi-szabályozási-szakmai háttér bemutatása, szociál- illetve társadalompolitikai szempontokkal való értelmezése. A pedagógiai értéket az teszi teljessé, hogy a tapasztalatok direkt feldolgozása mellett a gyakorlatok szimbolikus feldolgozási, reflektálási lehetőséget is adnak, illetve önmagában annak is nagy a hatása, hogy a gyakorlatokat hallgatótársak vezetik, ami segít feloldani a tanulási helyzet szokatlanságából következő feszültségeket, a gyakorlatvezetők saját nem távoli tapasztalataik felidézésével is segítik a többieket. Minden tanár tapasztalja, hogy a hallgatóiknak csak egy töredéke érdeklődik valójában a tárgyak iránt. Természetesen az önkéntes segítő gyakorlat esetében sincs ez másként, de ahogy más tárgyaknál, esetünkben is van a hallgatónak egy érdeklődő csoportja. Ők általában jobb kommunikációs készséggel rendelkeznek társaiknál, és látókörük is szélesebb, követik az ország és világ eseményeit, tisztában vannak a jogállam intézményrendszerével, funkciókkal, működésekkel. Ilyen hallgatókkal rendre kialakulnak óra utáni beszélgetések, melyek azt is megmutatják, hogy bennük él egy olyasfajta szerepvállalás, mint amit hagyományosan értelmiségi létnek nevezünk. A Szociális tanulmányok tanszék több oktatójának van már évek óta az egyetem bármely diákja által szabadon felvehető tárgya, azoknak a kurzusoknak is van ilyen tapasztalata.

Európa már évtizedek óta sokat beszél a felelős állampolgáriságról, aktív társadalmi felelősség- és feladatvállalásról. Értelmezhetjük ezt úgy is, hogy a szemléletből kitörölték a műveltségi cenzust: nem csak értelmiségiectől várják el a tudatos állampolgári működést.⁵ Az Unió forrásaiból is rendelnek ilyen célok támogatására – nem csak a fiatalok esetében. Nárai Mártaival, a Szociális tanulmányok szociológus docensével, több évben vettünk fel kérdőívet egyetemisták különböző csoportjaival: szociális munkás és ifjúságsegítő, tehát szociális segítőszakmát tanulókkal, egészségügyi szakos hallgatóival, akik szintén segítőszakmát tanulnak, de más megközelítésűt, továbbá olyan hallgatókkal, akik a Szociális tanulmányok tanszék valamely választható tárgyát felvéve mutattak érdeklődést társadalmi kérdések iránt, függet-

---

⁵ A szociológiai irodalomnak a középosztályosodás kérdéseit felvető vonulatára utalunk, kezdve Ulrich Beck (1997) eredetiben harminc évesnél régebbi, mára klasszikussá vált tanulmányán.

lenül attól, hogy szakjuk nem tartozik a segítő szakmák közé. Vizsgálatainkban nem találtunk különbséget abban a hallgatók egyetemi szakja szerint, hogy milyen társadalmi tapasztalatuk, cselekvési gyakorlatuk van a hallgatóknak. Az előbbieken körülírt mindhárom csoportban egyaránt elenyésző a hallgatók cselekvési tapasztalata, miként egyformán kevés emléket tudnak felidézni a hallgatók a szemináriumi munkában is arra, hogy közoktatási éveik során társadalmi aktivitásra kaptak volna ösztönzéseket – akár az iskolákon kívül. A túlnyomó többség a választási és politikai rendszer szabályait, intézményeit sem ismeri, állítása szerint ezekről a közoktatásban nem hallott. Ezek alapján nem beszélhetünk arról, hogy az egyetemen a hozott aktív állampolgári tudások, motivációk, kompetenciák magasabb szintre emelését segítve végezhetnénk értelmiségnevelést. Legfeljebb kismértékű hiánypótlás, hogy félévente az egyetemünk összes hallgatójának 1%-a⁶ tanul az önkéntes segítő gyakorlaton – és még ugyanannyi a Szociális tanulmányok tanszék egyéb választható kurzusain. Ezek a lehetőségek tehát csak részei, de nem teljesítői lehetnek egyetemünk aktív állampolgári, értelmiségi nevelési tevékenységének.

4. Szükségletek és lehetőségek

A Szociális tanulmányok tanszék által meghirdetett minden választható kurzus tapasztalata, hogy a hallgatók egy része szívesen venne részt hasonló programokon – némelyek úgy mondják, akár anélkül is, hogy ezért krediteket kapnának. Nyilvánvalóan szükséges lenne, hogy több hallgató vehessen részt érzékenyítő, társadalmi tudatosságot fejlesztő, értelmiségi szerepvállalásban támogató kurzusokon, de az is, hogy lehetőséget biztosítsunk ezen a területen is elmélyülésre, ráépülő kurzusok ajánlásával. A felsőoktatás trendjeivel – egyáltalán a nyugati világ működésmódjával – egybevágna, ha interprofesszionális projektgyakorlatokat hirdetnénk meg választható tárgyakként, melyek keretében egyetemünk különböző szakjainak oktatói és hallgatói valóságos társadalmi problémák kezelésében konkrét eredményeket érhetnének el, miközben az értelmiségi szerepvállaláshoz és annak teljesítéséhez szükséges kompetenciákat fejlesztenének. Az első lépést megtettük ebbe az irányba, amikor különböző szakos hallgatók Pécsi Gertrúd irányításával felmérték és kereshető adatbázisba rendezték győri helyszínek és intézmények akadálymentesítettségét. Néhány a számtalan kínálkozó további téma közül: a környezeti, lokális gazdasági, foglalkoztatási kérdések összekapcsolódó kezelésén dolgozhatnának környezetmérnök, közgazdász és szociális munkás szakos hallgatók és oktatók. Az úgynevezett gyűjtőiskolákba kerülő, a szakképzés és a társadalom peremén, órán és iskolán kívül is sok problémával küzdő fiatalokkal dolgozhatnának közösen mérnök-tanár és szociális munkás szakos hallgatók. A Széchenyi Egyetem adottságai jó esélyt kínálnak ilyen munkákra, hiszen sok tudományterületen folyik jórészt alkalmazott tudományi képzés, a szervezeti struktúra eléggé lapos, és minden szinten erős horizontális kapcsolati hálózatok jellemzik, továbbá a szervezeti kultúrának nagyon régóta élő része a környezet szolgálata, nem csak szimbolikus cselekedetekben, de a mindennapokban. A szociális munka céljai között szerepel, hogy szakmaközi csoportok dolgozzanak problémák kezelésén – akár egyetlen személy segítségével, akár egy segítségre szoruló csoportért –, és módszerekkel is rendelkezik az egyenrangú résztvevők együttműködésének facilitálásához. Ezt a tudást interprofesszionális egyetemi gyakorlatok megvalósításához is lehetne adaptálni. Mindezt az egyetemünk sok szakján a projektoktatás, a valóságos kihívásokkal foglalkozó vállalati gyakorlati képzés során gyűjtött tapasztalatokkal ötvözve a teljes hazai felsőoktatásban is jelentős innovációt végezhetnénk.

2016 ősze az értelmiségnevelés tekintetében új kihívást hoz a magyar felsőoktatásnak. Attól az évtől feltétele az érettségizésnek 50 óra közösségi szolgálat teljesítése. Már szóltunk róla, hogy ezt a társadalom önismerete és kohéziója szempontjából potenciálisan jó kezdeménye-

---

⁶ Vö. A Széchenyi István Egyetem önértékelése 2009-2013 5. ábra (38.o.)

zésnek tartjuk, amit a magunk részéről az önkéntes segítő gyakorlat releváns tapasztalatai megosztásával igyekszünk támogatni. Ugyanakkor a közösségi szolgálat indulása azt mutatja, hogy sok helyütt csak a kötelezést értik – és vitatják –, a potenciáloknak pedig csak a töredékét váltják valóra. Akárhogy is, 2016 őszén olyan gólyák jelennek meg az egyetemeken, akik 50 óra közösségi szolgálat tapasztalatát hozzák magukkal. A kérdés, hogy miként reagálnak erre az egyetemeken. Lehet, hogy nem vesznek róla tudomást, de saját társadalmi felelősségük betöltéséhez az illene, ha megpróbálnák kihasználni a lehetőséget, amit a hozott tapasztalatok adnak az értelmiségneveléshez. Vélhetőleg több hallgató élne az önkéntes segítő gyakorlathoz hasonló kurzusok által kínált tanulási lehetőséggel. Feltehető, hogy a tapasztalatok alapján több olyan hallgató választana a társadalmi kérdésekkel elméletben foglalkozó tárgyat, aki nem társadalomtudományi szakon tanul. Ugyanígy feltételezhető, hogy a hallgatók általában nyitottabbá válnak abban a tekintetben, hogy ne csak szakjuk belső kérdéseivel foglalkozzanak tanulmányaik során, hanem leendő hivatásuk társadalmi lehetőségeivel, felelősségével is. Tudjuk, hogy a Széchenyi Egyetemen is sok oktató mindig is igyekezett iránymutatást, nem kevesen példát is adni ilyen tekintetben is hallgatóinak. De az, hogy 2016-tól minden gólya egy újfajta tapasztalattal is érkezik, elegendő ok arra, hogy az egyetemeken átgondolják, miként tudnak hallgatóik továbbfejlődéséhez támogatást nyújtani, és ezzel annak az inkluzív társadalomnak a formálásához hozzájárulni, amit 2020-ra az Európai Unió szükségesnek látott maga elé tűzni, s amitől ma Magyarország van az egyik legnagyobb távolságra a 28 tagállam között. Ez versenyhátrányt, a potenciálok rosszabb kihasználását jelenti az ország számára, és az egyik legnagyobb boldogtalanságérzetet az ország lakóinak a világszerte megkérdezettek között. Javasoljuk, hogy a kihívásra egyetemünk egy értelmiségnevelési stratégia megalkotásával és megvalósításával adja meg a maga válaszát.

IRODALOM

1. Beck, Ulrich (1997): Túl renden és osztályon? – Társadalmi egyenlőtlenségek, társadalmi individualizációs folyamatok és az új társadalmi alakulatok, identitások keletkezés. In: Angelusz Róbert szerk.: A társadalmi rétegződés komponensei: Válogatott tanulmányok. –Budapest: Új Mandátum
2. A Széchenyi István Egyetem önértékelése 2009-2013 URL: <http://uni.sze.hu/images/SZE%20Int%C3%A9zm%C3%A9nyi%20C3%B6n%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s.pdf> (Letöltés ideje:2014. 08. 20.)
3. Tóbiás László (2005): A Széchenyi Egyetem hallgatóinak szociális gyakorlata. In: Berencz Mercedes, Lehotzky Zsuzsanna: Demokrácia és állampolgárság. -Budapest: Demokratikus Ifjúságért Alapítvány
4. Tóbiás László (2006): Hallgatói önkéntesség a Széchenyi Egyetemen. In: Dudich Ákos, Földi-ák András, Galambos Henriette, Kolozsvári Orsolya, Kozma Judit szerk.: A közösségi tanulás kézikönyve. –Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója
5. Tóbiás László (2010): Villámnézet szociális és más szakos egyetemisták értékvilágának összehasonlításáról, internetes fórumok szövegei alapján. In: Szociális munka és társadalmi környezet. –Szeged: SZTE Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar
6. Tóbiás László (2014): Gyakornokok és közösségi szolgálatot teljesítők civil szervezetekben: Civil szervezetek a formális oktatásban, képzésben. In: Civil Szemle, 2014 (11. évf.) 1 sz. pp. 27-42.
7. Weber, Max (1979): Gazdaságtörténet. Válogatott tanulmányok. –Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

A KÖTET SZERZŐI

Balázs Judit, tanár, Tanulmányi Hivatal vezető

2004-től a A Tomori Pál Főiskola hallgatója, majd 2008-tól a Gazdasági Hivatal dolgozója, később tanár. SAP alapismereteket és alkalmazást oktat, e mellett pedig a Tanulmányi Hivatal vezetője. Győrben, a Széchenyi István Egyetemen kezdte meg mesterképzésen gazdaságinformatikus tanulmányait, és diplomamunkáját az Integrált vállalatirányítási rendszerek pénzügyi moduljának komparatív elemzéséből írta. 2014. novemberétől a Vector Kft-nél dolgozik, a Vectory vállalatirányítási rendszer pénzügyi-számviteli moduljának bevezetését oktatja.

Dobó Marianna Dr., főiskolai docens

Politológus, szociológus, településfejlesztő. Az Eszterházy Károly Főiskola Politológia Tanszékkén dolgozik több mint egy évtizede

A Bibó István Politikatudományi Műhely és a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar TDK Bizottságának elnöke. Kutatásainak területe: ifjúsági érdekérvényesítés, döntési folyamatok elemzése, krízismenedzsment, stratégiai tervezés, önkormányzatiság. 2006-2010 között települési önkormányzati képviselőként is dolgozott, számos bizottság és fórum elnöke és résztvevője volt. Hazai és nemzetközi projektek menedzselése mellett kutatásvezetőként is dolgozik. Az Agria Universitas Egyesület egyik alapítója, titkára 2007-től.

Domonyi Erzsébet, mérnök-tanár

A Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karán építőanyagok és minőségirányítás tárgyakat oktat. Első éves doktorandusz a Szent István Egyetem Műszaki Tudományi Doktori Iskolájában. Kutatási programja a tömegerősítés kötési és szilárdulási folyamatainak szenzorvezérelt optimalizálása, beton- és zsalutechnológiai fejlesztések vizsgálata.

Egervári Dóra, egyetemi tanársegéd

A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar tanársegéde, 2009 és 2013 között a kari tudományos diákkör titkára. 2009. szeptemberében kezdte meg doktori tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. Kutatási területe az információs műveltség fejlesztése.

Erdős Ferenc Dr., egyetemi docens

Okleveles közgazdász, mérnök-tanár és informatikus mérnök. A Széchenyi István Egyetem Műszaki Tudományi Karának Informatika Tanszékén dolgozik, mint egyetemi docens. Doktori disszertációját az informatikai beruházásokról és azok megtérülésének lehetőségeiről írta. Az utóbbi időben kiemelten kutatja a felsőoktatás és a vállalatirányítási rendszerek a kapcsolatának különböző dimenzióit.

Husz Mária CSc Dr., habilitált egyetemi docens a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán.

Esztéta, kulturális örökségturizmus-szakértő. A kultúra olyan különös összefüggéseit kutatja, mint a kortárs művészet megjelenése, esztétikája, kommunikációja és menedzselése. Számos cikk, monográfia szerzője, franciaországi vendégtanár, galéria-vezető. A FEEK Tudományos Diákkörének elnöke. 15 évig az MTA Pécsi Akadémiai Bizottság Közművelődési és Könyvtartudományi Munkabizottságának elnökeként dolgozott.

Lakatos István Dr. habil , tanszékvezető, egyetemi docens, okleveles járműgépész mérnök

A Széchenyi István Egyetem Közúti és Vasúti Járművek Tanszékének vezetője. Szakterülete a gépjárműdiagnosztika. A Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara képzési alelnöke, az MFKB elnöke

Leczovics Péter, mérnök-tanár

Okleveles vegyészmérnök, szigetelő szakmérnök. A Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi karán dolgozik, mint mérnök-tanár. Több évtizedet töltött a Taurus G.V.-nál, mint laborvezető, vezető alkalmazástechnikai fejlesztőmérnök. 2007-től dolgozik a SZIE-YMÉK Ép.anyag és Minőségirányítás szakcsoportban. 2008-tól, mint kari TDT-titkár irányítja a Tudományos Diákköri munkát, számos TDK dolgozat témavezetője. A " Kari TDK Híradó", és az "YTDK-füzetek" alapítója, kutatási területe a betontechnológia, korszerű szigetelő anyagok, valamint a zöldtető ökológiája.

Macák Miroslav, PhD., tanársegéd

A Szlovák Mezőgazdasági Egyetem Műszaki Karán dolgozik, mint tanársegéd, gépészmérnök. Doktori tanulmányait az SPU-n (Szlovák Mezőgazdasági Egyetem) végezte. Közel 7 éve kutatja a gépnavigáció felhasználásának

lehetőségeit a mezőgazdaságban. Ezen témával párhuzamosan Dr. Maga György vezetésével kezdett foglalkozni bizonyos fogyatékkal élő egyetemi hallgatók speciális oktatási módszereinek alkalmazásával.

Maga György Dr., egyetemi docens

Gépészmérnök-mérnök tanár. A Szlovák Mezőgazdasági Egyetem Műszaki Karán dolgozik, mint egyetemi docens. Doktori tanulmányait a gödöllői SZIE-en végezte. Közel 10 éve kutatja a megújuló energiaforrások felhasználásának lehetőségeit a mezőgazdaságban. Mivel ő maga is felvidéki magyar, több éve segíti a szlovákiai magyar hallgatók tanulmányi nehézségeinek leküzdését a szlovák egyetemen. Ezzel párhuzamosan kezdett foglalkozni fogyatékkal élő egyetemi hallgatók speciális oktatási módszereinek fejlesztésével és egyben alkalmazásával is.

Mócz Dóra Dr., tanszékvezető, főiskolai docens

A Kodolányi János Főiskola Képzési Kiválósági Központjának igazgatója, a Kulturális Tanulmányok tanszék tanszékvezetője, andragógus. 12 éves felsőoktatási tapasztalatai mellett munkatapasztalattal rendelkezik a munkaerő-piaci felnőttképzés és a közművelődés területén, minőségbiztosítással is foglalkozott. Disszertációját az ELTE PPK-n írta A permanens művelődés, élethosszig tartó tanulás jelentősége az egyén életútjában, különös tekintettel a 40-50 éves korosztály sajátosságaira címmel írta.

Nyéki Lajos Dr., egyetemi docens

Okl. közlekedésmérnök, okl. mérnök tanár. A Széchenyi István Egyetem Tanárképző Központjában dolgozik, mint egyetemi docens. Évtizedek óta foglalkozik szakképzés-pedagógiai kutatással, a vállalati képzés tervezésével, az oktatás minőségirányítási kérdéseivel. Kutatási területe a pedagógiai tervezés, a számítógépek pedagógiai alkalmazása, az informatika oktatásának módszertana. Az utóbbi hét évben elsősorban a felsőoktatási folyamatok modellezésével és oktatási adatbányászattal foglalkozik.

Szűts Zoltán dr., főiskolai tanár

Médiakutató, irodalomtörténész. A KJF Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékén dolgozik, mint főiskolai tanár, doktori értekezését a hipertextből írta az ELTE-n. Rendszeresen publikál az új média, az online közösségek és az internetes kommunikáció témájában tanulmányokat és ismeretterjesztő cikkeket a hazai tudományos lapokban. 2004 és 2007 között a szöuli Hankuk University of Foreign Studies vendégtanára volt. Kutatási területe az online kommunikáció, hipertext és online közösségek. A Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjasaként az online publikációs paradigma és tanulási környezet kihívásait kutatja. Legutóbbi kötete, A világháló metaforái az Osirisnél jelent meg 2013-ban.

Tóbiás László Dr., egyetemi docens

Tanár, szociális munkás, 2002 óta a Széchenyi István Egyetem Szociális tanulmányok tanszéke oktatója. Középsiskolás kora óta végez ifjúsági munkát, vezet civil tevékenységeket és szervezeteket. Az Önkéntes Központ Alapítvány Önkéntességért Díja szakmai zsűrijének tagja.